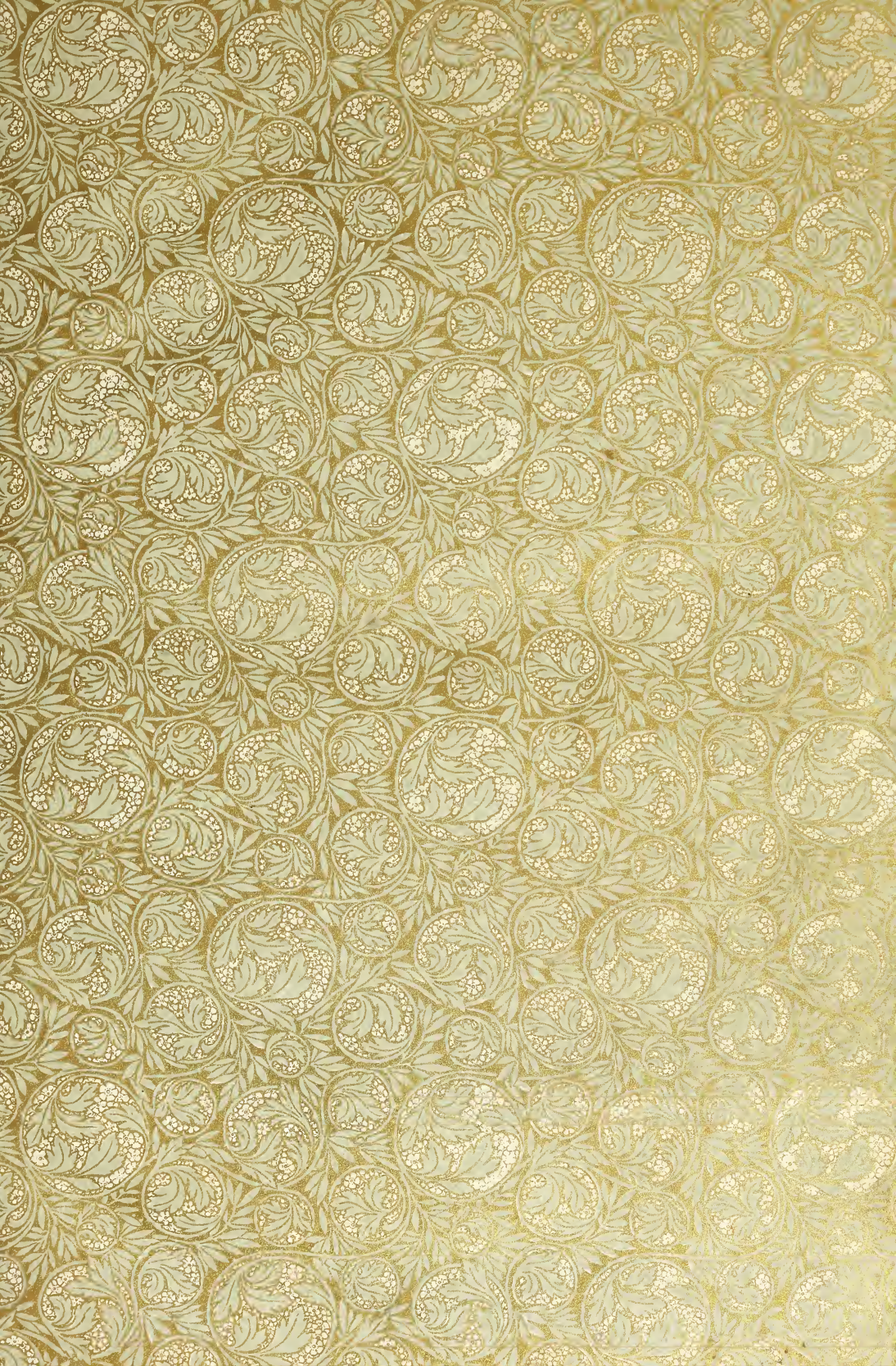

Onze Schilders
in
Pulchri Studio

BIBLIOTHEEK

VAN

Karel Lodewijk Boel

Volgnummer : 131

ONZE SCHILDERS.

Digitized by the Internet Archive
in 2016

<https://archive.org/details/onzeschildersinp00gram>

ONZE SCHILDERS

IN

PULCHRI STUDIO

(1880 – 1904)

DOOR

JOHAN GRAM.

Geïllustreerd met 40 Portretten.

LEIDEN. — A. W. SIJTHOFF.

INLEIDING.

Van verschillende zijden heeft men er herhaaldelijk bij mij op aangedrongen, dat ik „Onze Schilders in Pulchri Studio”, die in 1880 nog in het Hofje van Nieuwkoop zetelden, ook in de verdere lotsverwisselingen hunner opvolgers zou beschrijven. Er was, zoo pleitte men, eene kwart-eeuw over heen gegaan, er had zich een nieuw geslacht gevormd, dat zich in zijne kunst deed gelden, en het werd tijd, dat ook het tegenwoordige Pulchri zijn Kroniekschrijver had. Na rijpe overweging, zooals een schrijver die zijne wereld kent, dient te verzekeren, heb ik toegegeven en bied de vrucht mijner aantekeningen hierbij aan.

Dit boekje bevat dus een geheel nieuw gezelschap schilders, die op eene of andere wijze aan Pulchri

Studio verbonden zijn. Van de schilders, die in het eerste boek zijn opgenomen, komt er in deze uitgave geen enkele voor, tenzij het de beschrijving van eene of andere gebeurtenis noodzakelijk of wenschelijk maakte om dezen of genen gildebroeder, die reeds in '80 naar den eisch aan het publiek was voorgesteld, nòg eens ten tooneele te brengen. Van deze laatste, ten tweeden male optredenden wordt dan natuurlijk in het biographisch register geene melding gemaakt.

Toen in 1880 *Onze Schilders in Pulchri Studio* verscheen, bejegenden pers en publiek den eersteling met eene vriendelijkheid en hartelijkheid, als men een eerstgeborene welkom heet. Moge het nakomertje, dat zich zooveel mogelijk aan zijn ouderen broeder spiegelt en dezelfde objectiviteit betracht heeft, dezelfde sympathie ten deel vallen.

JOHAN GRAM.

s-GRAVENHAGE, 20 Augustus 1904.

Er kan in een kwart-eeuw veel gebeuren! In 1881, toen „Onze schilders in Pulchri Studio” voor het eerst verscheen, zetelden onze artisten nog in het Hofje van Nieuwkoop op de Prinsegracht. Doch de toevloed van leden nam steeds toe, de lokalen werden te klein en de eischen van den huisheer te groot, zoodat men ging omzien naar een eigen gebouw, waar Pulchri Studio zich volkomen thuis zou gevoelen en alles kon inrichten zooals men dat het beste achtte.

In 1887 verspreidde zich de blijde tijding, dat Pulchri Studio het heerenhuis op de Prinsegracht 57 had aangekocht en op 1 October van dat zelfde jaar had de heuglijke intocht in de nieuwe woning plaats. Nadat de kunstzaal door den belangloozen bijstand der bouwmeesters Metzelaar, Peters en Van Delden voltooid was, gevoelde Pulchri zich eerst bij machte, zijne vleugelen kloek en breed uit te slaan en te toonen wat het vermocht. De lasten, die het Genoot-

schap op zich genomen had, waren groot, maar artisten zijn, als zij willen, de grootste goudmakers, en eene verloting van schilderijen en teekeningen, welke de bentgenooten ten bate van het aangeworven gebouw afstonden, bracht eene zeer aanzienlijke som op.

Er opende zich nu een tijdperk van bloei en welvaart voor Pulchri Studio. De eene belangwekkende tentoonstelling verving de andere. Daubigny volgde op Walter Crane; eene onvergetelijke tentoonstelling van oude kunst (1890) werd door eene verzameling van de schoonste Japansche bronzen en porseleinen opgevolgd. In één woord: Pulchri werd de toongever op kunstgebied in de hofstad, en onthaalde zijne leden en het publiek op velerlei verrassingen.

Ook de gezelligheid werd in het nieuwe huis geenszins veronachtzaamd en de vroolijkheid en geest bleken er terdege mee hun intrek te hebben genomen. Tal van prettige en vermakelijke avonden werden in het nieuwe gebouw gevierd. Pulchri bleef even jong als frisch en guitig. Zelfs op 2 Maart 1895 strekte het gild zijne gezellige bijeenkomst ook tot het schoone geslacht uit en noodigde de bentgenooten ieder met eene dame op eene landelijke bruiloft in het Roomhuis St. Lucas. H. W. Mesdag was bij die gelegenheid burgemeester dier gemeente, en men kan gerust

H. W.
Mesdag.

zeggen, dat hij tot heden ten dage burgemeester van St. Lucas in Den Haag gebleven is. Een stoere, voortvarende, nauwlettende burgemeester, zich terdege van zijne macht bewust, maar ze steeds ten bate der gemeenschap aanwendende.

In 1897 vierde Pulchri zijne gouden bruiloft op luisterrijke wijze. Op menige bruiloft wordt bij zulk eene gelegenheid door een of ander vertoonlustig paar „de oude en nieuwe tijd” opgevoerd. Eene grootmoeder en eene kleindochter hemelen daarbij ieder tegenover elkaar de voordeelen en eigenaardigheden van het door haar doorleefd tijdperk op, en de moraal of slotsom, die er uit getrokken wordt, is: dat iedere leeftijd zijn eigen genoegens en voorrechten heeft. Zóo was het ook gelegen met de allerbelangwekkendste tentoonstelling in Pulchri Studio, welke men van de kunst der tusschen 1847 en 1897 geleefd hebbende leden des genootschaps hield.

Het was eene daad van waarachtige piëteit, die het feestvierend Genootschap er toe drong, de kunst dier afgestorven leden nog eens te verzamelen; toen zij bijeengebracht wàs, zag men eerst, hoe groot het verschil tusschen grootvaders en kleinkinderen was.

Eene eigenaardige gewaarwording kreeg men van die kunstopvatting van eene halve eeuw oud. Het

was alsof men plotseling eene verjongingskuur ondergaande, zich weder 20 jaar voelt; het was alsof de kunst, die destijds gevierd en geliefd werd, nog steeds op den troon zat en ons van hare opvatting doordrong. Men voelde zich weer jong worden en hoorde zelfs in zijne nabijheid een bejaard heer opgeruimd zeggen: „He! daar heb-je weer zoo'n ondeugend Blesje!” — Precies als in 1847.

Daar prijkte een der vermaarde B. C. Koekkoek's „Het oude kasteel” met den reusachtigen bejaarden eik, wiens bochtige takken en knoestige uitsteeksels met zulk eene kennis en studie waren afgebeeld. Hoe dichterbij gij komt, zoodat uw neus bijna het gladde paneel raakt, hoe meer verbaasd gij staat over zulk een hemelsch geduld en zulk eene voorbeeldlooze techniek.

Zie eens dien Schelfhout van het zuiverste water. Schelfhout met zijn ééinig ijsveld, glad, kijk om een schaatsenrijder te doen watertanden! Een spiegelend watervlak, dat, van nabij bekeken, zóó bedrieglijk natuurlijk en echt is, met zijne krasjes en kristallen doorschijnendheid, dat men in verrukking geraakt over zulk eene kunstige nabootsing.

Welk eene weergalooze techniek bezaten die schilders uit het nu door de jongeren zoo versmade tijd-

Th. de Bock.

H. J. van der Weele.

perk! Hoe beijverden zij zich, elk detail, elk onderdeelje, dat het karakter van het door hen weer te geven voorwerp beter en sterker deed uitkomen, nauwgezet uit te beelden. Waarlijk, zoo'n ijsveld van Schelfhout heeft nòg altijd voor menigeen eene be-koring.... die men bijna den modernen toongever niet durft bekennen.

Neem C. Kruseman. Wat bezit die schilder eene kennis van den vorm; welk eene gelaatsuitdrukking en gratie bewondert men in zijne slanke, edele, welgeëvenredigde vrouwenfiguren, wier zielvol gelaat roert en bekoort.

Zie Adriana Haanen's sappige frambozen in een mandje en frissche aardbeien met perziken op een schotel, een paar doorwerkte, fijn gevoelde stillevens; zie eens, hoe de stof hier is uitgedrukt, hoe fluweelig die perziken, hoe glanzend het zilveren mes, hoe doorschijnend die kruisbeziën zijn. Is dat geen genot om van nabij al die mooie en raak getoetste dingen te volgen, zich te verkneukelen in het welgeslaagd pogen om, in navolging van Apelles, den vogelen des hemels en den menschen dezer aarde schijn voor werkelijkheid te doen houden?

Maar terwijl gij en ik ons hier eensklaps 50 jaar jonger voelen, komt Jong-Holland stoutmoedig, onver-

vaard binnen, kijkt rechts en links en roept onbewimpeld uit:

„Zijn wij hier in de Fabriek van Sèvres? Overall fijn porselein! zoo glad als het gladste ivoor! Zoo scherp en omgetrokken als mannetjes van bordpapier en boomen van karton. Ik ken twee opvattingen: een indruk van de natuur geven, zooals de moderne artist tracht te doen, en de natuur zelve zoeken na te bootsen, zooals deze ploetersaars van 50 jaar geleden gepoogd hebben! Zij hadden even goed kunnen beproeven, een stuk uit de zon te hakken!

„Wat blijven ze ver van die realiteit af! Zie Bakker Korff maar eens! Geestig getypeerd die gemaakt-preutsche juffertjes, maar toch alles conventie en onnatuur! Voortreffelijk-knappe techniek, vormen-kennis, smaak en gratie, maar voor de rest: leugens!”

Zóó staan de partijen tegenover elkaar!

Het treffendst onderscheid tusschen de opvatting der tegenwoordige schilders en die van 1847 sprong vooral in het oog bij de kunst van Mauve naast die van Huib van Hove. Het moest een ieder stellig treffen, hoe op zekeren afstand, bij onderlinge vergelijking, de portalen, de figuurtjes en al het bijwerk in van Hove's binnenhuizen, met hun schel licht en conventioneel donkere partijen, van de natuur

Mauve.

afwijken en iets prenterigs krijgen, terwijl Mauve in fijn-grijze, ongezochte overgangen die heerlijke natuur zooveel nader komt. Hoe maakten zich die twee onbehouwen kalveren van al het hen omringende los; hoe fijn gevoeld was die teedere lucht, louter zilver. Mauve kon zoo karakteristiek zeggen: „Ze praten van grijs; ik ken geen grijs in de lucht; 't is louter zilver.”

In Laren heeft Mauve later die reeks heerlijke indrukken geschilderd, doch 't was Israëls, die reeds vroeger, zoekende en tastende, het dorp Laren ontdekte, dat nu het Lourdes der kunstenaars in dop geworden is. Mollinger, de begaafde leerling van Roelofs, was verrukt over hetgeen hij daar gezien had en troonde in zijne opgewondenheid Israëls mee. Deze kwam, zag en — overwon. Die schilderachtige binnenhuisjes, zooals men ze nergens zoo vindt, die naieve boerenlui, in hun isolement hunne kracht (voor den ontdekkenden artist) vindende, die teekenachtige kleedij — alles was hier even bekorend. Israëls zette zich hier neer met het welgevallen van een Columbus, die Amerika heeft ontdekt; hij teekende en schilderde er naar hartelust, kocht er allerlei huishoudelijke voorwerpen, die op zijne schilderijen herhaaldelijk zouden prijken, en vond er tal van motieven, die in zijne latere scheppingen verwerkt zouden worden.

Israëls.

Eerst later is toen ook Mauve naar Laren getogen en heeft daar langzamerhand eenige volgelingen om zich heen geschaard. Na Mauve's dood zijn binnen- en buitenlandsche novices in de kunst met dozijnen er heen gestroomd, om van gindsche natuur, die door den overleden meester beroemd geworden was, ook voor zich zelve lauweren te verwerven. Laren is eene schildersgemeente geworden, wier inwoners modellen zijn. In het dorp zelf ziet men niets als schilders en schilderessen met portefeuilles en verfdoozen rond-dolen, voor een huisje een doek bekladdende, eene studie afwerkende of eene schets ontwerpende. Men kan de schilderijen daar nog nat en wel koopen, zooals men in Londen zijn chop of steak in de grill-room uitkiest.

Israëls heeft in datzelfde Laren eene goudmijn gevonden. Van elk binnenhuis, dat een zijner aan-doenlijke tooneelen omlijst, kan men gerust zeggen, dat Laren den grooten kunstenaar daarvan het eerste visioen gegeven heeft.

* * *

Had men op Pulchri's gouden bruiloft de figuren van 40, 50 jaar geleden in al hun eigenaardigen mode-tooi doen herleven — in Pulchri's kunstzaal

wilde men de kunst van Pieneman, Louis Meyer, Schelfhout en Nuyen in al haar geur en fleur doen aanschouwen. Natuurlijk moest eene dergelijke verzameling even druk, woelig en kleurig zijn, als het gekostumeerde feest van Pulchri zelf was. Sommigen schreeuwden er wat hard; anderen zongen er hun aria met veel te schelle stem; enkelen schenen uiterst verbaasd, zich in zulk een gemengd gezelschap te vinden. Doch leerrijk, belangwekkend en afwisselend in hooge mate was deze aangeboden revue.

Het schildershuis op de Prinsegracht voldeed echter niet langer aan de eischen, die men aan eene dergelijke inrichting in de residentie meende te moeten stellen. Pulchri Studio wilde op grooter voet gaan leven; het trok naar het patricische Lange Voorhout, heel familiaar tegenover de „Groote Club”, en wederom moest er geld, héél véél geld zijn, om zich daar behoorlijk te vestigen.

Een gewoon mensch zou in dergelijke omstandigheden bankiers in den arm nemen, en over allerlei financieele samenvoegingen peinzen: — een schilder zet zich eenvoudig voor zijn ezel, maakt eene schilderij, omlijst dat vorstelijk en staat zijn kunstwerk onbaatzuchtig ten behoeve van het Gemeenschapshuis af. Zoo heeft Pulchri Studio's bestuur al meer dan één-

maal den „tienden penning” van zijne bentgenooten gevorderd. Doch niet op zijn Alva's, maar met het goedaardigst gezicht der wereld. En telkens hebben de gildebreeders gul en dadelijk gehoor gegeven aan dien noodkreet. Ja zelfs, zou men kunnen beweren, verdubbelt hun ijver en neemt hunne milddadigheid toe, naarmate het beroep op hunne hulpvaardige medewerking zich herhaalt.

Kunstschilders zijn goudmakers, werd daareven door mij beweerd, en zulke alchymisten bezitten gemeenlijk vorstelijke onbekrompenheid. Zoo bleek het ook hier. Het was alsof de bentgenooten, geprikkeld door hetgeen zij van ter zijde vernamen dat hunne kunstbroeders voor het edele doel bestemden, hun allerbeste beentje voorzetten. Nobeles eerzucht bezielde hen, de meesten overtroffen zich zelve en zonden iets buitengemeen schoons en begeerenswaardigs voor hun „huis”. De uitslag was dan ook in hooge mate verrassend.

Het nieuwe huis werd ingewijd met het zeventigjarig jubileum van Pulchri's Voorzitter, H. W. Mesdag. Een luisterrijk festijn, dat onvergetelijk zal blijven. De eigenlijke inbezitneming, die Weihe des Hauses, had eenige maanden later, in Juli 1901 plaats. Hoe kon men Pulchri Studio's nieuwe woning in het

Lange Voorhout beter en inniger in haar geest inwijden, dan door eene tentoonstelling van de kunst der leden. Een Mendelssohnsche Hochzeitsmarsch op het gebied der Beeldende Kunsten.

Bijna al de Pulchrianen werkten mede tot het hoogtij vieren, en in de mooie, deftige kunstzalen, wier wedergade in ons land niet aan te wijzen is, was de schildersbent op waardige wijze vertegenwoordigd.

Reeds de gang naar die heldere, gelijkmatig licht uitspreidende zalen is opwekkend en verkwikkend. Stemt het wit marmeren ruime voorportaal met zijne bevallige beeldjes den binnentredende aangenaam, houdt de ruime vestiaire hem in de gewenschte goede luim, de wit marmeren gang en trap met gedreven koperen leuning en het frisch kijkje daarnaast in den lachenden tuin, bereiden al meer en meer voor op hetgeen te wachten staat.

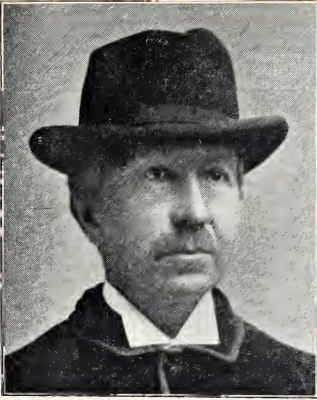
Waarlijk, het binnentreden in de deftige, hooge kunstzalen is eene heerlijke verrassing, de aanblik der smaakvolle salons inderdaad oogbekorend. Hadde Paul du Rieu, die er in overleg met H. W. Mesdag de bouwmeester van is, zijn uitmuntend geslaagd werk voltooid mogen aanschouwen. Doch de sympathieke jonge bouwkundige, die in elken kring waar hij zich vertoonde, zoo om zijn speelsch vernuft als

zijn goed humeur en bijtend sarcasme gewaardeerd werd, was kort te voren overleden.

In deze kunstzalen is niet alleen het vallen van het licht op de wanden gelijkmatig en mild, maar de eikenhouten kroonlijst en de koepels daarboven, waarin de lantarens zijn gevat, vormen met het donkerrood der vakken een zeer stemmig geheel, hetwelk gansch en al ten bate van de tentoongestelde werken komt. Het is geene schilderijenzaal, maar eene zaal met schilderijen. Geen pakhuis of bergplaats van een kunstkooper of van een Tentoonstellingsbestuur, maar eene zeer gezellige ruimte, waar niet meer kunstwerken zijn opgenomen, dan ter opluistering der wanden en ter streeling van het oog des bezoekers wenschelijk wordt geacht.

Voor het publiek, dat uit de Hooge Nieuwstraat de kunstzalen bezoekt, is de toegang niet minder royaal en gemakkelijk. In eene halle, waar twee uit de hand gesmede ijzeren lantarens des avonds ruim licht verspreiden, noodigt eene wit marmeren trap, met kostbaar tapijt belegd, tot binnentreden. Zij voert tot eene rotonde, van waar men de vier zalen om zich heen ontwaart. Gemakkelijker en practischer kon het niet. Voegt men nu daarbij de conversatie- en speelzalen beneden, den receptie-salon Louis XV met zijne

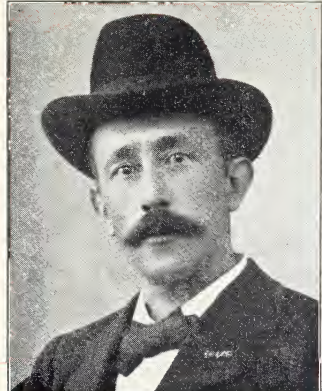
N. Bastert.

M. A. J. Bauer.

Mevr. S. Bisschop - Robertson.

A. J. P. Bondewijnse.

artistiek geboetseerde zoldering, een meesterstuk van stukadoorskunst, de vroegere eetzaal, toen de familie van Rechteren en later de Minister van Buitenlandsche Zaken, Mr. G. Van Tienhoven, er hunne gastmalen gaven, dan kan men zich voorstellen, hoe prettig en zelfvoldaan een lid van P. S. zich na deze inbezitneming moest gevoelen.

En mocht deze of gene bemoeial over de lippen durven brengen: „Wie zal dat betalen, lieve, beste Gerritje?” dan verwijze men hem naar het symboliek borstbeeld van Paulus Potter boven de Bibliotheekkast in de Leeskamer. De Pulchrianen zijn allen potters, en hunne spaarpenningen worden uitmuntend beheerd.

In een patricisch heerenhuis als dat van Pulchri in het Lange Voorhout, is het vertrouwelijk-gezellige, dat een lokaal als de Regentenwoning in het Hofje van Nieuwkoop bood, moeilijk te behouden. De gildebroeders verdeelen zich des avonds in verschillende vertrekken en hierdoor is al dadelijk het vroolijke samenzijn verbroken. Het drukste en levendigst is het aan de praattafel der Louis XV-zaal op Zaterdagavond. Daar zitten de artisten in de breede leunstoelen en ziet men heel Pulchri van den tegenwoordigen tijd in zijn doen en laten.

Pulchri's Voorzitter drinkt er zijn kopje thee en

Haver-
man.

leent zijne tusschenkomst om een paar whistpartijtjes te vormen. De welbekende portretschilder Haverman, wiens karakteristiek geboetseerde buste door Dupuis sterker aan een middeleeuwschen hofnar doet denken dan de satiricus zelf, houdt een geestig betoog. Kijk dat fijn geslepen gezicht van onzen Haverman, die in de 18de eeuw een galante, puntige abt zou geweest zijn, eens glinsteren van plezier.

Wat in Haverman's portretten u onmiddellijk treft, is de ziel die er uit spreekt. Het is verwonderlijk, hoe schilderwerk, verf, doek, kortom àl de hulpmiddelen, na eene korte, onafgebroken beschouwing van het kunstwerk, voor uw oog schijnen te verdwijnen, om u den persoon zelf, denkend en sprekend, voor te tooveren. De kunstenaar is in het zieleleven van zijn model gedrongen, en uit die psychologische studie is de beeltenis ontstaan, welke den beschouwer zoo pakt.

Van lieverlede is Haverman meer en meer naar de opvatting der primitieven gaan overhellen. Het model in 't vlakke licht, elk plooijsje en rimpeltje waarmerken, Holbein en Memlinck zich tot voorbeeld stellen in al hun streven naar zielvolle uitvoerigheid. Voor een portret is eene dergelijke schilderwijze voortreffelijk, indien men ten minste zulk eene techniek bezit als Haverman, wiens rijp penseel doen kan wat het wil.

Op een der laatste groepentoonstellingen in Pulchri Studio bereikte Haverman's onstoffelijke weergeving haar toppunt in de beeltenis eener bejaarde dame en in die van Professor Rosenstein. In het portret der elegante doktersvrouw — de derde in den bond — had de artist te veel aan het rijke toilet geofferd, zoodat de mise en scène aan de bevallige gelaats-trekken eenigszins afbreuk deed. Maar hoe heerlijk en artistiek waren de plooiën van het soepele toilet, was die draperie getoetst.

Als Haverman, die bijna alle groote mannen van het kleine Nederland geteekend heeft, met zijne puntige pen óók in zijn dagboek geschetst mocht hebben, zou hij de stof voor eene merkwaardige uitgave ter beschikking hebben.

Wat kan hij smakelijk en geestig over Jacob Maris praten, die, wederkeerig, ook zeer op het levendig en onderhoudend gezelschap van Haverman gesteld was.

Wij missen hem nog zoo dikwijls, dien braven, goeden, eerlijken Jaap! Zijne kunst is alom verspreid; de kunsthandelaren, die nog steeds met gierenblik overal snuffelen, of zij „Marissen” kunnen ontdekken, zorgen wel, dat er altijd meer en meer opduiken! Maar de groote kunstenaar zelf, met die olympische onverschilligheid, welke hem vorstelijke onderscheidingen en zeld-

Jacob
Maris.

zame eere teekenen schouderophalend deed bejegenen — de groote Jaap zelf wordt nog menigmaal gemist.

„Dát heeft Jacob Maris gezeid!” gold en geldt nog als eene machtspreuk, als eene uitspraak, waarvoor men boog, omdat men er de waarde van kende. Want Jaap was onkreukbaar, en ofschoon hij van aard stil was en in gezelschap dikwerf het gulden zwijgen betrachtte, kon hij menigmaal met een enkel karakteristiek woord zijne opvatting uitdrukken.

Zoo klopte ik eens bij Jacob Maris aan, om van hem te vernemen, wat hij van het bezoeken eener Academie en van het dingen naar den prix de Rome dacht, waartegen toen van meer dan eene zijde zoo vele bedenkingen rezen. Ik vond Maris aan het aanleggen — „volsmeren”, zooals hij het noemde — van een groot riviergezicht. „Het doek is zoo slecht en pakt niet,” zei hij lachend, „omdat er te véél geschilderd wordt en men dus geen oud doek meer krijgen kan!”

Toen kwam de quaestie ter sprake. „Geen Academie meer, geen prix de Rome meer?” zei Maris, „maar wat beteekent toch die zucht tot vernietigen? Zou Tadema het zoover gebracht hebben, als hij Rome niet bezocht en de kunst der Grieken en Romeinen daar niet zoo bestudeerd had?”

„Een jong kunstenaar moet zijn land uit, al ware het alleen om later bij zijne terugkomst te kunnen zien hoe mooi het hier is. En de groote Italianen, de mannen der Renaissance — is het geen geluk voor een jong kunstenaar, die te mogen zien, te leeren kennen en doorgronden?

„Als ieder kunstenaar het niet zoo op hoogen prijs stelde, die Italiaansche kunst te leeren kennen, zouden zij dan zoo reikhalzen naar het bezit der groote photographieën die Braun nam van de meesterwerken der Italiaansche kunst? En toch stellen zij zich daarmee alléén maar tevreden, omdat zij zelve niet naar Italië kunnen. Konden zij het meerdere krijgen, zij zouden het waarachtig niet versmaden.

„En buitendien, dat praatje van oude kunst is eigenlijk dwaasheid. Echte, waarachtige kunst is nooit oud; er is slechts verschil van opvatting tusschen de voorgangers en opvolgers. De klassieken zijn en blijven het fundament der kunst; hèn te miskennen zou heiligschennis zijn!”

Als deze of gene beweert, dat men in plaats van naar die grootheden van eeuwen herwaarts om te zien, beter deed, het volle leven om zich heen waar te nemen, dan zegt Maris zoo juist en zoo weldoordacht: „Eerst moet de jonge kunstenaar leeren zien

en leeren uitdrukken, om later, als hij door de studie der groote voorgangers en der natuur zelfstandig zal geworden zijn, zoodat hij in het volle leven om zich heen kan grijpen, dat ook te kunnen omvatten en te kunnen weergeven.

„Mijn hemel!” zei hij lachend, „men wordt toch geen advocaat zonder eerst aan de Hoogeschool de wetten bestudeerd te hebben, en zoo wordt men ook geen schilder, zonder eerst de grondbeginselen der kunst te hebben geleerd. Geloof me, indien het zich voordoet, dat deze of gene aanvanger, door het lot begunstigd, naar Italië trok en ginds door de studie der klassieken onderging, dan zou dat maar alleen bewijzen, dat in dien jonkman het waarachtige kunstvuur niet gloeide. Iemand, die daar op die wijze bezwijkt, zou onder alle omstandigheden, al ware hij ook niet uit zijn Hollandsch stadje getrokken, voor de kunst verloren zijn gegaan. Het zou eenvoudig bewijzen, dat hij 't echte kunstenaarsbloed niet had!

„Wat zouden ze klagen en jammeren als de Regeering eens ophield met die milde bepaling. Welke geest van contradictie bezielt de jongeren, om zoo'n kwaad te spreken van dien prix de Rome! Neen, den kunstenaar van wezenlijken aanleg zal zulk een zwerftocht ten goede komen. Hij heeft het noodig om

zich te vormen, om zich zelf te worden. De arme van geest, wien door een toeval die gunst ten deel viel, zal er misschien spoediger door ondergaan dan anders, maar in elk geval was zijn lot beslist."

Maar zeldzaam was het vooral, hoe Jaap steeds de eenvoud en bescheidenheid in persoon bleef. Ik herinner mij nog, dat ik Jacob als jongen van een jaar of negentien eens bezocht. Een klein kamertje met kale witte wanden, waartegen zijne studiën waren vastgespijkerd, verried duidelijk de bekrompen omstandigheden waarin hij verkeerde. Die zelfde Maris behoefde later slechts eenige lijnen op een stuk papier te zetten en er zijn naam bij te schrijven, om van elken kunsthandelaar, die zijn eigen belang begreep, dadelijk eene mooie som in ruil voor den arbeid van enkele minuten in ontvang te nemen.

Na Bosboom's dood, Jaap Maris' groote tijdgenoot, heb ik zélf gezien, hoe een handig en welberekend kunstkooper, die zeer toevallig op een schetsboek van den grooten kerkschilder beslag had kunnen leggen, daarmede eene allervoordeeligste speculatie ondernam. Hij knipte blad voor blad uit, plakte elken krabbel, elke schets en elk teekeningetje, hoe klein en onbelangrijk ook, op keurige vellen opzet-papier en bracht die in den handel. De schetsjes en losse invallen, welke

Bosboom nooit gedroomd had, dat onder de oogen van het publiek zouden komen, gingen voor *f*40, *f* 50 en meer grif van de hand, zoodat de oolijke kunstkooper van het oude schetsboek, dat Bosboom zelf misschien niet telde, eene zeer belangrijke som had gemaakt. Men denke aan de geniale schets, die Bosboom in een verloren oogenblik op eene soort van gemeen vloeipapier had gemaakt, en die nu als een werk van hooge kunstwaarde in het Museum Mesdag van Houten prijkt.

Maris kon origineel uit den hoek komen. Zoo werd hem eens een schilderij van Toorop voorgezet. Nadat hij eene korte poos op al die onvermengde, gestippelde felle kleuren had gekeken en al dat vinnige rood, hël geel en onbeschaamd blauw hem tegenflikkerde, zei hij leukweg: „Wat zou men daar een paar mooie pantoffels van kunnen maken!”

Toorop.

Evenals Toorop's uiterlijk zijn geboortegrond openbaart, doet ook zijne kunst aan het kleurrijke Oosten denken. Toorop is een der eersten geweest, die de open-lucht- of stippel-schilderwijze hier beproefd heeft. Volgens die methode wil men de intensiteit van het licht, de schittering en tinteling der zon en van hare koele schaduwen op geheel andere wijze uitdrukken, dan de grootmeesters der kunst dat tot nu toe be-

proefd hadden. Rembrandt, Turner, Claude Lorrain, Van der Meer, Decamps e. a. hebben op hunne wijze den verblindenden glans en de gouden schittering der zon pogen weer te geven, maar de moderne kunstenaar wil het op zijne manier beproeven. Niet door de tegenstelling te versterken en de schaduwpartijen krachtiger en donkerder te maken, maar door de kleur in al hare onvermengdheid, zuiver en fel als zij op het palet komt, op het doek te soppen en de schaduw-tinten heel licht en heel kleurig te houden, meenen de openlucht-apostelen dien wemelglans en die zonnelichttinteling te kunnen vasthouden.

Doch, Jacob Maris heeft het geestig gekenschetst: hunne kunst ziet er uit als borduurpatronen, die onze zusters en tantes vroeger kochten, om vuurschermen als anderszins te borduren. Zoo'n branding op Toorop's Strand is van vanielje-ijs en de golven daarachter van melk-chocolade. Zet er eene bruisende zee van Mesdag of een strand van Jacob Maris naast, en gij overtuigt u van de machteloosheid van het procédé. Het spreekt van zelf, dat Toorop, die den vorm zoo volkomen meester is, en die in vele opzichten een begaafd man mag heeten, met dit procédé dat hij aankleeft, meer bereikt dan zijne volgelingen, die niet zoo vele snaren op hunne lier hebben.

Trouwens op allerlei manier wordt ons door Toorop de natuur vertolkt: op de traditioneele wijze, naar een effect van licht en bruin strevende, en op de wijze als de primitieven de hen omringende werkelijkheid opvatten. Hij geeft daarbij blijk van zijne groote en diepe kennis van de menschelijke figuur en van een zoodanig angstvallig weergeven der details, dat men er met den neus moet opliggen, om al die fijne arceeringen te waardeeren.

Als een ware zoon van het Oosten teekent Toorop ons in zijne mystische droomgezichten figuren, die aan gamelang-danseressen herinneren. In het brein van den forschen Javaan spoken die zich lenig kronkelende vrouwenfiguren. De leek echter, die een denker met zulk een ontwikkelden geest als Toorop, op dergelijke wijze de kunst ziet beoefenen, vraagt zich af: hoe is het mogelijk, dat het menschelijk oog en de menschelijke geest de bedoeling en beteekenis van al die uitgerekte spoken en die wonderlijke geraamten zal begrijpen. Zelfs met behulp van eene geschreven toelichting, zooals bij „De Sphinx” destijds gevoegd was, en ondanks de uitvoerige opheldering der beteekenis van al de afzichtelijke gedrochten, blijft het nog moeilijk de bedoeling van alle bijzonderheden te vatten. Dat noemt men symbolische kunst!

Bij Rembrandt's „Staalmeesters" is geene memorie van toelichting noodig; Israels' „Alleen op de wereld" kan alle meedeeling ontberen; Jacob Maris' „Brugje" zegt den beschouwer alles en alles!

De schilder Ter Meulen, die even goed de pen als het penseel voert, heeft indertijd in De Gids eens een helder overtuigend pleidooi geschreven tegen de symboliek in de schilderkunst. Een schilderij of beeld moet geene geschreven toelichting behoeven, om door een ieder verstaan en gevoeld te worden. Laat Toorop een wijsgeerig opstel schrijven, in verheven strophen zijne wereldbeschouwing verkondigen, maar dat hij de heerlijke menschelijke gedaante niet verminke, beledige en belachelijk make in den dienst zijner symboliek. Is hij niet bij vergissing sprookjesschilder geworden, terwijl hij eigenlijk sprookjesdichter had moeten zijn?

Van Toorop's veelvermogend kunnen geven zijne, gewoonlijk met potlood geteekende, portretten, zoo fijn en etherisch op het papier geëtst, alsof ze met een donzen veertje er teeder op waren gestreken, een hoogen dunk. Toorop, die aan 's Rijks Academie te Amsterdam zulke degelijke studiën heeft volbracht en door de natuur met zulk een grooten aanleg begiftigd werd, is zeer stellig niet een gewoon wezen; de zucht

om een zéér buitengewoon artist te zijn, drijft hem waarschijnlijk tot zulke uitersten.

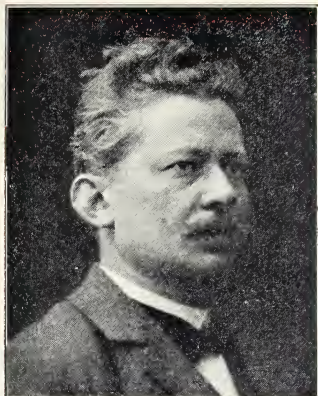
Om de uitvoerigheid en de zucht naar nauwkeurige omschrijving bij het teekenen en schilderen van portretten te kenschetsen, zei Jacob Maris eens: „Ze beginnen met een wratje op wang of neus, en gaan dan zoo geleidelijk tot de rest van het gezicht over.”

Zie de beeltenissen door Jan Veth, Toorop, Haverman, De Josselin de Jong en andere artisten, die met de uiterste nauwgezetheid elk detail, hoe onbeduidend ook, met potlood of penseel vermelden.

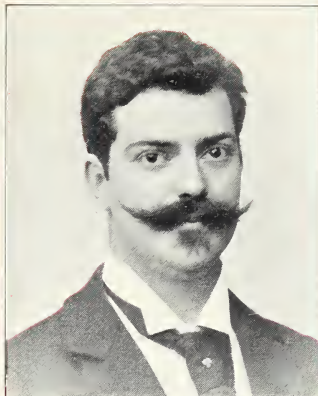
Op de jongste vierjarige Tentoonstelling te Amsterdam kon men daarvan merkwaardige proeven zien. De portretten van Veth, prof. Van der Waay, de dames Thérèse Schwartz en Grandmont—Hubrecht trokken er aller oog. Ieder droeg er op zijne wijze voor. Veth heeft verscheidene koorden op zijn boog. Nu eens herinnert zijne uiterst subtiële behandeling aan een Memlinck, dan weder doen u de scherp afscheidende omtreklijnen aan den grooten Holbein denken. Doch welke vermaarde voorgangers zijne kunst ook in herinnering moge brengen, steeds en overal toont hij zich een superieur kenner der vormen, een waarnemer, die het hart en de nieren zijner modellen proeft, een schilder, die de techniek zijner

Jan
Veth.

A. Briët.

R. I. Browne.

E. Frankfort.

P. J. C. Gabriël.

kunst volkomen machtig is. Bij het beschouwen van Veth's portretten krijgt men de overtuiging, dat die beeltenissen sprekend moeten gelijken.

Welk eene tegenstelling met de opvatting van onze moderne impressionisten! Meer en meer heeft Jan Veth aan zijne Holbeinachtige neiging toegegeven. Er moge iets gewilds, iets opzettelijk overdrevens zijn, vooral in die zonderling gekleurde achtergronden, doch men moet eerbied en bewondering toonen voor het resultaat van zulk eene gewetensnauwe natuurstudie. Het is ragfijn teekenen met het penseel; het is met de uiterste keurigheid en met de grondigste kennis van de anatomie des menschen alles uitbeelden, wat de scherpziende kunstenaar aanschouwt; het is doordringen tot in het innerlijke wezen van zijn model.

Na de uitwerking van al die ruwe klodders en vette vegen der tegenwoordige impressionisten aanschouwd te hebben, is het eene eigenaardige gewaardiging plotseling voor deze angstvallig fijne, glad en behoedzaam bewerkte portretten te staan. Porseleinig fijn, zóo dun en keurig gepenseeld, dat alles, gelijk op eene oude miniatuur, ineenvloeit, brengen deze zielvolle beeltenissen onwillekeurig conterfeitsels der primitieven in herinnering. De wijze van uitvoering, de macht van het procédé, de zeldzame kennis

van vorm en lijn, de ziel, welke daarin gelegd wordt — dat alles maakt de kunst van den heer Veth tot iets zeer bijzonders en individueels.

Voegt men daarbij, dat Veth's pen even vaardig en nauwkeurig is als zijn penseel, en dat Israëls rondborstig verklaart, dat niemand zoo goed als Veth het wezen en de beteekenis van Israëls' kunst heeft uiteengezet, dan zal men erkennen, dat de kunstenaar in quaestie met de hem geschonken gaven gewoekerd heeft.

Lijnrecht tegenover die angstvallige omschrijving van elk trekje en lijntje, dat waarmerken van elke bijzonderheid en toevalligheid, staat het portret van Thérèse Schwartze, die, zonder de breedheid van toets te overdrijven, met de haar eigen kunstvaardigheid haar model teruggeeft. Haar breed en krachtig penseel heeft dit bij de subtiele behandeling, welke de heer Veth toepast, vóór, dat hare portretten meer lichaam en meer ronding bezitten.

Thérèse's houtskoolschetsen, die de begaafde en ervaren artiste met vlugge en vaste hand ontwerpt, om daarna de beeltenis in olieverf te schilderen, zijn een waar onthaal voor den kunstvriend. Haar groot talent komt daarbij in al zijne kracht en rijpheid uit. Een Duitscher zou zeggen: „Dass versteht sich: in schwarze Kunst zeichnet sich eine Schwartze aus!”

Thérèse
Schwartze

ONZE SCHILDERS.

Mevr.
Grand-
mont-
Hubrecht
Prof.
van der
Waay.

P. de
Josselin
de Jong.

A. J. P.
Boude-
wijnse.

M. van
der
Maarel.

Gemakkelijk, vlug en vaardig getoetst, spreken de portretten van Mevrouw Grandmont—Hubrecht en van Professor Van der Waay ons prettig en opwekkend aan. Over de treffende gelijkenis dier beeltenissen is men het altijd eens, evenals over die van den heer P. de Josselin de Jong, die al zoo menig groot man in zijn atelier ontvangen heeft. Toch was er een tijd, toen De Jong de beeltenissen van Rochussen en P. Stortenbeker schilderde, dat zijn toets breeder en zijne opvatting krachtiger mocht heeten. Doch wat het zielvolle, het innerlijke leven van De Jong's beeltenissen betreft, kunnen zij zich met het beste te onzent meten. Men herinnere zich het contereitsel dat Josselin de Jong van de Professoren Van de Sande Bakhuyzen en Tiele schilderde, een paar beeltenissen vol distinctie en uitdrukking. Niet minder hebben Josselin de Jong's grepen uit het fabrieksleven gepakt. Zijne arbeiders in de donkere werkplaats waar de zware hamer dreunt en het ijzer gloeiend en vloeïend stroomt, zijn door hem naar het leven bespied, Boudewijnse is eveneens vóór alles: portretschilder. Mannen van beteekenis heeft ook hij met ernst en talent op doek gebracht, doch de beeltenis zijner moeder was almeê de knapste proeve zijner portretteerkunst. Ook Van der Maarel heeft zich voornamelijk

als portretschilder doen gelden. Tijdgenoot en vriend van Ph. Zilcken, beiden als ware kinderen van hun tijd de nieuwe leer aanhangende, heeft Van Maarel zich door bijzondere onvruchtbaarheid onderscheiden. Zelden vertoont zich zijne kunst in het openbaar, evenmin als de kunstenaar zelf Pulchri's tempel druk overschrijdt. Wat hij onder de oogen van het publiek gebracht heeft, onderscheidt zich door voorname distinctie van kleur en toon. Grillig en gezocht is menigmaal de verlichting van het model, doch uit het geheel spreekt een fijn gevoel voor kleur en eene studie van tegenstellingen, waarbij deze geboren kolorist menigmaal een oogverlustigend resultaat bereikt.

Jan van
Essen.

Jan van Essen, Haverman's buur aan de ronde tafel, ook uit Amsterdam afkomstig, gelijk hij, beschouwt eene „groepentoonstelling”, waarover het gesprek loopt, als eene intieme bijeenkomst van artisten, die elkaar onderling toonen wat zij voor gildebroers het belangrijkste achten. Een juist en verheffend standpunt, dunkt mij.

Van Essen's reiger en haas, een prachtig stilleven, dat hij ons een paar jaar geleden deed aanschouwen, herinnerde aan de oud-Hollandsche meesters, die zich op dat gebied zulke onnavolgbare virtuozen toonen. Groote kracht en heerlijke samenstelling van kleur en toon kenmerken Van Essen's kunst. De

landschappen van dezen veelvermogenden kunstenaar treffen door hunne breedheid, die nooit in ruwheid ontaardt, en door hun aanbiddelijk kleurenspeel. Jan van Essen schilderde eerst typige burgerluidjes, zooals Amsterdam ze onder de kleine burgerij oplevert. Die „kleine luyden” verwisselde hij voor de gasten in Artis, leeuwen, tijgers en andere gevangenen, die hij meesterlijk weergaf. Ten slotte wijdde hij zich aan het landschap, dat hij nu met zeldzaam en oorspronkelijk talent behandelt. Zóo bekoorlijk en begeerenswaard worden deze landschappen van onzen Van Essen door bevoegden geacht, dat op de groepentoonstelling, waarbij het werk van genoemden schilder was opgenomen, Mesdag den kunstenaar verzocht — alhoewel geen der studies te koop waren gesteld — voor het Museum-Mesdag één juweeltje van het viertal schetsen af te staan. Eene onderscheiding, die onze begaafde artist natuurlijk niet van de hand gewezen heeft. Van Essen, die een hartstochtelijk jager was, had, eenige jaren geleden, het ongeluk, door de onachtzaamheid van zijn jachtgezel, de linkerhand te verliezen. Doch wat nood! Nu stelt hij 't met ééne hand en

Jan van Essen met ééne hand,
is klaar van zessen als geen in 't land.

Toon
Dupuis.

Dat rijmpje had best de oolijke Toon Dupuis kunnen maken, die, in tegenstelling van den deftigen, als een keurig gekleede diplomaat zich bewegenden Van Essen, een en al beweeglijkheid en drukte is. Een echte Vlaming met warm bloed, vol tintelenden geest, schielijk en rap, handig en vol guitige streken. Hoe hij 't karakter zijner modellen weet te vatten, toont u de karakteristieke kop naar Haverman, die op een paar Tentoonstellingen in Den Haag en Amsterdam zulk een warmen bijval gevonden heeft. Dupuis, leerling der Antwerpensche Academie, wiens vader eveneens een begaafd beeldhouwer in de Scheldestad is, verstaat zijne boetseerkunst; hij is geoefend, vlug en rap, en weet het karakter van zijn model juist en nauwkeurig weer te geven. Hij maakt zijn weg stellig en wordt populair. Zijne buste van „M esdag” op de jongste vierjaarlijksche te Amsterdam, bracht den naam van den kunstvaardigen boetseerder op veler lippen.

F. Arnt-
zenius.

Tegenover den blonden Vlaming met den guitigen blik maakt het eenigszins strakke, somber-ernstige in het voorkomen van den donkeren heer Arntzenius, die even talentvol biljart, als hij schildert en teekent, eene scherp tegenstelling. Arntzenius heeft zijn eigen terrein gepacht; al is zijn glas niet bijzonder groot, hij drinkt tóch uit zijn eigen glas. De blinkende, natte straat,

na of tijdens de regenbui, waarin de voorbijgangers zoo natuurlijk zijn uitgebeeld, is het territoir van den welgeoeffenden artist, die zijne glimmende straat steeds allergezelligst bevolkt. Wat trippelen zijne dametjes kittig en goed met die coquet opgetilde rokjes; hoe juist weergegeven sjokt de bonkige slagersknecht met zijne mand voorwaarts. Elk figuurtje is raak, alles glimt, druipt en stroomt. In deze straat houdt de gaande en komende gemeente trouw „rechts”, zoodat dit straattooneeltje tevens eene sociaal-moreele strekking heeft. En daar wij, nageslacht van vader Cats, nog altijd vragen: wat leeren wij hieruit? kan dit voor dezen of genen de waarde van 't kunstwerk verhoogen.

Bij het publiek is deze humoristische opvatting van de natheid zeer in tel, zoodat het op dergelijke boutades van Arntzenius' penseel meestal dadelijk beslag legt. Was Arntzenius vooraf leerling der K. Academie te Amsterdam en heeft hij daardoor zulk een degelijken grondslag gelegd, die hem later in staat stelde, zijne stoffage zoo los en natuurlijk uit te beelden, met den landschapschilder R. Ives Browne was dit eveneens het geval.

R. Ives
Browne.

Browne is een van diegenen, die na zijne degelijke opleiding aan de Haagsche Teeken-academie genoten te hebben, de weide is ingegaan en zich met zijn

paar oogen, zijn hart vol liefde voor de natuur, en zijne schilderkist daar heeft neergezet en aan het werk getogen is. Zonder eenig parti-pris, zonder eenigen invloed van meester of school, maar met volkomen overgave, heeft hij van dat eerste oogenblik af, liefde en trouw aan de natuur verpand. Vandaar, dat Browne's opvatting, zijne visie van de door hem aanbedene, die frischheid en ongekunsteldheid bezit, welke zulk eene zelfstandige studie-wijze alleen waarborgt.

De omstreken van Den Haag hebben Browne die teekenachtige, echt Hollandsche motieven verschaft, waarmee hij ons oog verheugt. Eene bochtige sloot of vaart, stilstaand water, dat glashelder lucht en weilandzoom weerspiegelt, met sappige akkers daarnevens, en eene zonnige, licht verspreidende lucht — ziedaar een door hem bij voorkeur gekozen onderwerp. Zijn licht tintelt en zijne schaduwen zijn frisch en krachtig, eene enkele maal misschien wat zwaar. Vol pit en merg, vol krachtig licht en bruin geeft hij het landschap weer. Onze schilder heeft echter verscheidene snaren op zijne lier. Het kloeke, frissche landschap met zijne ritselende wilgen aan den oever en zijne leuke boerenhuisjes, blijft het hoofdmotief, maar Browne maakt ook uitstapjes op het stilleven-

gebied en vermeit zich nu en dan in het schilderen van het menschelijk figuur, waarin hij terdege slaagt.

Uit alles spreekt opgewektheid, gezonde opvatting en degelijke studie. Als zijn naamgenoot Georges Browne, de romaneske officier uit „La dame Blanche”, vroolijk zingt: „Ah! quel plaisir d'être soldat!” dan neuriet de Haagsche Browne zeker niet minder dankbaar en lustig: „Ah! quel plaisir d'être artiste!”

Toen de jeugdige Browne op Pulchri's gouden bruilofsfeest in de groote Dierentuinzal, in 1897, voor HH. MM. de koningin en koningin-moeder, omstuwd door alle feestvierenden, met zijne bevallige danseres het éérste paar vormde van den nationalen dans, was een ieder opgetogen over zulk een uitgezocht menschenpaar; knapper aanvoerder en bevaltiger voorgangster hadden de twaalf dansparen niet kunnen wenschen. Sedert heeft de heer Browne ook op zijne kunst de aandacht weten te vestigen.

Jaren achtereen was de heer Browne in Pulchri's bestuur, gezamenlijk met Taco Mesdag, broeder van den voorzitter, die geruimen tijd penningmeester van het Genootschap is geweest. Onze Taco was een schatbewaarder bij uitnemendheid, die, wanneer er te kort kwam, mild uit eigen beurs aanvulde. Taco Mesdag,

Taco
Mesdag.

die, in tegenstelling met zijn praatvluggen en welbespraakten broeder, het zwijgen als goud bewaarde, deed in zijn uiterlijk bijzonder sterk aan een gepensionneerden kolonel of generaal denken. En toch was hij de vreedzaamste en kalmste man, die zich achter dat schijnbaar strenge voorkomen bevond. In het schilderen vond hij zijn genot en zijn lust, en als hij voor zijn ezel zat, met zijne Gezina in zijne nabijheid, was hij gelukkig. Van al hetgeen Pulchri (in November 1902) uit Taco Mesdag's nalatenschap te zien heeft gegeven, scheen de „Heide bij Vries,” die in het „Museum Mesdag” is opgenomen, wel het beste en rijpste. Daarin is eene harmonie, eene stemming, die zich als van zelf aan den beschouwer meedeelt. De doorwerkte grijze lucht is één met het stille landschap, de eindeloze heide.

Taco Mesdag's kunst deelde genoemde Eere-Tentoonstelling met de kunstnalatenschap van den armen Van Tol, den schilder, die eenige maanden te voren zoo noodlottig het leven had gelaten. Van Tol was nog niet, waar zijn aanleg hem heenstuurde, maar wat reeds door hem te aanschouwen was gegeven, bevatte eene schitterende belofte. Ja, meer dan eene belofte, want enkele winterstudies gaven zulk een dunk van des schilders kunnen, dat men ze met het best ge-

slaagde kon vergelijken, dat ervaren artisten bieden. Er was gevoel in deze studies, een fijn sentiment voor lijn en welstand, dat Van Tol deed kennen als een ware natuurvriend, die tot in hare diepste roerselen trachtte door te dringen.

Van Tol's weduwe, Mevrouw Aletta Ruysch, die te Nunspeet met en naast haren echtgenoot schilderende en studeerende, zulk een benijdbaar kunstenaars- en huwelijksleven leidde, wijdt zich in hoofdzaak aan stillevens van bloemen en vruchten, en aan pittoreske binnenhuisjes, die zij in Overijsel ontdekt heeft. Met haar zeldzamen ijver en hare warme liefde voor de kunst, vindt zij daarin troost voor den harden slag die haar trof.

Mevr. G.
Mesdag-
van
Calcar.

Ook Taco Mesdag's echtgenoot, Mevrouw G. Mesdag—van Calcar, voert, gelijk een lid uit den huize Mesdag betaamt, met hartelust en grooten ijver het penseel. Zoowel aan bloemen als Drentsche landschappen wijdt zij hare studie.

Mevr. S.
Mesdag-
van
Houten.

Hare schoonzuster, Mevrouw S. Mesdag—van Houten, de vrouw van den President, heeft zich sedert jaren met hart en ziel aan de schilderkunst verbonden.

In haar eenvoudig uiterlijk, hetwelk zoo duidelijk te kennen geeft, dat zij gaarne aan hare ijdele zusters

de strelende zelfvoldoening overlaat van naar den laatsten smaak gekleed te zijn, doet Mevrouw Mesdag—van Houten zich als vrouw van den president al zeer stemmig voor.

Uit haar werk spreekt al dadelijk deze cardinale deugd, dat zij zich zelve is: zij is iemand. Zooals het de zuster van den staatsman Van Houten betaamt, bezit Mevrouw Mesdag eene groote mate van zelfstandigheid en onafhankelijkheid. Zij weet wat zij wil, en dat doel tracht zij volhardend te bereiken.

Het kan zeer goed zijn dat hare opvatting menigeen niet behaagt, want de voorstanders der gewetensnauwe stiptheid en uitvoerigheid, zij, die elk voorwerp nauwkeurig en oogmisleidend verlangen uitgebeeld te zien, vinden bij Mevrouw Mesdag hunne gading niet. De kunst onzer schilderes is meer van decoratieven aard. Een appel, een citroen of eene bloem zóó te schilderen, dat de leek zijn hoogsten bewonderingskreet uit: „Je zoudt het er afhaken!” ligt niet op haren weg. Zij wil u op zekeren afstand van haar doek houden, maar u dan ook op zoodanig mooi ensemble van kleur en toon, op zulk eene weldadige harmonie van tinten en schakeeringen onthalen, dat gij ten zeerste over zulk eene ruime, breede opvatting voldaan zijt. Denk u een harer groote stillevens, met eene prachtige,

Willy Martens.

Louis W. van Soest.

blauwe Japansche cloisonné-vaas tegen geel damast, aan den wand van een salon prijkkende, en stel u de kleurenweelde voor, welke het ten toon spreidt. Het is hier minder om het voorwerp zelf te doen, dan wel om het aandeel dat al de smaakvol bijeengebrachte stoffen en dingen verkrijgen in het zegevierend bereikt ensemble van kleur en toon.

Zie, hoe de kleur van het kussen heerlijk uitkomt tegen de vaas en hoe het fijn kleurengevoel der kunstenaressen combinatiën zoekt en vindt, die even streelend aandoen als de tonen eener symphonie. Nader niet te dicht, want er is hier zelfs geene poging gedaan, om de verschillende stoffen in al hunne details weer te geven.

De heide met hare eenzame, armoedige hutten, hare schaapskooien en hare droefgeestige stilte, is een onderwerp, dat Mevrouw Mesdag aan haar hart koestert, waar zij met groote liefde in doordringt en waarvan zij menigen treffenden indruk te aanschouwen geeft. De aangrijpende eenzaamheid, de neerdrukkende stilte, voelen we in die goed waargenomen en weergegeven natuur. In hare bosch-studiën herkent men den invloed der moderne Fransche school, van Diaz, Daubigny, Rousseau en anderen. Deze hadden gebroken met de overlevering en vatten het weergeven der

natuur breeder en ruimer op dan de voorgangers. Alzoo ook Mevrouw Mesdag—van Houten, die daarbij nog het voorrecht heeft, in haar eigen Museum, bijna onder hetzelfde dak, overheerlijke proeven van die moderne Fransche kunst grondig te kunnen bestudeeren.

Ook in dit genre toont Mevrouw Mesdag zich eene kunstenaarssse van verdienste en vermag zij ons het indrukwekkende, de sombere geheimzinnigheid van het diepe bosch uit te drukken.

Aan portretten heeft zij nu en dan ook hare studie gewijd, en ofschoon het mij toeschijnt, dat deze niet de sterkste zijde van haar „oeuvre” openbaart, erkent men niettemin in deze mannelijk getoetste koppen een zelfstandig talent. Men kan deze portretten beschouwen als uitstapjes op vreemd terrein en als een ontwakende lust bij de artiste om ook eens op dat gebied hare kracht te meten.

Hobbe
Smith.

Hobbe Smith toont in zijn veelzijdig pogen dien zelfden trek. Wat hem onderscheidt van zijne Nederlandsche confraters, is, dat hij de traditioneele huismoeder met den schotel aardappelen en het daaromgeschaarde gezin met rust laat en ons iets anders geeft. Dat uitgemergelde, foei-leelijke, grauwe wijf, hetwelk men in de werkelijkheid met geene tang zou

aanpakken, laat de Amsterdamsche Hobbe Smith stil rusten; hij beproeft ons het jonge, frissche leven van jeugdige vrouwen te schilderen. In een Harem of een Maagdenroof is het de schoone, jonge vrouw, wier bekoorlijkheden slechts door een doorzichtigen sluier deels verborgen worden, die ons in al hare gratie en lieftalligheid wordt vertoond.

Behalve die naakte en half gekleede jonge vrouwen, heeft deze veelzijdige schilder, die zijn penseel aan de geheele wereld wijdt, even goed den Montelbaanstoren te Amsterdam als de Zuiderzee, bloemen, stillevens, bosch, boerderij, plassen, kortom alles uitgebeeld, wat hem toelacht. Van iemand, die zich zulk een programma stelt en die zulk een spoed maakt, om in den tempel van den roem te worden gerecipieerd, kan men niet de nauwkeurigheid en kieskeurigheid van een Alma Tadema vergen. Hij heeft geen tijd om diep door te dringen in hetgeen zijn oog bekoort en zijn penseel tart. Zulk een snelschilder wordt dus van zelf decoratief in zijne opvatting. Neemt men het pogen van dezen schilder aldus op, dan looft men gaarne de vlugge en handige manier, waarop het steeds bereidwillige penseel, schetsmatig en kunstvaardig, alles op het doek brengt, wat het oog boeit.

Martinus
Schilt.

Onder de jongeren, wier streven en slagen de aandacht wekt, behoort ook Martinus Schilt, uit Rotterdam, die zijne stof uit het volksleven trekt. Zijne opvatting is gezond en natuurlijk; de volkstypen, die hij in hun doen en laten bespiedt, worden met verrassende juistheid door hem vertolkt. Hij zou een bloedeigen neef van den schrijver van „Boefje” kunnen zijn, indien niet zekere droogheid in den schildertrant wederom aan die verwantschap deed twifelen. Schilt's gezonde, origineele, knappe studies naar de werkelijkheid, waarbij de schitterende zon meestal van de partij is, spreken ons warm toe; zijne stoere volkstypen vinden flinken bijval.

I. H. van
Masten-
broek.

Een andere Rotterdammer, de heer I. H. van Mastenbroek, steekt met zijne pittige, vlotte riviergezichten eveneens allergunstigst boven de menigte uit. Zijne behaaglijke artistieke voordracht lokt en boeit u. Hij munt uit in het afbeelden van al het geroezemoes en gescharrel, de drukte en het overstelpend verkeer op en aan de haven eener groote handelstad. Zijn vlug, lenig penseel schildert er dapper op los, vlot en kwiek, en gooit er alles zoo handig en makkelijk op, dat de nauwlettende beschouwer misschien wat meer kalmte en netheid in het omlijnen van sommige details zou wenschen. Doch overi-

gens, hoe munt deze frissche kunstenaar, die blijkbaar het schilderen óm het schilderen liefheeft, hoe munt hij uit in het vlot toetsen van die schepen in de haven, van die rommelige drukte op de kade, van de zwaar bewolkte luchten met hare dreigende wolken.

C. G. T.
Hooft.

Als men van dat druk, bedrijvig gedoe langs de haven zijne oogen wendt naar een paar stadsgezichten van C. G. T. Hooft (de „Keizersgracht” en „Reguliergracht”), dan komt er, al ware ’t alleen door het sterk contrast, iets levenloos en saais, iets van een „boven-aarde-staanden-dooide” in die twee onbezielde voorstellingen. En toch hebben die stadsgezichten van den heer Hooft de niet alledaagsche verdienste van harmonieus te zijn en met talent die ingedommelde grachten uit te beelden.

Eduard
Karsen.

Dergelijke uitwerking brengen ook de huizen-conterfeitsels van den heer Eduard Karsen teweeg. Licht is daarin afwezig; de huizen zien er steeds zoo somber uit, alsof ze door louter zelfmoordenaars bewoond waren. Het typische en oorspronkelijke dier arme buurtjes echter verstaat de heer Karsen uitnemend weer te geven, maar de voortdurend „zware rouw” zijner natuur werkt neerdrukkend op het gemoed van den beschouwer. Het oude Amsterdam met zijne

G. H.
Breitner.

trapjesgevels en zijne typige bordessen vindt in den heer Karsen een trouwhartig vertolker. Welk een contrast met de breede visie van een Breitner.

Breitner's zeldzaam breede opvatting ligt al dadelijk in zijn naam. Toen Breitner als een jongen van zestien jaar ter Haagsche Academie kwam, bracht hij de beste aanbeveling mee, die een jeugdig aanvanger kan aanbieden: eene veelbelovende compositie, welke zijn onbetwistbaar grooten aanleg bewees. Rochussen had, Breitner's werk ziende, onmiddellijk de groote belofte erkend, welke die nog gebrekkige proeven voor de toekomst bevatten.

Onze Breitner zette zich aan het werk, studeerde braaf, doordrong zich van de nieuwe leer, die Jacob en Willem Maris, Mauve en Mesdag huldigden, en deed zijne intree met eene studie van galoppeerende ruitery, — eene wedergave der werkelijkheid, die de gansche kunstwereld in opschudding bracht. Die paarden galoppeerden werkelijk. Nog nimmer had men op een vlak doek de beweging van het rijden zoo merkwaardig uitgedrukt gezien als in deze letterlijk op en neer schokkende huzaren en hunne dansende paarden. Van nabij waren het ruwe vlakken verf, breede vegen en dikke smeren — op een afstand werden die ruiters beziend en zag men hen de ijle

ruimte doorklieven; letterlijk zag men het stof achter hen opdarrelen.

Later schonk de kerngezonde artist het trampaard op den Dam en het oude Amsterdam met zijne karakteristieke oude huizen, liefst bij sneeuw of somber winterweer, al zijne gunsten. Dat hangen en verlangen van het logge trampaard op den Dam, met die verrassende spelingen van licht en donker, met die doorkijken op het plein, is door Breitner tallooze malen met groote virtuositeit behandeld. Later gaven hem vooral bouwterreinen, straten in wording, met hun onmisbaar pittoresk gezelschap van zware trekpaarden, bouwmaterialen aanbrengende, aanleiding tot het schilderen van eene reeks stadsgezichten, die Breitner als een machtig kolorist deden kennen.

Geheel in Breitner's geest, doch met iets eigendommelijks, dat hem teekent, tracht De Zwart vooral de immense kracht en de machtige tegenstellingen in de natuur in zijne visie uit te drukken. Stralende zon en krachtige schaduwen; heerlijke samenvoeging van diepe kleuren in zijne prachtige stillevenen. Eén onderwerp: rustende paarden met huurrijtuig op een plein bij slagregen of zon, is tallooze malen con amore door hem behandeld. Jaren heeft het echter

W. H. P.
J. de
Zwart.

G. Bauer.

geduurd vóór deze te weinig gekende kolorist naar zijne buitengewone waarde geschat werd.

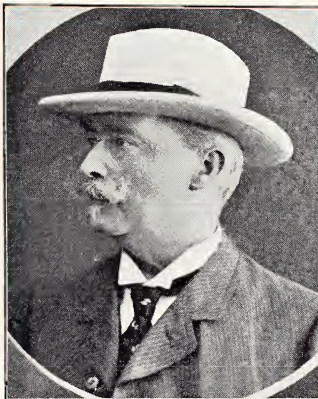
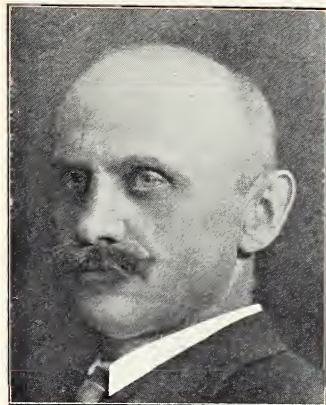
Een andere Haagsche jongen, G. Bauer, wist daarentegen al vroeg populariteit te verwerven. Ik herinner me nog zoo duidelijk hoe zijn vader, een wakker decoratie-schilder, zijn twaalfjarig zoontje als leerling der Teeken-academie opgevende, mij een spel kaarten liet zien, dat de veelbelovende jongen op eigenaardige wijze geïllustreerd had. Van de figuren op elke kaart, hetzij ruiten, schoppen, klaver of harten, had de vindingrijke teekenaar een of ander tafereel weten te maken. Op de vernuftigste wijze had zijne fantasie die speelfiguren in allerlei voorstellingen weten te herscheppen. Het waren gevechten, rooversovervallen, optochten, kortom van alles, maar zóo merkwaardig gevonden en handig geteënd, dat men het nimmer voor het werk van een twaalfjarige zou hebben gehouden.

Bauer volgde de Academie-lessen, leerde de techniek der kunst, gaf spoedig blijken van zijne rijke verbeeldingskracht en van zijne buitengewone groepeeringskunst, welke hem tot eene evenknie van Doré en Rochussen zouden maken. Door een gelukkig toeval kwam hij in kennis met het Oosten, en daar zijne machtige fantasie zich bovenal thuis voelde in dat

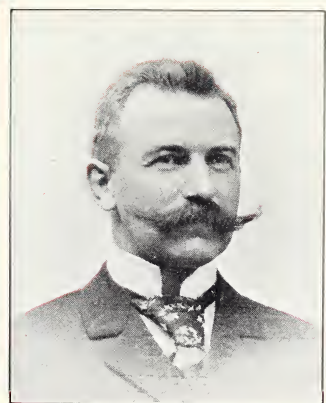
A. M. Gorter.

Ch. P. Gruppé.

F. B. Höppe.

J. Hoyneck van Papendrecht.

land der „Duizend-en-één-nacht-vertellingen”, maakte hij gindsche tooverstreek cijnsplichtig aan zijne kunst. Zijne rijke compositiën met hun breed, uitstralend licht en groote schaduwmassa's, wemelend van bedrijvige figuren, hebben als etsen of aquarellen Bauer's naam gevestigd.

Men ziet het aan de heerlijke etsen van Bauer, welk een machtig middel het scherpe puntige werktuigje in de hand van een diep gevoelend kunstenaar wordt, om iets buitengewoons en doorwrochts voort te brengen. Etsen is voor den beeldenden kunstenaar wat een epigram voor den dichter is. Topfer heeft in zijn humoristisch propos d'un peintre zoo geestig aangetoond, welk eene kleur en toon zich in dat strenge wit en zwart openbaren kan, mits.... een kunstenaar de tooverspreuk versta. Men kan twisten over de vraag: of eene ets zoodanig moet worden behandeld, dat de etser zijne persoonlijkheid geheel uitwischt, om de door hem weer te geven schilderij of teekening in hare eigenaardige factuur, zelfs in de wijze waarop borstel- of penseelstreek op het doek is aangebracht, zoo getrouw mogelijk na te bootsen. Zooals b. v. Graadt van Roggen, een etser bij Gods genade, die met zijne naald „beentje over” op de koperen plaat zou durven rijden, in zijne

Graadt
van
Roggen.

allergetrouwste reproductiën ons doet aanschouwen. Men ziet, hoe hij in eene voortreffelijke zee naar Mesdag, een stadsgezicht naar Jacob Maris of het gezicht op Delft naar Vermeer in ons Mauritshuis, zich zoo nauw aan zijn model gekluisterd acht, dat zelfs de rulle borstelvegen over het dik geëmpateerd doek, door de gehoorzame etsnaald worden weergegeven.

Alle eer natuurlijk aan de uiterst artistieke etswijze van den nauwgezetten artist, die zich in zijne vertolking zulk een meester in de techniek toont. Doch eene meer vrije en zelfstandige, eene bredere en stoutere vertolking, zooals b. v. de etsen van mej. B. van Houten of eene onmiddellijke reproductie der natuur, zooals Willem Steelink ze meermalen gegeven heeft, trekt mij toch nòg sterker aan.

Mej. B.
van
Houten.

Zoo heeft ook onze bekende etser Ph. Zilcken naar Jacob Maris' beroemde „Brug" en Mauve's vermaarde „Schapen in 't duin", etsen vol kracht en licht, vol fijnheid van karakter geschapen. Ook waar Zilcken onmiddellijk met de natuur verkeert, is zijne naald volkomen onderworpen aan den vaardigen etser.

Ph.
Zilcken.

Jhr. Mr.
C. N.
Storm
van
's-Gravesande.

Voor Jhr. Mr. C. N. Storm van 's Gravesande

zijn enkele lijnen menigmaal voldoende om eene ontzagwekkende diepte en ruimte op het papier te tooveren. Zoo als hij de golven laat rollen en zich krullen, eene onafzienbare ruimte met slechts enkele strepen weet te scheppen, toont onze etser zijne toovermacht. Eenigen tijd geleden kon men in het zaaltje van Arts and Crafts alhier het werk van dezen kunstenaar in all its art and craft zien. Eerst in zijne houtskool- en krijtteekeningen, breed en brutaal, zeker van elken zet, en eene diepte en ruimte op het witte veld tooverende, die den gewonen mensch verbaasd doet staan. Hoe beuken die golven tegen de glibberige palen en bestormen zij met woest geweld het oude hoofd. Hoe dansen de visschersvaartuigen op de woedende baren. Hoe weet de artist de bedrijvigheid en het eindelooze verschieft op de dansende en klotsende rivier uit te drukken.

Het publiek kent den heer Storm als schilder nog heel weinig. Tot heden heeft hij de openbaarheid te onzent niet bijzonder gezocht en op de meeste tentoonstellingen ontbreekt zijn naam; als etser, wiens scheppingen den stempel zijner persoonlijke visie dragen, is zijn naam sinds lang gevestigd.

Tegenover de soms nevelige, nu en dan ook wel kriebelige figuren van Bauer staan strak en scherp,

ONZE SCHILDERS.

Willem
Witsen.

stellig en vast, de echt Hollandsche achterbuurtjes en teekenachtige grachtjes van den origineelen etser Willem Witsen. Deze is zoo trouw en nauwkeurig in zijn artistiek nabootsen der werkelijkheid, dat enkele zijner etsen onwillekeurig eene artistieke photographie voor den geest brengen. Doch met welk eene kunstrijke opvatting zijn die afbrokkelende muurtjes, steen voor steen, overgebracht; met welk een gouden gloed zijn deze kunstvaardige etsen overtoegen.

Dupont.

Tegenover den begaafden etser van het intieme klein-leven, het pittoreske Holland op zijn smalst, staat professor Dupont in zijne vertolkingswijze weder geheel op zich zelf. De heer Dupont, die jaren lang in Frankrijk heeft gewoond, heeft zijn zwaar gebouwd, bonkig trekpaard tot in de kleinste bijzonderheden bestudeerd en schenkt er ons geen spier of vezel van. Vast en zeker in zijne omtrekken, wil de artist ook elke spierbeweging doen uitkomen, en — door te veel te willen bewijzen Doch deze overdrijving daargelaten, kan men slechts warme bewondering uiten voor het zuiver, krachtig, geniaal etsen van die stoere, breedgeschofte, ijzersterke bergverzetters, die Normandische hengsten van sta-vast.

Louis
W. van
Soest.

Een der jongeren, die al zeer spoedig zijn naam gevestigd heeft, is de heer Louis W. van Soest,

die, met het diploma van ingenieur in zijn zak, der wetenschap den rug toegewend en zich in de armen der kunst geworpen heeft. Dáár voelde hij zich eerst thuis. Aanvankelijk zaten hem zijne te goede herinneringen aan Mauve's kunst in den weg, maar weldra kon hij vreemde steunsels en leiband ontberen en werd zich zelf. Met een „Winternacht” in het kale bosch met de dorre boomen, spookachtig uit de kilheid van het door de maan beschenen sneeuwkleed omhoog rijzende, pakte Van Soest den toeschouwer terdege aan; zijn greep baarde opzien. Toen lokte zijne Winterzon, die hij zoo verbazend natuurlijk, ja zoo aangrijpend waar op een tuin en een bevroren plas liet stralen, letterlijk een kreet van bewondering uit. Dát was eerst zon op sneeuw, met die fijne, koele schaduw, en dat kunstig over het gore bevroren sneeuwwater heenglijdende licht. Van compositie, van een pogen tot bevallige rangschikking is bij onzen Van Soest weinig sprake. Van Soest wordt door een of ander effect in de natuur getroffen, bewaart het onmiddellijk trouw in zijn kunstenaarsgemoed en geeft het in al zijn luister en heerlijkheid terug. Zonlicht op sneeuw is tot heden een door hem bij voorkeur gekozen motief, dat hij schitterend en met buitengewoon meesterschap voordraagt.

Jhr. Mr.
I. A. de
Jonge.

Met Jhr. Mr. I. A. de Jonge is het aanvankelijk eveneens gegaan. Ziehier een jeugdig advokaat van aanzienlijken huize, die van zijne jongensjaren af het heel ernstig met de kunst heeft opgenomen en als student te Leiden zijn tijd verdeelde tusschen de studie der pandecten en het vlijtig schilderen naar model aan de Haagsche Teeken-Academie. Naar het onmogelijke heeft hij nooit getracht; maar wel heeft hij met ijzeren wil aan de natuur haar geheimen van licht en kleur trachten te ontfutselen. En zie nu wat een man van smaak en studie, *cent fois sur le métier remettant son ouvrage*, al werkende en in de natuur meer en meer doordringende, ten slotte heeft weten te bereiken.

Op Pulchri's groepen-tentoonstelling gaf de heer De Jonge in Februari 1903 blijk van zijne ernstige en welgeslaagde studiën. Zon en tintelend leven straalde u uit de frissche impressie van een Zomerdag aan het strand te gemoet. Het was de visie van één oogeblik, door den artist plots op het doek geworpen. De heer De Jonge, die in de eerste plaats figuurschilder is, zooals zijne vrouwenbeeltenissen aantoonen, doet zijn voordeel met alles wat zijn schildersoog naar zijn gading vindt. En bijna altijd is het raak. Hij schildert een „Lentedag”, die u van het zalig gevoel der herboren

natuur doordringt en maalt u een „Breistertje”, dat zich gansch en al aan hare kous wijdt.

B. Höppe.

Hier een ouder penseelvoerder, de landschapschilder B. Höppe, een man van talent en studie, maar wiens kunst erg humeurig kan zijn: nu eens welgemutst, kranig en rijp, u aan Julius van de Sande Bakhuyzen of Roelofs herinnerend, dan weder weifelend, zwak en de plank mis slaande. Lacht de Muze hem toe, dan toovert hij u een Voorjaarsavond bij maneschijn met zulk eene heerlijke kleurenharmonie, dat u de allerbeste namen onzer penseelvoerders op de lippen komen. Zijn Zonnige dag in het dichte bosch pakt u zoodanig, dat gij schijn voor werkelijkheid neemt; in een riviergezicht toont hij u eene fijnheid als van Gabriël.

Mevr. M.
Bilders—
Van
Bosse.

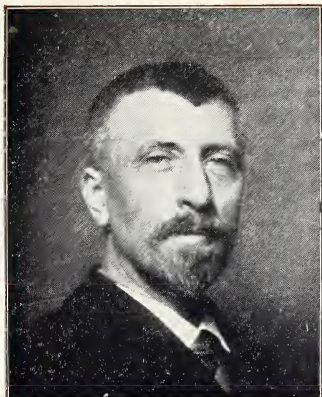
Evenals Höppe Bentheim looft en prijst en in gindsche bosschen zijne motieven vindt, begunstigde mevrouw M. Bilders—van Bosse Oosterbeek. In het teekenachtige Oosterbeek zwierde zij met haar schilderstoeltje rond, gaf haar scherpen, gevoeligen kijkers den kost en putte uit dien haar omringenden rijkdom telkens weer zulke nieuwe, frissche, oorspronkelijke motieven, dat zij nog jaren en jaren had kunnen teren op het door haar bijeengegaard kapitaal. Op de verkooping der kunstnatenschap van de

begaafde vrouw, stond men verbaasd over dien milden overvloed van motieven, over de rijpheid en virtuositeit, waarmede die natuurindrukken zijn weergegeven. Het waren meerendeels eenvoudige studies, waarnaar de met hart en ziel voor hare kunst levende artiste later hare schilderijen zou samenstellen. Doch wat zijn dergelijke studies, wat is dergelijke innige gemeenschap niet meestal van oneindig grooter waarde dan de later wel overwogen, zorgvuldig voltooide schilderij, welke er zoo dikwerf slechts de flauwe echo van wordt.

Bij die verkoop (13 April 1901) had een aardig intermezzo plaats, dat hier een plaatsje verdient.

Er zou ook eene teekening verkocht worden, welke mevrouw Bilders—van Bosse ten bate eener wijkvereeniging had nagelaten. Toen nu de handige verkoper deze teekening tot *f* 120 had gebracht, houdt hij op en zegt: „Luistert eens, dames en heeren! Met zoo'n bagatel brengen wij het eigenlijk niet heel ver! Wat dunkt u er van, als er eens dertig personen ieder een lot van *f* 10 namen en wij dan onmiddellijk die teekening hier verloten? Dan zou er althans *f* 300 ten bate van het goede doel bijeengebracht zijn.” In een oogwenk zijn de 30 loten gemaakt, geschreven en verkocht. De verloting heeft plaats en — reeds

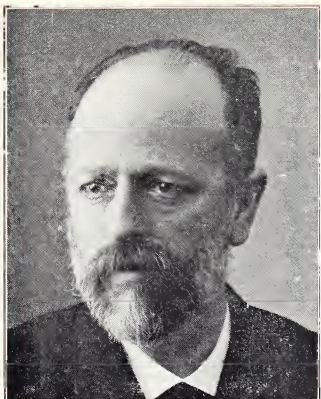
F. J. Jansen.

H. W. Jansen.

P. de Josselin de Jong.

A. Le Comte.

bij een der eerste uitkomende nummers trekt de zuster der overledene de bewuste teekening.

Deze verklaart echter heel edelmoedig, dat zij ten behoeve van het goede doel afstand doet van haar eigendomsrecht. Zij verzoekt den heer Tersteeg, wiens inval algemeen wordt toegejuicht, de aquarel dadelijk weder in het openbaar ten behoeve van de wijkverpleging te verkoopen. De uitslag hiervan was, dat de aquarel nog *f* 140 opbracht, plus de *f* 300 extra!

W. B.
Tholen.

Vertoonde Mevrouw Bilders—van Bosse zich overal, en zocht zij de kunstbroeders, voor alles Jacob Maris, gaarne op, de heer W. B. Tholen, aan den zoom der Scheveningsche Boschjes bij de Witte Brug wonende, vertoont zich den volke bijna nimmer. Honderd tegen één, dat deze of gene confrater den eenvoudigen man kent, wanneer hij Pulchri's drempel overschrijdt. Op zijn rustig atelier daarbuiten blijft deze contemplatieve kunstenaar ver van het geroezemoes en kabaal der stad en verdiept zich in zijne kunst. Deze is zoo vol verscheidenheid in opvatting en voorstelling, krachtig getuigende van des kunstenaars innigen en diepzinnigen omgang met de natuur, dat bij enkele vertolkingen u onwillekeurig de beste namen van Barbizon op de lippen komen. Slechts sporadisch komt zijne kunst hier te lande voor.

Buitenlandsche kunsthandelaars, die den smaak hunner afnemers kennen, en wier goede neus hen voor het werk van Tholen bracht, leggen sinds lang onmiddellijk beslag op hetgeen het penseel van dezen uitverkorene voltooit. Vandaar de zeldzaamheid van een werk van Tholen hier te lande.

Tholen is een modern schilder, in opvatting en schildertrant aan de school van Maris en de groote Franschen uit Barbizon herinnerende. Kernegezond, kloek en ernstig is zijne kunst. Ofschoon een kind van zijn tijd, is hij toch zich zelf; hij is degelijk en te zelfstandig om aan onmiddellijk navolgen van dezen of genen te denken. Ook vóóral hierdóór is hij een echt kunstenaar, dat hij zich niet tot het kleine kringetje van onderwerpen beperkt, waarvan hij nu eenmaal slag gekregen heeft, maar dat hij telkens en telkens een nog onbeproefden greep aandurft, wanneer de natuur hem opnieuw vastgrijpt.

Figuren in de natuur te schilderen, zoodanig dat zij één met hunne omgeving worden, dat zij er niet in geplakt zijn, maar daarvan een integreerend deel uitmaken — is eene kunst die weinigen verstaan. Tholen is daarin een meester. Die zeldzame eigenschap komt sterk uit in het „IJsvermaak op den vijver in het Haagsche Bosch”, dat in het museum

van moderne kunst in Den Haag zich bevindt. Op de ijsvlakte zelf krioelt het zoodanig van rijders, dat men hier en daar slechts donkere, door elkaar wriemelende groepen en bijna geen ijs ontdekt. Boven dat alles het fijne, grijze hout, door de ondergaande winterzon hier en daar gekust. Die zelfde impressie, welke het geheele beeld in de realiteit op u maakt, dat dooreenwroeten en krioelen der massa's, dat geflikker en geflonker van rood, bruin, zwart, met dien heerlijk-fijnen achtergrond — die zelfde impressie vindt men hier getrouw weergegeven.

Tholen's waterverfteekeningen kunnen zich met het beste meten dat door Hollandsche meesters, door-kneed in de techniek, aldus wordt gewrocht. Het is eene openbaring voor velen, deze gezonde, knappe kunst van een artist, wiens ervaren, veel geoefende hand met evenveel smaak en kennis het portret van een kind of vriend schildert, als den indruk weet weer te geven van een of ander door hem gevoeld natuurtafereel.

Paul
Rink.

Met Paul Rink, die in den afgelopen zomer ons helaas ontviel, was dat eveneens zeer sterk het geval. Zijne inzending, op de „Vierjaarlijksche" te Amsterdam in 1903: „Bruid en bruidegom in Volendam", verraste menigeen door de uitmuntende

qualiteiten, die men in die levensgrootte figuren waardeerde. Rink had zich sinds lang op de studie van figuren in de open lucht (en plein air) geworpen, en menigmaal waren die proeven zeer verrassend. Bij die open-lucht-studiën bestaat de groote moeilijkheid hierin: den figuren het hun toekomend licht te geven, zonder daarom aan hun relief te kort te doen. Het worden zoo menigmaal schimmen, kaartenmenschjes, in plaats van wezens van vleesch en bloed. Aan dat bezwaar gaan ook de figuren van dezen onvermoeiden waarnemer mank: zij zijn gewoonlijk te doorschijnend. Houding en type zijn uitmuntend; Rink's teekenpen, zijne grondige kennis der menscheijke vormen, zijne compositie-gaven — dit alles is hoogst prijzenswaardig, maar het relief zijner kantige, karakteristieke visschersfiguren laat dikwijls te wenschen over. Als deze ijverige, veelbelovende kunstenaar in het leven ware gebleven, welk een voortreffelijk en vruchtbaar illustrator zou hij geweest zijn, hij, die zoo vlot en makkelijk zijne figuren groepeerde. De Volendamsche bevolking heeft in Rink een harer getrouwste en kundigste vertolkers verloren.

Evenals Rink, alvorens penseel en palet in handen te nemen, zijn diploma Middelbaar onderwijs (Tee-

kenen) na ijverige voorbereiding aan de Haagsche Teeken-Academie eervol verworven had, zoo draagt ook de dierenschilder Van der Weele genoemd diploma in den zak. Van der Weele is een kloeke, ronde Zeeuw, die onder de zinspreuk: Luctor et Emergo steeds voorwaarts streeft. Een ernstige werker als hij, die de natuur blijft aanhangen, maar ook voor goede voorbeelden niet ongevoelig is, kan het ver brengen. Men ziet het aan zijne grepen, b. v. zijn „Herfst”, waar de plompe trekos door het mulle zandpad sjort, en zijne knappe studies: Dood lammetje, Oude vrouw, Sprokkelaarster, welke ter gelegenheid eener groepentoonstelling voor den dag kwamen en ons in verrukking brachten. Van der Weele's gezonde opvatting doet hem aan menige goed gevoelde impressie het aanzijn geven.

Met Jan van Essen, W. Steelink en Willy Martens vormt Van der Weele eene kleine kunstenaarskolonie nabij Duinoord, tusschen Den Haag en Scheveningen, op het Statenplein. En daar dit kwartet in druk verkeer is met Amerikaansche kunstkoopers, heeft een grappenmaker het de „United-States'-schilders gedoopt. Martens, die vroeger met veel talent coquette mondaines in sierlijke boudoires schilderde, waar Rimmel's bedwelmende geuren onze reukorganen

H. J.
van der
Weele.

Willy
Martens.

streelden, wijdt nu al zijne kunst aan de „kleine luyden”, die te Nunspeet in het zweet huns aanschijs de harde korst brood verdienen. Elken zomer trekt hij naar dat afgelegen oord, om in de onmiddellijke nabijheid zijner modellen te verkeerem, hun doen en laten gade te slaan, documents humains te zamelen en met treffende waarheid ze in hun leven en lieven uit te beelden.

In zijne stramme militaire houding doet de ranke, kloeke gestalte van Martens met het ernstig uiterlijk u onmiddellijk, ook in zijn onberispelijk toilet, aan een ritmeester der huzaren in burgerkleeding denken. Zelfs de min of meer bevelende, harde stem versterkt u nog meer in die opvatting.

Martens heeft jaren lang in Parijs gewoond en daar menig dametje in haar keurig boudoir geschilderd, totdat hij, in Holland teruggekeerd, zich tot de hutjes en het teekenachtig bedrijf der buitenlui wendde.

Wilm
Steelink.

Met Wilm Steelink, die nu idyllen schildert, welke ons menigmaal aan Mauve herinneren, is het eveneens zoo gegaan. Eerst voortreffelijk graveur te Amsterdam en etser, schilderde hij daarna fijn getoetste dametjes en heertjes in keurige pruikentijdsalons. Hij deed dat met smaak en talent en behoefde niet te vreezen, dat zijne salondametjes „winkelochters” zouden worden. Ook als illustreer toonde

hij bijzondere gaven te bezitten. Op zekeren dag zegt hij echter al aan die heeren en dames onvervaard den dienst op, en trekt met schilderkist en schetsboek naar buiten, om zich uitsluitend aan veld en bosch, weiland en schapen te wijden. En sedert is Steelink een bedorven zoon van moeder natuur geworden. Zij heeft hem althans zoo goed bijgestaan en van haar geheimpjes ingefluisterd, dat zijne kunst u de frischheid der heide, het bekoorlijke van het heuvelig landschap, het opwekkende der zonne-lucht doet gevoelen. Soms houdt ge hem voor een tweelingbroer van Mauve, zonder dat er daarom bij hem eenige poging merkbaar is om dien voorganger na te volgen.

J. S. H.
 Kever.

Met den Amsterdamschen schilder Kever is iets dergelijks het geval. Vooral vóór den oppervlakkigen beschouwer is er groote overeenkomst tusschen opvatting en voorstellingswijze van Albert Neuhuys en Kever, zoodat sommigen wel eens de kunst van den een met die van den ander verwarren. Toch zijn zij ieder wel degelijk geheel zich zelf. Kever is de trouwe, intieme schilder van het Gooi. Wanneer hij u op zijne innig-mooie studies vergasten wil, krijgt gij heerlijke dingen te zien. Dan komen die geheimzinnige binnenhuisjes voor den dag, met blonde kinderen en hard werkende moeders, met invallende lich-

ten en blanke geitjes, die eene weelde van kleur en tonen bevatten. Kever is een Amsterdammer in merg en been en, waar het betreft een gooi naar het Gooi te doen, een heraut van die streek, zooals de oude Roelofs het vroeger voor de plassen in het Gooi was. Roelofs heeft zijne kunst aan zijne beide zonen nagelaten, doch de topazen en amethysten die hij hun achterliet, zijn in hunne handen in edelsteen van eene andere soort overgegaan. Niet het zoete, glimlachende landschap bij gewonen dag, met een burgerlijk-alledaagsch zonnetje, maar den opstand in de natuur, de geweldige tegenstellingen van onheil broedende onweerswolken, zwaar als lood en donker als het nachtelijk duister, tegenover het schel-valsche licht, dat vinnig daartusschen schiet — ziedaar wat vader Roelofs zocht en meesterlijk wist weer te geven. Vooral die grepen, waarin de furiën uit het luchtruim zijn losgebroken en de artist u doet rillen en beven voor hetgeen het aardrijk te wachten staat — vooral die impressies zijn meesterstukjes van gevoel en van technisch vermogen.

W.
Roelofs.

Willelm Roelofs, de oudste zoon van wijlen onzen vermaarden schilder, een trouw leerling der Haagsche Academie, heeft zich aan het stilleven gewijd, het stilleven der ernstige, fijn-schilderende

A.
Roelofs.

zeventiende-eeuwers. Hij schildert u visch zoo kloek en uitvoerig, met zulk een talent in het uitdrukken der stof, dat leek en kenner zich verlustigen in de echt-natuurlijke uitbeelding van die glibberige, glanzige tarbot, die gladde zeehanen en ander lillig zeebanket.

De jongste, Albert, even ijverig en begaafd als zijn broeder, en zich eveneens bewust van de hem toevertrouwde zending, heeft zich meer aan de studie der vrouwelijke vormen gewijd. Eene jonge vrouw in haar boudoir, aan haar ontbijttafel, met haar kind spelende, liefst in een wolk van kant en gaas gehuld, met glimlichten à la Mancini, is Alberts sterke zijde. Wie Mancini is? vraagt deze of gene. Mancini is een Romein, die, gedachtig aan „het doel heiligt de mid-delen”, allerlei nieuwe dingen aanwendt om een sterk effect te bereiken. Mancini's kunst doet u soms aan een vastenavondbal denken, zoo vliegen u al die felle, heftige, luidkeels schreeuwende kleuren naar de oogen. Zijne voordracht is meestal zoo duister en onontwarbaar, dat men moeilijk begrijpt, wat hij wil. En toch is hij een waarachtig kunstenaar en toont hij u zijn welverdienden gildebrieff.

Al herinnert nu Albert in zijne flikkerlichten en bliksemschichten een enkele maal aan Mancini, toch is hij voor een groot deel zich zelve en blijkt het artistiek

W. Bleckmann.

erfdeel zijns vaders bij hem in goede handen te zijn.

En wat aardig om te vertellen is: Alberts schoonvader, de heer W. Bleckmann, die, na als tekenleeraar zijne loopbaan in Nederlandsch-Indië volbracht te hebben, in Holland moedig en met stalen volharding het penseel heeft opgenomen, streeft nu zijn schoonzoon op zijde.

Wat wilskracht en volharding vermag, mits men de bosse des beaux arts bezitte, toont het werk des heeren Bleckmann. Pulchri ontsluit niet gemakkelijk zijne deuren voor aankloppende acolieten. Men moet wel deugdelijk bewezen hebben, dat men wat mans is vóór de aanvrager in het heiligdom wordt toegelaten. Dies heeft de heer Bleckmann, wiens jeugd reeds tamelijk ver ligt, ook zijne deugdelijke proeve afgelegd. Zijn landschap „Aan de Broeksloot”, frisch opgevat, zonder een zweem van navolging van anderen, heeft hem het pleit doen winnen.

G. J. Roermeester.

Tegenover den rijzigen, met zorg gekleeden, op een afstand nog schijnbaar weinig verouderden heer Bleckmann, vormt de kleine, breedgeschouderde krulbol van een Roermeester, die zijne jaren vermeerdert zonder oud te worden, een eigenaardig contrast. Deze doet u denken aan een opera-zanger of een vlot student, die wat lang aan de Hoogeschool

is blijven hangen. Roermeester is geruimen tijd in Amerika geweest, heeft met allerlei slag van menschen omgegaan en daardoor groote gemakkelijheid verkregen, om ieders zwak vlug te doorgronden. Zijne vlotte, losse kijkjes in ons polderland zijn geenszins te versmaden, en menig vlug en handig opgeschraapt boerenerf, dorpsstraat of berkenlaantje geeft de werkelijkheid verrassend terug. Ieder vogeltje zingt zooals 't gebekt is, en zoo nemen we ook den artist naar zijn aanleg en opvatting.

Als Roermeester aan het „uitpakken” gaat, zoo in figuurlijken als in letterlijken zin, komt zijn mond niet tot zwijgen en zijn voorraad studies niet ten einde. Trouwens „uitpakken” is het parool, het kenmerk van onzen snelgebakerden tijd. Op elk terrein is flink, onvervaard, mild „uitpakken” de boodschap. Niet het minst op kunstgebied. Ieder beeldend kunstenaar, hetzij in den vollen middag zijner kunst, hetzij nog in het schemerochtenduur van zijn pogen, voelt voor dat „uitpakken” een bijzonder zwak. Men wil zooveel mogelijk in alles het publiek er bij halen, in een glazen huis leven, en — uitpakken om in te pakken.

Zoo hebben wij ook bij zulk eene gelegenheid eens de sympathieke kunst van mej. Wally Moes in hare latere phase kunnen beschouwen. Van de

Wally
Moes.

zijde van het publiek heeft deze Amsterdamsche portretschilderes reeds menig bewijs van belangstelling geogst; zij is eene goede bekende en telt hare aanhangers niet. Doch hare natuurbeschouwingwijze is sedert veel veranderd. In den laatsten tijd heeft zij Holbeinachtige schetsen en teekeningen ter aanschouwing gegeven. Dat kenschetsende „Holbeinachtige” geeft onmiddellijk de eigenaardige teekenwijze aan: het sterk omgetrokkene, het doordringen in type en karakter, het scherp en uiterst nauwkeurig aanduiden van alles wat de bestudeerde figuren kenschetst. En daarin slaagt zij meestal voortreffelijk, want hare buitenmensen leven en handelen; zij zijn met liefde door haar waargenomen en met ernstig talent weergegeven.

Als men die stille, in zich zelf gekeerde boerinnen beschouwt, biddend en voor zich kijkend, voorwaarts schrijdende in eene processie, voelt men dat dit alles gezien en gevoeld is.

Eene scherpe tegenstelling in onderwerpen en opvatting vormt de caricaturist Willem Sluiter met zijne kunstzuster. In onzen tijd zijn er caricaturisten in overvloed. Elk satyrisch of humoristisch blad, dat in het rumoerig gedrang opgemerkt wil worden, heeft zijne eigen teekenaars. Mannen als Caran d'Ache,

J. W.
Sluiter.

Steinlen, Partridge of Harburger, die op al hetgeen zij scheppen, hun persoonlijk stempel weten te drukken, zijn goud waard voor hun uitgever. Dat men bij de pittige, levendige, karakteristieke revue, welke Willy Sluiter's schetsen en zedentoneeltjes aanbieden, onwillekeurig aan allerlei goede kunstenaarsnamen herinnerd wordt, pleit, dunkt mij, evenzeer voor de verdienste der schetsen zelve, als het er de nog de zwakke zijde van verraadt. Al die knap en fijn opgemerkte flaneurs en flaneuses, die rijke pretmakers en die sierlijke vlindertjes, welke er om heen fladderen — zij zijn met het scherpe oog van den waarnemer bekeken en met de kunstvaardige hand van een geestig artist voorgedragen. Maar — zij herinneren nog te veel aan tal van uitstekende confraters van onzen voorwaarts strevenden landgenoot.

Doch houdt men dit buiten rekening, wat krijgt onze artist dan eene massa goede aantekeningen. Voor het meerendeel zijn die typen uit de menschelijke komedie op straat gezien. Daar heeft onze onbetaalbare opmerker die nuchtere bezoekers, die botte kijkers, die suffice zoekers, die fladderende aanhaaksters, kortom die echt natuurlijke typen gezien en in zijn trouw artistengeheugen bewaard. In die

„comédie humaine”, die naar den malsten smaak gekleede mode-précieuses en fatten, in die oude bokken, nog op groene blaadjes belust, in die grappig weergegeven beeldjes schuilt Sluiter's kracht.

Met het palet en penseel, waarmee de heer Sluiter het visschersleven te Katwijk uitbeeldt, is hij nog niet zoo op dreef en rap, als met het potlood en krijt, dat vlug zijne vermakelijke figuurtjes opschrapt.

Ouder en rijper is de kunst van den vaardigen en veelzijdigen illustrateur J. Hoynck van Papendrecht, die zijne sporen reeds verdiend heeft. In Munchen tot kunstenaar gekweekt, heeft deze vruchtbare artist afwisselend potlood en penseel gebruikt, om zijne fantasie uit te storten. Zijne geschilderde paardenstudies, kostelijke instantanéés vlot en raak naar het leven getoetst, leeren hem in zijne volle kracht kennen. Dieren en ridders leven; elke zet van den artist is juist gemikt. Zijne illustratiën voor Schimmel's Sinjeur Semeijns, voor Piet Paaltje's Familie en kennissen, voor Eigen Haard geven een beeld van het plooibaar talent en de nimmer falende verbeeldingskracht van dezen echten artist. Evenals Rochussen heeft ook Hoynck van Papendrecht eene kennis van kostuum en klederdrachten, van zeden en gewoonten weten te ver-

J. Hoynck
van
Papendrecht.

W.A. van
Konij-
nenburg.

werven, welke onmisbaar is voor den kunstenaar, wiens teekenpen zich voor elk tijdvak beschikbaar stelt.

Als illustreer is de heer W. A. van Konijnenburg ten volle gerechtigd tot de twee voorgaanden het verzoek te richten :

Gewähre mir die Bitte:
In euerm Bund der Dritte.

Ook zijne teekenpen is welgeoefend, kwiek en zinrijk. In velerlei bladen en tijdschriften heeft zijne satirieke teekenstift gepakt. Bij Pulchri's feesten is Konijnenburg altijd bereid, wanden en vlakken met zijne weelderige fantasie te versieren; toen Israëls als tachtigjarige gevierd werd, schetste Konijnenburg in eene allergeestigste reeks tafereelen diens roemrijken levensloop.

Als schepper van eene soort van decoratieve schilderkunst, die eenigszins vreemd aandoet, heeft deze ernstige jonge man met het zwaarmoedig uiterlijk niet zoo grif veler goedkeuring kunnen winnen. Het sombere stemmingsbeeld, dat hij ons doet aanschouwen, schijnt eer een droom dan eene weergeving der werkelijkheid.

B.
Schregel.

Geheel anders is de opvatting van zijn tijdgenoot Bernard Schregel, evenals Van Konijnenburg een kweekeling der Haagsche Teeken-academie. Een

jaar of wat geleden bewees Schregel, die tusschen zich en de natuur niemand gehad heeft, met eenige knappe studies zijn goed recht om stem in het kapittel van Pulchri te hebben. Zijn Molen te Stompwijk had inderdaad aan wijlen Roelofs toegeschreven kunnen worden, zóó kloek, zoo tintelend van licht was de zwaar bewolkte lucht. Zijn Aardappelschiller in den Rembrandtieken kelder bracht bijna den naam van Maes of Pieter de Hooge op de lippen — met zúlk eene diepte van toon en kleur was dit mooi geval geschilderd.

Later is hij met Lapidoth naar strenger nauwkeurigheid en schifting gaan trachten, en schept hij er behagen in, nu en dan de heerlijke, stralende, gouden zon op muur van deel of boerenwoning zóó verblindend te doen schitteren, dat zij zich met de zon van Van Soest durft meten.

M. C.
Lapidoth.

Lapidoth, die met Schregel en anderen het voor- gaan van Karsen en Witsen uit Amsterdam volgt en tot in het beuzelachtige toe alle bijzonderheden tracht te verbaliseeren, vertoeft gaarne in dezelfde buurten als Schregel. Een oud koepeltje met moestuin, een brok heide met een eenzaam moedertje, een boeren- huis met donker geboomte, waar het oogverblindend zonlicht doorheen dringt: — het zijn allemaal mo-

Wilm Steelink.

H. J. Haverman.

tieven, welke beider penseel met de innigste vereering voor alle bijzonderheden weergeeft. Aanvankelijk ver- viel Lapidoth daarbij wel eens in het kleinzielige, maar van lieverlede werd zijne visie breeder en zijn toets sappiger.

J. Zoete-
lief
Tromp.

Het ging er mee als met Zoetelief Tromp, die ook aanvankelijk weg noch steg wist, toen hij, de voortreffelijke Academie-kweekeling, met zijne degelijke voorbereidende studiën daar, aan zich zelf overgelaten, in de groote natuur stond. Doch zijne studiën rustten op een hechten grondslag, en al ver- doolde hij een paar maal en moest hij den rechten weg vragen, ten slotte kwam hij met zijne nauw- keurige en uitermate geofende hand waar hij wezen wilde. En nu schildert hij kleine binnenhuisjes met een breiend vrouwtje of een jong meisje met spelend katje, zoo bekoorlijk gedaan en waarvan het ensemble het oog zoo lokt en streelt, dat men den kenner daarbij, ter vergelijking, de beste namen hoort noemen, die in ons schildersboek gevonden worden.

P. J. C.
Gabriël.

Een dier beste namen is stellig die van P. J. C. Gabriël, den diepzinnigen landschapschilder, wiens weduwe ons onlangs in Pulchri Studio een 138-tal schilderijen, teekeningen, schetsen en studies van

haar overleden echtgenoot te bewonderen gaf. Men wist, welke waarde Gabriël aan die onmiddellijke indrukken der natuur hechtte. Zelfs voor een leek, die het nu niet zoo bijster met schilderijen op heeft, moet het een merkwaardig verschijnsel zijn, hoe ieder schilder uit die milde, gulhartige natuur het zijne grijpt en machtig weet te worden. Gabriël liet zich door de plassen, de met biezen omzoomde wijde watervlakte, waar de lelies bloeien en de eendenkooien heen en weer bengelen, verlokken en meesleepen. De eindelooze ruimte van zulk eene polderstreek, de goddelijke luchten boven die onbegrensde vlakten — dit alles tastte hem in zijne kunstenaarsziel en hij gaf die indrukken als een diepgevoelend artist weer. Zoo'n polder bij het ochtendkrieken, als de sluier van den nacht langzaam wordt weggeschoven en de nevelen optrekken — was het uitsluitend domein van onzen Gabriël. Daar leefde, voelde hij zich thuis en kende hij al het schoone der door hem aan het hart gekoesterde natuur.

Gabriël was een origineel. Hij kon vertellen zooals schilders daartoe alléén in staat zijn. Ik ontmoette hem eens op een killen Decemberdag in een dun overjasje, een zoogenaamde demi-saison. Toen ik hem mijne verwondering te kennen gaf, dat hij, als zwak

man, zoo dun gekleed ging, en dat in ons vochtig klimaat, zei hij lachend:

„Maak u niet ongerust! Ik heb onder mijne jas zoowel mijne borst als mijn rug met eene uitgespreide courant bedekt. Dat verwarmt beter, dan eene dikke overjas, want niets houdt de koude zoo buiten als papier.”

Ik vroeg hem toen, of de richting der te bezigen couranten hierin ook iets te zeggen had? — De couranten van alle partijen, antwoordde hij lachend, waren in dit geval bruikbaar.

Toen men nu kort daarop in Pulchri eene soort van Sinterklaas-avond vierde, deelde men o. a. aan Gabriël eene warme winterjas uit, bestaande in twee couranten.

Gabriël's tijdgenoot, de hartstochtelijke, bruuske, rumoerige Weissenbruch, is zijn confrater spoedig gevolgd. Ook Weissenbruch was een dier schilders, die geheel en al opging in zijne kunst. Hij was van top tot teen een kunstenaar, niet alléén als hij voor zijn ezel zat of buiten in zijne uitverkoren pleisterplaats, het dorp Noorden, vertoefde. Even hartstochtelijk, ruw en driftig als de mensch Weissenbruch was, deed zich ook zijne kunst voor. Met halve volzinnen, soms met een enkel kras teekenend woord,

J. H.
Weissen-
bruch.

door een kernachtig gebaar vergezeld, kon hij te kennen geven, wat in zijne ziel was omgegaan bij het zien van een aangrijpend lucht-effect of van een treffend natuurtooneel. Uit zijn domein, het dorp Noorden en omstreken, ontdekte en openbaarde hij telkens in plassen, landpaadjes, vlieten en laantjes allerlei schoons, dat voor een gewoon menschenoog verborgen blijft. (Die schilders kunnen elk oogenblik met een gewoon mensch het welbekende spelletje doen: Ik zie, ik zie, wat jij niet ziet!) Die plassen te Noorden wist onze Weissenbruch af te roomen, dat men telkens zijn heerlijken vond toejuichte.

Toen de verkoop van Weissenbruch's kunstatenschap was afgelopen, constateerde de notaris, dat de auctie 83000 gulden had opgebracht. Gaat men nu na, dat de verkoop bijna uitsluitend bestond uit studies en schetsen, die ijverige napluizers uit oude kasten, portefeuilles en donkere hoeken bijeengebracht hadden, dan beseft men eerst, welk een toovenaar zulk een artist toch is.

Weissenbruch ging eigenaardig met zijn schilderwerk om. Gelukte hem een aangevangen schilderij niet, kon hij er niet in uitdrukken, wat hij gevoelde, dan zette hij het doek omgekeerd tegen den muur, keek er soms in geen weken naar, totdat hij, op een

of anderen dag, de achterzij van het doek of paneel omkeerende, plots er een nieuwen kijk op kreeg en er met koortsachtigen ijver aan ging zitten werken.

„Dan ben ik als een dokter,” zei hij, „die zijne patiënten de pols voelt. Heeft de bewuste kranke uitgeziekt, dan wordt hij uit de quarantaine verlost en doe ik mijn best om hem geheel gezond te maken.”

W. C.
Rip.

Ook W. C. Rip weet den beschouwer in de door hem gevoelde stemming te brengen en beeldt bij voorkeur plassen en buïge luchten met scherpe tegenstellingen van licht en bruin af.

G. C. L.
Windt.

IJler, minder krachtig, doch meer naar detail-schildering strevende, is de voordracht van den belovenden landschapschilder G. Windt. Het min of meer droge en omgetrokkene, dat van zijne vertolking nog eenigszins de zwakke zijde vormt, zal wel verdwijnen, als deze jeugdige schildwacht wat meer kruit geroken heeft.

Daarentegen schijnen mij de gronden, landouwen en heiden van den heer Van Oosterzee te massaal, te weinig gedetailleerd; zijne zonnig-heldere luchten hebben daarentegen iets zeer bekoorlijks en de zomerweelde in groen en lucht, gelijk hij die uitdrukt, geeft werkelijk een zomersch gevoel.

J. Wijs-
muller.

Wijismuller is een lofzanger van den winter; zijn besneeuwd dorp aan de bevroren vaart of zijn

kil sneeuwveld kennen en bewonderen wij allen om deforschheid van opvatting en de meesterlijke tenuitvoerlegging. Voor mij is zijn zomerlandschap, waar zilveren berken te midden van fluweelig groen zich omhoog kronkelen, de mooiste bloem uit den ruiker, dien zijn talent aangeboden heeft. Het is alsof Corot hem daarbij het geheim van diens visie had ingefluisterd.

W. L.
Schütz.

Zoo herinner ik me van den Middelburgschen schilder W^m. L. Schütz bij voorkeur zijn schilderij voor Dordrecht. Het oogenblik in de natuur waarin de ondergaande zon in het hemelgewelf de hoogste noot uitgalmt, het schitterendst licht uitstraalt en dit in de rivier weerkaatst, was diep gevoeld. De in zonnigen nevel wegdommelende stad en schepen waren als de stille begeleiding bij die jubelsolo in de vlam-mende lucht.

A. H.
Koning.

Koud en kil is daarentegen de stemming waarin A. H. Koning Drente vertolkt. In de meeste zijner breed getoetste studies en schilderijen welft zich eene strak-blauwe, koude lucht over het landschap. Toch is er veel aantrekkelijks in die fluweelig rieten daken, in die boerenstulpjes en breed aangezette gronden en figuren. Te blokachtig en massaal echter, zoodat de scherpe afscheiding van licht en schaduw eerst op zeer grooten afstand niet hinderlijk meer wordt.

C. A. van
Waning.

Een tijdgenoot van Koning, C. A. van Waning, geeft hem in werklust en aanleg weinig toe. Zijne Stadsgezichten overtuigen u, dat de kunst van Jacob Maris hem niet met rust laat. Doch als men naar het weergeven van dergelijke sterk sprekende, al het andere in het niet dringende lichteffecten tracht, moet onwillekeurig de herinnering aan Jacob's opvatting gewekt worden. Even sterk wordt nu en dan de landschapschilder P. P. Schiedges door die te trouwe herinnering aan Jacob Maris' kunst beheerscht. En wat is verklaarbaarder, dan dat zulk een machtig voorganger een talrijk gevolg vormt. Niettemin gevoelt men den ernst der natuurstudie in den arbeid van den heer Schiedges. Zijn „Bui-effect op de heide” treft door de diepte en wijking en welgeslaagde lichtwerking in de zwaar bewolkte lucht.

P. P.
Schied-
ges.

Th. de
Bock.

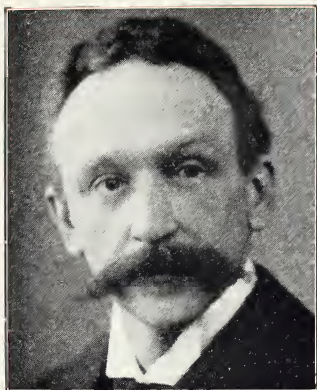
Jacob Maris doet mij onwillekeurig aan Théophile de Bock denken, die zulk eene levendige, kleurrijke schets van onzen Maris geschreven heeft. De Bock had in de 17de of 18de eeuw moeten leven, om de wanden der hooge zalen onzer patriciërs met zijne breed opgevatte, statige beukenlanen en schitterende zonlichten te beschilderen. Wat zou zijn stout penseel zich in zulk eene voordracht vermeid hebben. De Bock koestert zulk eene bewondering voor de natuur,

dat hij geen grooter vreugde kent dan haar zoo onvervalscht en trouw mogelijk weer te geven. In alles wat hij te aanschouwen geeft, herkent men den geestdriftigen natuurvriend. Snel en rap heeft hij, met zijne kennis van het karakter van boomen en planten, een of ander in de werkelijkheid aangrijpend moment met enkele vegen en toetsen op doek of paneel gesmeten.

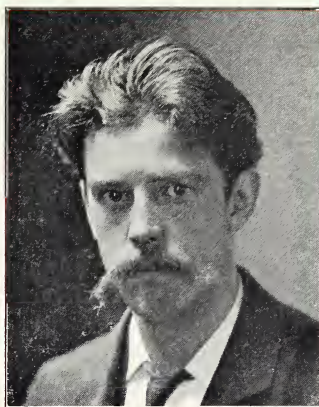
Van de jongeren hebben velen hun eerste succes en eene voor hen gunstige kennismaking met het publiek te danken aan het invoeren der „groepen-tentoonstelling”, die ieder Pulchri-lid op zijne beurt de gelegenheid biedt, op den voorgrond te treden en zijne solo voor te dragen.

De groepen-tentoonstelling is inderdaad eene zeer eerlijke toepassing van het „vrijheid, gelijkheid en broederschap”. De vakken waarin de zalen verdeeld zijn, worden ook wederom door het lot aangewezen aan de groep, die, blijkens de vroegere loting, aan de beurt is om zoo welsprekend mogelijk het evangelie der kunst te verkondigen. Ieder der optredende artisten aanvaardt het hem toebedeelde vak en stalt op deze wandvlakte zijne kunst op de z. i. voordeeligste en smakelijkste manier uit. Hij kan er dertig,

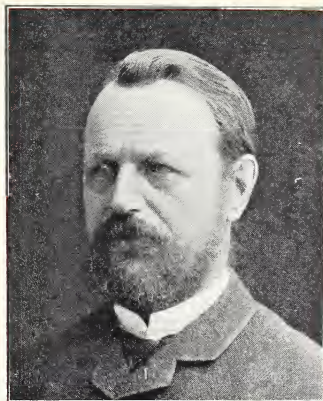
M. van der Maarel.

J. H. van Mastenbroek.

Mevr. S. Mesdag-van Houten.

Lodewijk Mulder.

twintig, tien, of twee werken ten toon stellen, precies zooals het hem goeddunkt en zooals hij meent het meest het oog te zullen trekken en bekoren en de harten der kijkers te kunnen veroveren.

H. W.
Mesdag.

In de nieuwe zaal van Pulchri in het Lange Voorhout wijdde Mesdag (van 12 December 1901 tot 19 Januari 1902) die reeks tentoonstellingen met eene keuze-expositie zijner kunst in. Een heldendicht van de zee, van de machtige en overweldigende, de nu eens vleiende en zacht-murmelende, dan weder als een razend monster loeiende, alles vernielende. Zóó deed zich Mesdag's kunst in een vijftigtal werken, bijna alle de Noordzee tot onderwerp hebbende, in de groote zalen van Pulchri Studio aan ons voor.

Frits
Mondriaan.

Zoo verraste ons daar onlangs een man van talent en van studie, Frits Mondriaan, maar die het publiek nog niet voor zich gewonnen had, met een statig, ernstig bosch, waarin hij de gewaarwording van onder het hooge blarendak te zijn (*sous bois*, gelijk de Franschen zoo kenschetsend zeggen), zoo waar uitdrukt, dat men, zich met dien toovergreep vereenzelvigende, zich werkelijk in het kille woud met de hoog opschietende beuken voelt. Mondriaan is geen impressionist; hij werkt met groote nauwgezetheid en dient de natuur met ware onderworpenheid.

Charles
van
Wijk.

Dat doet ook de beeldhouwer Charles van Wijk. Zelfs te sterk, naar mijne opvatting. Het leelijke en slecht geëvenredigde neemt hij te gewillig over en boetseert ons nu eens Lilliputters, dan weder zulke bonkige schepselen, dat het moeite kost deze stumperds als onze evennaasten te erkennen. Van Wijk is op plastisch gebied wat de ultra-moderne novelisten zijn op letterkundig terrein: zich vermeiende in het leelijke en bij voorkeur den verschrompelden arbeider of de vervallen tobster uitbeeldende. Doch in die uitbeelding weet onze gevoelige artist het karakteristieke scherp en vol mededoogen te doen uitkomen, Van Wijk geeft de schilderachtige zijde der boetseerkunst; hij is een veelbelovende Israëls onder de beeldhouwers. Hij heeft meegeleefd en meegeleden met den sjouwerman dien hij afbeeldt, en met de arme vrouw, die haar kind aan den dorren boezem drukt.

Charles
P.
Gruppé.

In deze groep vinden wij ook Gruppé, den Amerikaan, die uit de nieuwe wereld naar de oude gekomen is, om den Hollandschen schilder zijn harmonieus palet af te zien. Wetende, hoe de Amerikaan van onzen tijd met de kunst vol atmosfeer en bekoorlijken eenvoud onzer artisten dweept, heeft hij bij zich zelve gedacht: laat ons het beloofde land

intrekken en Gabriël, Weissenbruch en anderen de kunst afzien.

Zoo heeft Gruppé zich in Den Haag neergezet en menigeen verbaasd doen staan over de verwonderlijke nabootsingsgave, die in zijn werk valt op te merken. Nu eens vertoont hij u een strand, dat men geneigd is aan Mesdag toe te schrijven, dan weder verrast hij u met een Hollandsch weiland, dat zonder schaamte door J. H. Weissenbruch had kunnen geteekend worden. Iemand, die zulk een talent van assimilatie heeft, slaagt er stellig in, ten slotte zich zelf te worden: er is groot talent toe noodig om een gemaskerd pak zoo handig te dragen.

A. Le
Comte.

Frischheid en zelfstandigheid kenmerken de opvatting van den bekenden beoefenaar van schilderkunst en kunstnijverheid, den veelzijdig ontwikkelden Delftschen artist, A. Le Comte. Op alles wat zijn oog behaagt, legt Le Comte's teekenpen beslag. Zoowel menschelijk figuur als zee en rivier, stadsgezicht als strand, — alles wordt schatplichtig gemaakt. En verwonderlijk is het, met hoe weinig onze artist zóoveel en daarbij zoo goed weet uit te drukken. Daarenboven bouwt hij nu eens een kloek huis, is dan weder de bezielende ontwerper in de Delftsche fabriek van geschilderd glas of in die van het moderne por-

W.
Hamel.

selein, of wijdt zich aan de opleiding van jongeren.
W. Hamel, die in Drente verblijf houdt, verkondigt ons bij voorkeur de heerlijkheid der heide in allerlei stemmingen. Nu en dan schildert hij een portret, dat den nauwgezetten artist eer aandoet.

G. van
der Laan.
Evert
Pieters.

Veel ijver en zorg wordt door den gewezen officier Van der Laan aan zijne stranden en zeeën besteed.

Evenals de heer Hamel beoefent Evert Pieters afwisselend landschap, zee en figuur. In zijne figuren is hij krachtig; zonnig en tintelend lacht ons zijn Haven van Volendam toe; vol stemming en natuurwaarheid bekoort u zijn Schemeravond aan den vijver in het Haagsche Bosch. Vooral zijn strand met den visscher te paard op de jongste Vierjaarlijksche Tentoonstelling te Amsterdam, trof door de magistrale opvatting.

F. Smis-
saert.

Van Jhr. Smissaert's schilderijen en studiën, voor het meerendeel uit den omtrek van Den Haag afkomstig, zijn de „Nettenboetsters" een herhaaldelijk door hem behandeld thema, het meest en het best bekend. Aan zijne figuren besteedt de heer Smissaert meer zorg, dan men gewoonlijk bij landschapschilders voor stoffage in weide of beemd opmerkt. En al zijn deze boetsters nog niet wat zij in de handen van Sadée of Blommers zouden worden —

men ziet er het ernstig streven in om aan die figuurtjes grooter beteekenis te geven, dan zij op het repertoire van den landschapschilder hebben. Op eene receptie zijner ontluikende kunst ten huize van Maison Artz was er keuze te over. Onze schilder ziet de natuur met een kunstenaarsoog aan en weet haar soms in een van die oogenblikken, waarin zij het uitschatert van levensvreugde, te treffen. Zoo b. v. het overal tintelend zonnetje op het dorpspleintje, met de pomp in het midden. Een tooneel, stralend van zonneplekken, van goud licht en fonkelglans.

Eenige jaren geleden, ik meen in 1898, gaf Pulchri Studio in zijne zaal op de Prinsegracht eene tentoonstelling van het werk zijner leden, waarbij de oolijke „ophangers” (de artisten, die zich belasten met het rangschikken der ingezonden kunstwerken aan de verschillende wanden) gewis niet met opzet, twee allertreffendste contrasten boven elkaar hadden geplaatst. Het was een Meisjeskopje, dat van zoetekoek scheen te zijn, door mevrouw Bisschop-Robertson en een Juffertje van porselein, door P. Haaxman. En allertoevalligst: beide vonden een kooper. Een bewijs voor de stelling, dat alle genres goed kunnen zijn.... behalve dat ééne!

Mevrouw Bisschop-Robertson, die met Sin-

Mevr.
Bisschop
Robertson.
P. Haaxman.

terklaasdeeg haar pleit had zoeken te winnen, had men geen nabuur kunnen toewenschen, die haar onsympathieker was, dan het glazen dametje van den heer Haaxman, dat, steunende tegen den muur, haar laarsje in orde brengt te midden eener marmere omgeving, die onwillekeurig aan Alma Tadema's kunst van marmer-nabootsing herinnert. In het bedrieglijk nabootsen van stoffen heeft de heer Haaxman buitengewone vaardigheid. Doch men had moeilijk twee artisten bijeen kunnen brengen, die in opvatting en uitvoering zoo lijnrecht tegenover elkaar staan als dit tweetal.

Met haar machtig koloriet staat Mevrouw Bisschop-Robertson geheel op zich zelve. De diepe toenen van haar palet doen aan voortbrengselen van Spaansche kunst, aan Ribeira en zijne medestanders denken. In haar streven om het hoogste in diepte van kleur en toon te bereiken, wordt zij in hare voordracht menigmaal onduidelijk en vlakkerig. Mooier en rijper dan hare Dorpshoekjes en Sloppen, waarbij den argeloozen leek eenige toelichting welkom zou wezen, schijnen hare naakte figuurtjes ons heerlijke kleurensymphonieën toe.

Man en vrouw zijn ook op kunstgebied één. Zoo deelt ook de kerkschilder Richard Bisschop de opvat-

R.
Bisschop.

ting zijner ega. Richard Bisschop's kerken doen, in hare beste uiting, aan Bosboom denken, die in zijn eenvoud zoo rijk kon zijn.

J. Akke-
ringa.

Zoo kennen en waardeeren wij allen de degelijke en zelfstandige gaven van den artist J. Akkeringa, een leerling der Haagsche Academie, die zich geleidelijk en op de verrassendste wijze ontwikkeld heeft. Zijne Scheveningsche figuren zijn weder geheel anders gezien, dan die van Blommers, Sadée, Artz, Smissaert en anderen, en toch zijn het echte, onvervalschte, ware vierkante mannen en vrouwen, die hij op duin en strand waargenomen heeft. Akkeringa's Jonge moeder en kind te midden van een zonnigen bloementuin, hoe dikwerf ook door hem behandeld, is steeds eene heerlijke verrassing. Niet minder zijne bloemenstudies, even schitterend van kleur als voortreffelijk van keuze en behandeling. Akkeringa woont tijdelijk in Noord-Brabant, om eens eenigen tijd eene andere natuur voor oogen te hebben.

Mej. E.
van der
Hart.

Evenals Akkeringa, die in onze Oost geboren werd, is ook Juffrouw E. van der Hart, de begaafde koloriste, wier penseel verdroogd schijnt, uit Indië afkomstig. Er was een tijd, dat Juffr. Van der Hart het publiek op fijn-tonige duinstudies ont-haalde, waarin achttiende-eeuwsche markiezinnen of

abten zulk eene geestige en overeenstemmende stoffage vormden. Ik herinner mij uit de verzameling Dr. Titsingh schrobbende oude vrouwtjes en muzikanten in de sneeuw, die, al waren zij ook hare eenige borgen geweest, Juffr. Van der Hart's goed recht op eene eervolle vermelding in het Pantheon der Nederlandsche kunst verzekerd hadden. Waarom liet zulk een geroepene palet en penseel rusten?

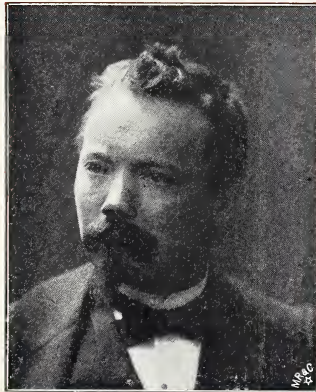
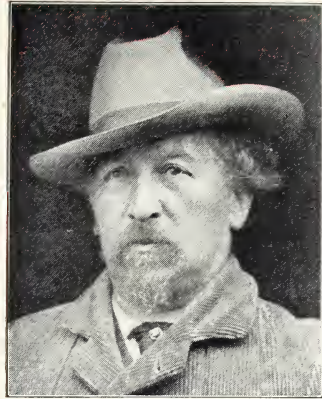
A.
Hijner.

Op eene geheel andere voordracht onthaalt ons de heer Arend Hijner. Deze streeft bovenal naar het uitdrukken van fonkelende lichteffecten. Men herinnert zich zijne voorstellingen uit de kroningsfeesten van 1898 in Zeeland, en daar toen oranje en rood, wit en blauw uiting aan onze vaderlandsliefde gaf, kan men zich voorstellen, hoe onze kleurenheld daarin gezwelgd heeft. Bloedrood en vinnig oranje spelen er nalooptje en de oogen beginnen te flikkeren van al die warrelende kleuren. Van lieverlede heeft dat talent rijpheid verkregen, en op eene tentoonstelling van 1904 verraste deze Zeeuwsche schilder ons met eene vischmarkt, die inderdaad eene openbaring mocht heeten. Niemand kende dezen zonne-schilder de macht en de gave toe, om zooforsch en reëel, zoo Frans-Halsachtig eene stoere vischvrouw uit te beelden, die bezig is op de markt haar lillende kabeljauw te snijden.

W. C. Rip.

G. J. Roermeester.

M. Schill.

Th. Schwartze.

Een meesterstukje van brutale schildering en van kranige opvatting. De vischmarkt zelve was typig en origineel.

Th. van
Hoytema.

In datzelfde salon bood Th. van Hoytema ons zijne voortreffelijke dieren- en plantenstudies aan, die er in alle verscheidenheid te bewonderen waren. Hoytema is de Thyse met teekenstift en penseel. De zoöloog kan u niet nauwkeuriger alles van het door hem bestudeerde dier vertellen, dan Hoytema het volkomen in zijn karakter en geen enkel detail over het hoofd ziende, op het papier tooverft. Gij kent toch zijn Kalender, dat meesterstukje van versieringskunst en symboliek, zoo harmonieus in zijne saamgevoegde tinten, dat het in elke huishoudkamer eene vreugde voor het oog is. Hoytema's kalender, telkens jong en frisch, telkens een nieuwen greep aanbiedende, wordt van lieverlede een onmisbaar accessoir in ons gezellig bestaan.

G. D.
Gratama.

Ook de heer G. D. Gratama toont in zijn werk den grooten ernst van zijn streven. Al hadde hij alleen de beeltenis van mevrouw G. gegeven, dan zou men daaraan onmiddellijk herkennen, dat hem la bosse des beaux arts geschonken is. Ook eene latere beeltenis ten voeten uit, gepaard met artistieke stillevens, bewijzen, dat Gratama de werkelijkheid

met zijne eigen oogen bekijkt en — dat zijn werk voor de toekomst belooft.

A.
Koster.

Het blozend heertje met een paar wangen van appelbloesem, levendig en kittig in zijn voorkomen, dat wij nu ontmoeten, ziet er veel jonger uit dan hij werkelijk is. Anton Koster, schilder en etser, of misschien wel: etser en schilder, is eveneens een leerling der Haagsche Teeken-academie. Die Academie is voor de tallooze kweekelingen wat eene Hoogeschool voor studenten is: eene vormschool voor den aanstaanden artist, waar hij teekenen en schilderen leert, om, na langdurige oefening, op eigen beenen te staan en in de wijde, wijde wereld zijne keuze te doen.

Anton Koster koos het landschap, toen hij die leerjaren achter den rug had en greep ook al dadelijk de etsnaald, waarmee hij achtereenvolgens heel veel moois onder onze oogen bracht. Niet het minst toonde hij zijne artistieke bedrevenheid in het reproduceeren van de kunst van anderen, door zijne kranige etsen naar Hobbema, naar eene schilderij van J. H. Weissenbruch en naar anderen.

Als landschapschilder verstoutte hij zich, de fel kleurige tulpen- en bollenvelden rondom Haarlem dienstbaar te maken aan zijne kunst. Die vinnige, gloeiende kleuren, dat schelle bloedrood, dat spre-

kende blauw, die verblindende oranje-kleuren — al die schel en luid gillende tinten wist Koster tot een harmonieus geheel samen te doen vloeien.

H. G.
Wolbers.

Een niet minder degelijk en volhardend bespieder en navolger der werkelijkheid toont zich H. G. Wolbers, wiens stemmig uiterlijk men eer in eene diakenbank, dan in eene schilderssocieteit zou zoeken. Sinds jaren beeldt onze ernstige Wolbers Nederland's rijkdom, het gladder melkvee, gelijk het droomend in onze vette landouwen graast en rust, op verdienstelijke wijze uit. Frischheid en natuurlijkheid is zijn devies.

W.
Oppenoorth.

Willem Oppenoorth onderschrijft die artistieke geloofsbelijdenis en blijft de trouwe, ijverige inzender van tal van grepen uit ons pittoresk landschap, uit duin, bosch en weide. Het merkwaardige toeval bracht dezen schilder van het oude régime, wien men in zijne voorstelling der dingen zekere droogheid ten laste zou kunnen leggen, in de groepen-Tentoonstelling nabij de kunst van Mejuffrouw A. Abrahams, ultra-modern in opvatting en voordracht. In hare krachtige stillezens van vazen en bloemen verheerlijkt deze schilderes uitsluitend kleurenharmonie en tonenpoëzie, zonder naar het uitdrukken der stof te trachten. In kracht van kleur en schittering voert

Mej. A.
Abrahams.

ONZE SCHILDERS.

deze mannelijke schilderes hare opvatting tot eene buitengewone hoogte op.

Jan van
Rhynnen.
Joh.
Doele-
man.

Jan van Rhynnen en Joh. Doeleman zijn een paar landschapschilders, die, evenals de heer Mondriaan, bovenal aan het bosch, en in het bijzonder het Haagsche Bosch, hunne liefde wijden. Van Rhynnen minder beslist dan de heer Doeleman, die eene aanhoudende studie van het Haagsche Bosch maakt, en dien iedereen daar herhaaldelijk gezien heeft, vol piëteit de schoonste woudpartijen direct op het doek brengende.

V. Bauffe.

V. Bauffe beweegt zich bij voorkeur op het terrein, dat zijn meester, J. H. Weissenbruch, uitverkoren had. Zijne vaarten en plassen, zijne woelige luchten, de gansche opvatting doet hem u als een talentvol leerling van den grooten kolorist waardeeren.

W. De
Haas
Hemken.

Zoo herkent men in de stads- en dorpsgezichten van W. de Haas Hemken diens sympathie voor de opvatting van den kunstvaardigen Springer. Tal van pittoreske kijkjes, niet het minst uit Noord-Holland, heeft deze ijverige schilder, die eerst op lateren leeftijd, na eene Indische carrière, met palet en penseel vertrouwd geworden is, op onze vaderlandsche Tentoonstellingen binnengeleid. Aan Pulchri Studio's praatfel is De Haas-Hemken met recht eene vocaal, want

Lodewijk
 Mulder.

zijn zwaar breed geluid mengt zich gaarne in het gesprek en vindt steeds luisteraars, zoo om den origineelen vorm waarin hij zijne opmerkingen kleedt als om den voorraad anecdoten en goed te pas gebrachte zetten, waarmee hij zijne beweringen bestrooit.

Lodewijk Mulder, de een-en-tachtigjarige, die daar naast Haas Hemken zit, is een trouwe Zaterdagavond-bezoeker van Pulchri Studio. De fijne homber- en whistspeler, die zelfs met zijn vriend Broese van Groenou eene handleiding voor beide spelen heeft uitgegeven, neemt straks zonder twijfel aan een speel tafeltje met Mesdag en anderen plaats. Lodewijk Mulder, die zulke goede en geestige boeken geschreven heeft, schijnt ze nu ook te willen schilderen, en zond onlangs op eene Tentoonstelling „Oude boeken” in,forsch en kranig opgevat, met een opengeslagen foliant, zoo oud, geel en verweerd als Methusalem. De een-en-tachtigjarige had eer van zijn werk en menigeen zal zich afvragen: wat Mulder beter kan: boeken schrijven of boeken schilderen?

Sinds eenige jaren is onze hooggeschatte schrijver een trouwe inzender op onze Tentoonstellingen en trekt hij des zomers geregeld met eenige bevriende artisten naar Drente of elders, om gezamenlijk studies naar de natuur te schilderen.

A. M.
Gorter.

Gindsche jeugdige, rijzige man, met het sprekend uiterlijk en levendige manieren, de heer Gorter, is de Voorzitter van de Amsterdamsche St.-Lucas-Vereeniging, en bovendien een talentvol landschap-schilder. In zijne opvatting vindt men een partijgenoot van Theoph. de Bock terug, al behoudt Gorter, wiens ernstig willen hem snel voorwaarts brengt, zijne zelfstandigheid. Dat weemoedige, statige gevoel, hetwelk uw gemoed in een eenzaam bosch doordringt, weet hij met meesterschap uit te drukken. Gorter's ordonnantiën zijn breed opgevat en hellen, evenals De Bock's scheppingen, naar het decoratieve over.

John
F. Hulk.

Even welbespraakt als deze is zijn stadgenoot, John F. Hulk, die als secretaris van Arti bij plechtige gelegenheden steeds tegenwoordig is. Hulk is een vaardig dierenschilder. Op de jongste Amsterdamsche Tentoonstelling schilderde hij ons het *dolce far niente* van eene zeug met biggen, in het lekkere zonnetje liggende, kruipende, knorrende en krabbelende, zooals het die van het vet zwabberende roze telgen betaamt. Breed getoetst, nauwkeurig opgemerkt, artistiek weergegeven — was het voor John Hulk inderdaad een „Glückschweinchen.”

N.
Bastert.

Gabriël's vriend Bastert, de schilder van de Vecht in verschillende jaargetijden, en wiens toongevende,

krachtige kunst zich voortdurend met die van Poggenbeek, Gabriël en Weissenbruch mocht meten, is altijd een trouw vriend van Pulchri gebleven. Ook nadat hij Den Haag als woonplaats voor Nieuwer-sluis verwisseld heeft. Op de jongste Amsterdamsche Tentoonstelling bewonderde men van hem het leuke brugje („Kerkrooster te Kortenhoeft”), typisch van bouw en door hem con amore onder de oogen van het publiek gebracht. Zijn „besneeuwd dorp”, waar en pittig, was op-en-d’op een échte Bastert — het tegendeel van een bastaard. Dan weder schildert hij een luid jubelend landschap in Mei, met zijne blanke appelbloesems en fel groen, tegenover eene October-zon en Late herfst, met de goud-gele blären en die kristalhelderheid in de atmosfeer. Zoo wisselt zijn programma voortdurend af.

Poggen-
beek.

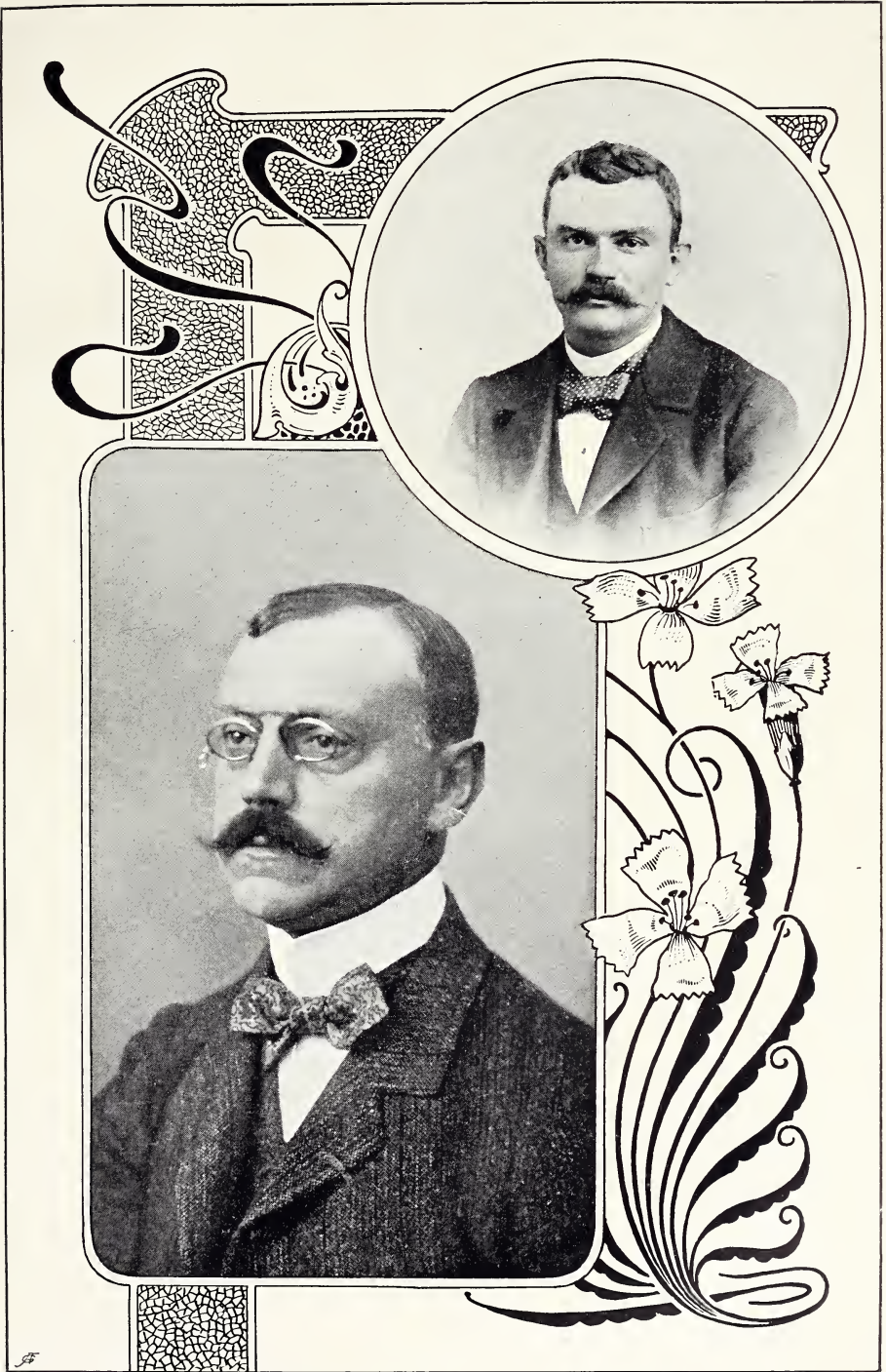
Bastert’s vriend Poggenbeek, wiens geniale studies, in Arti en Pulchri ter beschouwing gegeven, iederen kunstvriend in verrukking brachten, is helaas aan onze Nederlandsche kunst ontvallen. Poggenbeek deed u soms aan Willem Maris, ook wel aan Corot en Daubigny denken, zóo hoog stond zijne opvatting en zoovele koorden had hij op zijn boog. Voor den ernstigen kunstvriend stond Poggenbeek’s onmiddellijke gemeenschap met de natuur steeds het hoogste.

Enkele dier onovertroffen schetsen en studies, waarin de geïnspireerde kunstenaar zich zoo geheel gaf, zullen niet licht uit het geheugen gaan. Zijne kunst werd menigmaal naast die van Daubigny gesteld, zoo breed en rijp, zoo diep gevoeld en meesterlijk uitgedrukt waren de weergalooze ontmoetingen, welke deze veelbegaafde met zijne aangebedene, de natuur, gehad heeft. Herinner u het kasteel van Radboud te Medemblik, een juweel van kleur en toon, met gras zoo sappig en heerlijk, dat een dichter het fluweel zou noemen. Breng u Dinant voor oogen, zoo tintelend van zon en frischheid.

Willem
Maris.

Kwam hij eene enkele maal Willem Maris nabij, de zonneweelde, die deze laatste, met zulk eene wonderbaarlijke macht over kleur en toon, op zijne doeken weet te doen aanschouwen, wordt door geen enkele geëvenaard. Licht en zon zóó te kunnen tooveren, ons zóó de ruimte dier plassen, de heerlijkheid van den goddelijk-mooien dag, de malschheid van het weiland, de gelukzaligheid van het buiten-zijn te kunnen doen gevoelen, is eene hoogst zeldzame gaaf. Dat wegsleepende loflied op de eeuwig-jeugdige natuur, heeft Willem Maris zelden zoo heerlijk uitgesproken als in zijne groote schilderij, bestemd voor de Wereldtentoonstelling te St.-Louis. Dát drukte eerst terdege de

Jan van Essen.

F. Arntzenius.

weelde en heerlijkheid van ons eenig Hollandsch landschap uit. Willem Maris, het moet erkend worden, brengt niet veel afwisseling in de impressies, welke hij ons van de natuur biedt, maar zijne verheerlijking van zon en licht is zóó eenig, zóó wegsleepend, dat men het niet moede wordt, ze toe te juichen. Die droomende koeien, zich in het water afkoelend, die lichttintelingen op de rivier, die van zonnegloed doorsprankelde lucht is de zuivere poëzie onzer vaderlandsche plassen.

Wat zou onze Bosboom gejuicht hebben bij het aanschouwen van zulk een meesterstuk, dacht ik bij het genot, dat Maris' schepping schonk. Want dát was juist zulk een heerlijke karaktertrek in Bosboom's geestelijk bestaan, dat hij opleefde in den voorspoed en het succès van artisten, wier kunst hij hoog stelde.

Bosboom was een man, die, gloeiend van geestdrift voor alles wat schoon en goed en edel is, ook grooten invloed op zijne omgeving oefende.

Was de kunst van Bosboom populair in Nederland, zijn persoon was er niet minder bekend en geliefd, en in de residentie had men moeilijk een Hagenaar kunnen noemen, die meer alom gezien was en omgekeerd in alle standen zoo vele bekenden had, als Bosboom.

Niet alleen door zijn naam, maar ook door de

daad was hij een „Johannes”, een „voorlooper”, die, zich steeds verjongende, tot het laatste oogenblik in de werken zijns geestes de volle kracht van het genie behield. Lang is Bosboom aan het ziekbed gekluisterd geweest, en ik herinner me nog, hoe ik op een zonnigen namiddag, in September 1890, den grooten kunstenaar, nadat hem eene beroerte getroffen had, half machteloos in zijn slaapvertrek vond.

Daar lag hij op eene „chaise longue”, in den hoek van het kamertje geschoven, tusschen de hoog opgetorende kussens, waartegen het beenig, waskleurig gelaat, naar den muur gekeerd, met iets doodelijk straks, uitkwam. De linkerhand lag slap en werkeloos op het dek, dat over zijne beenen was gespreid; de rechterhand kroop, zenuwachtig schuifelend, over de wollen deken.

Het tintelend licht der middagzon, getemperd door een bijna geheel gesloten zonneblind voor het eenige raam, drong hier en daar waar het slechts kans zag, als een brutale gast het vertrek in en wierp op vloer en meubelen fonkelende lichtplekken. Bosboom had toen juist de photographische reproductiën ontvangen naar zijne teekeningen uit de verzameling De Jonge van Ellemeet, en hij stelde er prijs op, mij die eens te toonen. Het waren de reproductiën naar de zelfde

weergalooze aquarellen, die onlangs in Pulchri Studio, bij den verkoop der kunstverzameling van Dr. Blom Coster, zulke voor ons landje fabelachtige prijzen hebben opgebracht.

Een gediensstige geest haalde, op verzoek van Bosboom, even de photographieën, en terwijl de zieke als een lijdzaam kind door de omzichtige verpleegster wat hooger tegen zijne kussens wordt gezet en hij haar dankbaar toeknikt, wordt mij door hem verzocht, de photographieën zóó te houden, dat ook hij ze goed zien kan.

„Het licht hier in de kamer is te zwak,” zegt de kunstenaar, gevoelig teleurgesteld, dat de photographie niet tot haar volle recht komt. „Meer licht!” zegt Bosboom kort en knorrig.

De gediensstige geest van daareven opent het zon-neblind half en brengt nu een tè overvloedig, schel binnenstroomend licht in de kamer.

„Dat's te veel!” roept Bosboom op luider en krach-tiger toon, dan waartoe men hem een oogenblik te voren in staat zou geacht hebben.

Nu wordt het licht weder te sterk getemperd en draait Bosboom, met die groote zenuwachtige prikkelbaarheid aan zieken eigen, het hoofd driftig om en steunt: „Mijn hemel, is het dan niet mogelijk

om een behoorlijk licht in de kamer te brengen....
Is dat zoo'n heksenwerk? 't Is.... Zóó!!.... Nu
zijn we er! Laat het zoo! Best! Best!....

„Kijk nu eens wat 'n teekening, hè!”

De photo naar Bosboom's aquarel, die ik hem nu
voorhield, stelt voor: een gezicht op het Schevening-
sche strand, vol stoffage van visschers, paarden,
mensen en schepen. Het is eene teekening vol diepte
en ruimte, met die breedheid opgevat, waarvan zijne
kunst den bijzonderen stempel draagt.

Bosboom's oogen beginnen te tintelen, en de rech-
terhand opheffende en wijzende op de teekening, die
ik hem voorhoud, zegt hij op aangedanen toon:

„Wat is dat goed, hè! Kijk dat licht op die zee
tintelen! Zie-je die ruimte, dien gang in de figuurtjes!
Best, hoor! Wat doet het goed, hè! Het is alles zoo
mooi aanéén. Ja, dat is een beste, hoor!”

Het is de objectieve bewondering van een groot
kunstenaar voor een werk, waarvan hij zich zelve
op dat oogenblik geheel los maakt.

„Nu eene andere,” vraagt hij.

De tweede is eene burgemeesterskamer, hier of daar
in eene onzer oude stedekens door Bosboom gevonden,
en met zienersoog herschapen in eene vergadering
van schepenen uit onze 17de eeuw. Gevoeld en gedacht,

met een voorstellingsvermogen, eene poëzie van licht en schaduw, waardoor het op zich zelf eenvoudige tafereel tot een heerlijk kunstwerk geadeld wordt.

„Wat zeg-je daarvan?” vraagt de enthousiaste kunstenaar, met eene stem die van aandoening en lichaamszwakte beeft. „Wat 'n diepte, hè! En die figuurtjes! Ze leven, hè! Kijk dat vrouwtje op den voorgrond! Mooi, heel mooi!”

„Heeft u dat ergens zoo gezien?”

„Zoo gezien!” wordt met zekere minachting herhaald. „Dat vroeg me onlangs die bekende kunstcriticus ook! ‚Heb je weer studietjes wezen maken, Bosboom?’ Studietjes! Alsof dat studietjes waren! Neen, dat zijn visioenen, dat is creatie; dat is 't verledene doen herleven; dat is enfin dat is kunst!

„Ik ben zoo blij, dat ik die teekeningen nog eens weerzie

„Geef nu die andere eens aan, die kerk met dat invallend licht! Dat is de mooiste! Zoo, hou 'm goed recht, dat het licht er ruim op valt!”

De oplettende verpleegster heeft blijkbaar aan Bosboom's stem gehoord, dat zijne keel behoefte aan lavenis heeft en biedt hem een weinig Emser-water aan, dat hij met een dankbaren blik aanneemt.

Intusschen houd ik de photographie naar zijne heerlijke teekening flink in het licht en Bosboom geraakt in verrukking over het schitterend effect, dat daarin bereikt is.

„Het doet aan Rembrandt denken, hè? Ja, gedacht aan den grooten ziener, geïnspireerd door hem. Och, ik ben zoo blij, dat die teekeningen op de verkooping te Amsterdam op zoo hoogen prijs zijn gesteld...”

„Op zoo'n hoogen prijs in dubbele beteekenis,” herhaal ik lachend.

Bosboom glimlacht en is gelukkig. De kunstenaar leeft op. Voor een oogenblik bezielt hem het vuur en de geestdrift van den Bosboom in de kracht zijner jaren. De naam vergaat, maar het werk, het goede werk blijft. Zoo zal het ook met zijne kunst gaan. Bosboom is en blijft de kunstenaar, die eene eenige plaats in onze vaderlandsche kunst inneemt; voor allen, die hem persoonlijk gekend hebben, is en blijft hij in de herinnering de gevoelvolle, geestdriftige, deelnemende mensch, belang stellende in alles wat schoon en edel is.

Arti's voorzitter, de schilder van rivier en zee, H. W. Jansen, insgelijks een welkome gast op Pulchri's feestdagen, heeft eene even gezonde opvat-

H. W.
Jansen.

ting van het bedrijvige haven- en scheepsleven om zich heen als zijn krachtig uiterlijk van zijn lichame-lijk welvaren getuigt. Steeds geeft hij in zijne grepen blijk van zijn frisschen kijk op de dingen en van prijzenswaardige afwisseling. Nu eens schildert hij een levendig, tintelend dokgezicht, dan weder een strand, hetzij te Scheveningen of te Katwijk, zóo geëmpateerd, dat de klodders verf slagschaduw op het paneel werpen; een ander maal: een dorpsgezicht of achterhoekje vol zon en licht.

Frits
Jansen.

Zijn naamgenoot, Frits Jansen, de tegenwoordige secretaris van Pulchri, moet te veel tijd aan het onderwijs wijden, dat hij aan de Teeken-academie in het schilderen geeft, om trouw te kunnen medewerken aan àl de Tentoonstellingen, waartoe onze artisten worden uitgenoodigd. In enkele portretten, die hij geschilderd heeft, o. a. die van den heer Godon en van den schilder-beeldhouwer Ph. Koelman, onderscheidt zijne opvatting zich door een krachtig licht en bruin en vasten toets. In „Spelende kinderen” heeft Jansen menigmaal zijne scherpe waarneming en goeden smaak getoond.

Ofschoon de vrouwelijke stemhebbende leden het sociëteitsleven met de St. Lucas-broeders bijna nimmer medemaken, ziet men deze schilderessen trouw op alle andere samenkomsten.

ONZE SCHILDERS.

Mej. C. P.
H. van
der Haas.
Mevr.
Hogend-
dorp-
's Jacob.

Mejuffrouw C. P. H. van der Haas schildert trouw stillevens en Scheveningsche visschers; mevrouw Hogendorp — 's Jacob, begaafde leerlinge van mevr. Marg. Vogel — Roosenboom, wier opvatting zij stipt huldigt, zorgt eveneens, dat hare kunst trouw op elke tentoonstelling vertegenwoordigd is. Portretten van mej. Cl. Pruys van der Hoeven ontbreken zelden. Daaronder herinnert zich menigeen een portret, dat mej. v. d. Hoeven „Mijne moeder” betitelde en dat eene beminnelijke oude dame voorstelt. Hier had kinderlijke liefde het penseel blijkbaar grootere kracht en kunstvermogen geschonken.

Mej.
Anna
Kerling.

Heel degelijk vat mejuffr. Anna Kerling, die zich op de Teeken-academie ernstig voorbereid heeft, hare kunstenaarsroeping op. Zij is met hart en ziel der nieuwe richting toegedaan en geeft nu en dan stillevens van bloemen als anderzins en binnenhuizen met figuren, wier kleurenharmonie het oog verheugt.

Mej. A.
Veegens.

In dezelfde richting stuurt Juffrouw A. Veegens. Stillevens, die in pittige en natuurlijke afbeelding hun verdienste vinden, pleiten voor hare grondige studie

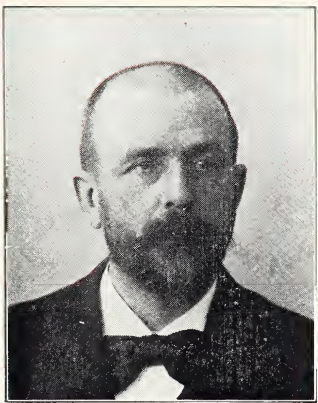
Mej. G. V.
Marius.

en haar ontwikkeld talent. Ook mej. G. V. Marius heeft tot heden bij de uiting van haar scheppingsdrang haar heil in de samenvoeging van eenvoudige

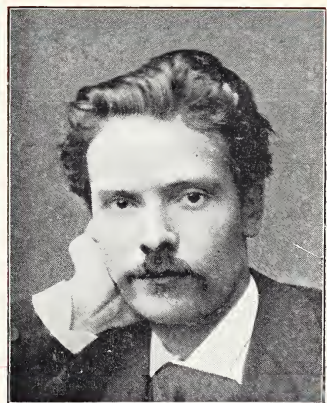
Jhr. Storm van 's Gravesande.

F. H. Verster.

H. J. van der Weele.

J. Ph. Windt.

Carl
Sierig.

voorwerpen gezocht, doch herhaaldelijk met zulk een diep kleurgevoel en zoo vol harmonie, dat men de talentvolle schrijfster van „Het schildersboek over de 19de eeuw” zoo om hare pen als haar penseel hulde brengt.

Een der onmisbaren in de gezellige bijeenkomsten is Carl Sierig, en wel om zijne buitengewone talenten als vindingrijk machinist en uitdenker van de aardigste verrassingen. Als schilder heeft Sierig geen tijd gehad, zich zoo te onderscheiden als waartoe zijn aanleg hem zeer stellig bestemde. Zijn vader, die een hoogst bekwaam breukbandenmaker was, eischte, dat Carl hem van ochtend tot avond bijstond en al zijn tijd aan een vak schonk, dat de zoon verafschuwde. Doch vaders wil was onverzettelijk, en al bracht Carl's boezemvriend, Jacob Maris, hem ook op zijn jaardag eene schilderkist, en al schonk zijn andere vriend Kaemmerer (de later welbekende Gérôme-navolger) hem op dien zelfden dag een schildersezel: vader Sierig bleef onvermurwbaar. Ten slotte bleef den armen slaaf niets anders over, dan het ouderlijk huis te ontloopen en honger en armoede te lijden, ten einde de door hem zoo hartstochtelijk beminde kunst te dienen. Carl Sierig heeft harde tijden gekend, en heeft zich

ten slotte te veel met teekenonderwijs moeten belasten, om zich onverdeeld en rustig aan het schilderen te kunnen wijden. Doch door zijn éérsten werkkring en zijne bijzondere vlugheid van opvatting werd hij in Pulchri Studio zeer spoedig de onmisbare helper en aller vraagbaak, wanneer er een of ander feest op het getouw werd gezet. Als eene pantomime in wording is, wordt er onmiddellijk op Sierig beslag gelegd om diens meening te hooren omtrent de mogelijkheid van het sameustellen van een of ander hoogst ingewikkeld décor. Doch Sierig deinst voor niets terug: hij is de geboren uitvinder en de steeds raad wetende knutselaar. Op zekeren Sinterklaasavond heeft hij een kameel in elkaar gezet, opgebouwd of geschapen, zoo ge maar wilt, dat zich even natuurlijk voordeed en bewoog als ieder levend kameelgenoot. Een ander maal heeft hij op het klein tooneel ons een afgesloofd trekpaard in actie doen aanschouwen, eene ouderwetsche trekschuit voorttrekkende, in wier roefje Rembrandt, Frans Hals, Potter en Ruysdael bezig waren eene studie van het hen omringende landschap te schilderen.

Wie herinnert zich niet de Noordpool, het sneeuw- en ijsgezicht, dat Apol zoo meesterlijk geschilderd had in de pantomime „Het eene noodige of

Kloris en Roosje fin de siècle". In overleg met Sierig had Apol die lugubre sneeuw- en ijs-massa aangrijpend afgebeeld. Uit een sneeuwhol komt een Eskimo op handen en voeten gekropen, om een luchtje te scheppen.

„Hier heeft de wintervorst zijn zetel opgeslagen:
Hier is zijn erf, zijn rijk! hier zijn geen lentedagen.”

Aldus de uitlegger der pantomime.

Heel in de verte wordt men op dat onafzienbare sneeuwveld een zwart stipje merkbaar Het nadert meer en meer Het wordt een mensch, ja zelfs een buitengewoon mensch. Daar komt hij al nader en nader. Ja, waarlijk, het is Dr. Bredius, de populaire Directeur van het Mauritshuis, die tot zelfs aan de Noordpool aan het zwerven is, om Rembrandt's op te sporen. Onze doctor is steeds op den zoek naar het voor hém ééne noodige: nieuwe Rembrandt's.

Inderdaad vindt hij hier een deugdelijk verstopten Rembrandt, dien hij in triumf naar zijn vriend Bode brengt. Is het Sierig door Rembrandt of Rembrandt door Sierig? De Eskimo-Rembrandt-aanbrenger gaat nu eenige landslui roepen, die vroolijk komen aanhuppelen, verheugd over de komst van een vreemdeling.

Aldus gaat de „uitlegger” van het stuk voort.

Onze vernufteling Sierig heeft ook daaraan zijn talent getoond. Overigens is zijn tijd zoodanig door het teekenes geven ingenomen, dat hem weinige uren daags voor zijne schilderstudies overblijven. Op de jongste Beets-Tentoonstelling in Pulchri Studio kon men van Sierig's hand de volledige verzameling compositiën voor Hildebrandt's Camera Obscura zien, onder welke enkele bijzonder de aandacht trokken en geprezen werden.

Izaak
Israëls.

Ook van Izaak Israëls, Jozef's eenigen zoon, ziet men op tentoonstellingen en in kunsthandels al zeer weinig. De jonge Israëls is indertijd, op zeer jeugdigen leeftijd, zoo voorspoedig en veelbelovend opgetreden. Hij vond wel is waar een machtigen steun in zijn naam, die in den lande op artistiek gebied zulk een welluidenden klank had; maar daartegenover stond, dat die zelfde naam hem ook groote eischen stelde. Daar trad de aanvanger, na grondige studiën aan de Haagsche Academie te hebben gemaakt, in het volle licht met een „Vertrek van Kolonialen”, eene compositie uit het leven, een tooneel, dat den jongen artist in de werkelijkheid moest getroffen hebben. Het kunstwerk pakte. Blijkbaar was het den jongen kunstenaar uit het hart gevloeid en had zijn schepingsdrang zich op de gelukkigste wijze geuit. Toen

kwam er het portret eener jonge vrouw, vol distinctie en een uiterst teeder gevoel openbarende. Daarna vroeg hij aan het soldatenleven onderwerpen en vond die in kazerne, op de oefeningsplaats en in de cantine. Het waren oorspronkelijke, karakteristieke grepen, waaruit de scherpe opmerker sprak. En toen — kwam er een lange, lange tijd, waarin men niets van dien zoo véél belovenden zoeker en rondkijker hoorde. Eindelijk na jaren onzichtbaar te zijn gebleven, kwam Israëls met open-lucht-studies aan, die veler schoonheidsgevoel niet konden bevredigen. Wordt het spreekwoord bewaarheid, qu'on revient toujours à ses premiers amours, dan komt ook de destijds zoo véél belovende Izaak tot zijne vroegere opvatting terug.

Jan
Mondt.

Ginds aan het biljart staan een aantal jonge schilders luidruchtig pot te spelen en te praten. Boven alles uit klinkt de schelle, hooge lach van den schilder Jan Mondt, een, die altijd schik in zijn leven heeft, een optimist zonder wedergade, die, na eerst zijn examen M. O. afgelegd te hebben, zich deels aan het teekenonderwijs, deels aan het landschapshilderen is kunnen gaan wijden. Elk uurtje dat hij voor zijne studie kan afzonderen, wordt aan zijne kunst besteed, en meer dan een aardig kijkje heeft

Willem
Müller.

Mondt reeds onder de oogen van het publiek gebracht.

Willem Müller, die reeds herhaaldelijk van zich heeft doen spreken, gaat dag aan dag op den boer, en vindt telkens aardige motieven, die hij in bezienswaardige schilderijen omzet.

B. A.
Bongers.

B. A. Bongers, die zich aanvankelijk geheel aan het teekenonderwijs heeft gewijd, heeft ook later het palet opgenomen, is naar buiten getrokken en heeft zoodanige studiën kunnen toonen, dat hij tot de confrerie is toegelaten. En dat zegt heel wát, want in Pulchri Studio's heiligdom geldt geenszins het: klopt en u zal worden open gedaan. Sommigen beuken al jaren lang op den grooten ingang, zonder dat het hun gelukt binnen te worden gelaten. Behalve den knobbel der beeldende kunsten bezit de heer Bongers echter ook nog de vis comica, die hem uiterst geschikt maakt voor plastische vertooningen. In een oogwenk heeft hij zich herschapen in een plattelandsherbergier met zijne zijden pet, schuin op het hoofd, zijne geborduurde pantoffels, zijne lange pijp, zijne ringen in de ooren, kortom zóo af en zoo nauwkeurig, dat er geen krulletje aan ontbreekt. Dan is hij weer een hofnar, die elk oogenblik een scherp woord op zijn pas of een ui weet te doen hooren. Geen oogenblik is zijn mond verlegen met een repleik.

H. M.
Horrix.
P.
Franken.

Ouder en kalmer zijn de figuurschilder Horrix en de dierenschilder Franken, doch nà eerst beiden in de Maatschappij eene andere betrekking te hebben vervuld. Franken zoekt voor zijn vee steeds eene pikante omgeving: koeien tegen zwaar bosschage uitkomende, of runderen in schaduw, slechts door scherpe kantlichten aangeraakt. De kolorist staat bij den heer Franken bovenaan, en als zoodanig doen zich zijne impressies ook gelden.

In het pittoreske Zeeland met zijne nog in nationale kleederdracht gestoken bewoners heeft de heer Horrix kwartier gezocht en gevonden. Elken zomer brengt hij soms maanden achtereen in kleine Zeeuwsche gemeenten door, om het doen en laten der bewoners van nabij gade te slaan en in zich op te nemen. Trekken Martens, Van der Weele, Ter Meulen en mevrouw Van Thol naar Nunspeet, om het leven dier dorpingen, hun *faits et gestes* nauwkeurig in zich op te nemen — de heer Horrix eet een pond zout met de door hem uitverkoren buitenlui en biedt ons sinds eenige jaren de resultaten zijner langdurige gemeenschap met die frissche, aardige roodwangige boerinetjes en stoere boeren aan.

I.
Schreuder
v. d.
Coolwijk.

De jeugdige bentgenoot I. Schreuder v. d. Coolwijk is het schoone en belangwekkende in Afrika gaan

zoeken en heeft in Pulchri eens een aantal studies uit Tanger tentoongesteld. De brandende Afrikaansche zon, waarvan Daudet en De Amicis gewagen, zagen we op die studies de dorre wegen niet verschroeien; maar tal van stads- en havenkijkjes, kameelen en ezels, in rust en in beweging, hielden den beschouwer aangenaam bezig. Onlangs gaf de heer Scheuder v. d. Coolwijk een zeer sympathiek studietje te aanschouwen, harmonieus en krachtig, dat de fijn-proevers goedkeurend deed knikken.

W. B. van
Horssen
C.
Koppenol.

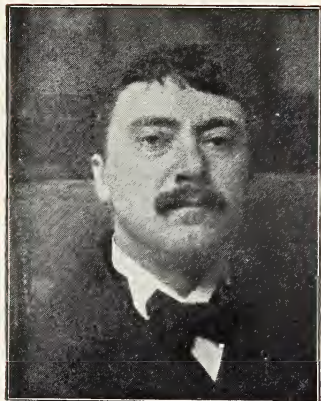
Evenmin Van Horssen als Koppenol kunnen zich onverdeeld aan de door hen vereerde kunst wijden: het onderwijs in het teekenen neemt gedeeltelijk hun tijd in beslag. Wat Van Horssen soms te aanschouwen geeft, niet het minst de climatis op eene leden-Tentoonstelling onlangs, getuigt van zulk eene artistieke visie, dat men dezen jongen kunstenaar gaarne veelvuldiger zijne opwachting bij het publiek zou willen zien maken.

M.
Kramer.
N.
Steffelaar.
I. C.
Pabst.

Ook Koppenol zou men, te oordeelen naar de geestig getoetste figuurtjes en dieren op een paar miniatuur-paneeltjes, gaarne zijne vleugels eens flink zien uitslaan.

Het trio Pabst, Steffelaar en Kramer is de eerste jeugd voorbij, en wijdt grootendeels zijne krachten

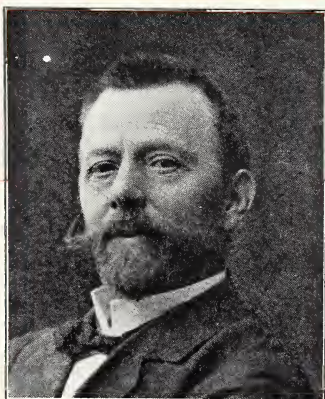
W. Witsen.

H. G. Wolbers.

J. H. Wijsmuller.

W. de Zwart.

(of heeft het althans gedaan) aan het onderwijs. De landschapschilder J. C. Pabst heeft het door ijverige, aanhoudende studie zóo ver gebracht, dat de natuurlijkheid zijner echt vaderlandsche vlieten of sneeuwgezichten opgemerkt en geprezen wordt. De etsen van den heer Kramer staan in goeden reuk en worden door de kenners gekocht; de heer Steffelaar moge nog eens in een vrij uurtje penseel en palet grijpen — grootendeels houdt hij zich met illustreeren en onderwijs geven bezig.

Joh.
Huygens.

Zoo is ook Joh. Huygens, gepensionneerd kapitein, man van leeftijd, doch vol levenslust en opgewektheid, meer dilettant dan beroepschilder. Sinds jaren is hij een trouw lid van Pulchri Studio, levert op elke Tentoonstelling zijne bijdrage, steeds bestaande in eene Noordzee of een ander kijkje op het element dat Nederland eenmaal groot en machtig maakte.

H.
Buisman.
W. Maris.
J. Zon.

Van gindsche jonge schilders, H. Buisman, A. G. de Jong, W. Maris en J. Zon, is de naam van Maris natuurlijk het meest bekend. De jeugdige Willem, zoon van den beroemden Jacob, heeft ontegenzeggelijk la bosse des beaux arts, waarmede het geslacht Maris zoo mild begiftigd werd. De naam dien hij draagt, is eene aanbeveling, maar tevens eene zware verplichting. Tot heden heeft de

sympathieke jonge schilder reeds herhaaldelijk door welgeslaagde vrouwenportretten goedkeuring en aanmoediging van bevoegde zijde verworven. Evenals zijn jeugdige kunstbroeder, de heer H. Buisman, die, na aan de Haagsche Academie zijne studiën volbracht te hebben, aan de Antwerpsche academie die heeft voortgezet. Op eene der Groepen-Tentoonstellingen werd hem de gelegenheid geboden, naar hartelust uit te pakken. Wat hij daar te aanschouwen gaf, uitsluitend portretten, maakte een zeer gunstigen indruk en doet van hem verwachten.

J. C.
Ritsema.

Ritsema, eenig leerling van onzen veelbetreunden Gabriël, schildert ons Hofjes, zooals Haarlem, Leiden en andere gemeenten die nog in stand houden: typige, uit het lood gezakte huisjes, met een zonnetje, dat stil op die rustplekjes speelt. Dit Oud-Holland kan samen gaan met de stille huisjes in een of ander oud dorp van den heer D. de Vries Lam, die, evenals Ritsema, al dat oude en bejaarde opzoekt en openbaart. In deze origineel opgevatte dorps- en buurtkijkjes geeft de heer De Vries Lam blijk van eene zelfstandige visie.

D. de
Vries
Lam.

F.
Oldewelt.

Daarentegen grijpt de heer Ferd. Oldewelt naar alles wat frisch, kleurig en jeugdig is. Kleursymphonieën als zijne bloemstukken brengen licht en

vroolijkheid in een salon, doen, in eene of andere trieste bui, den mensch opleven en hebben dezelfde uitwerking als een opgewekt liedje of leeuwerikgejubel. In zijne Seneraria, die ik onlangs van hem zag, wist de heer Oldewelt eene samenvoeging van brillant geel, paars en groen te tooveren, die een mensch doet jubelen van louter genot. Hij verrast met zijne „Papavers”, die in uw of mijn salon, tusschen allerlei andere dingen al zeer mooi zouden doen. Jarelang bestuurde de heer Oldewelt de Teekenacademie te Groningen, totdat hij verleden jaar als hoofdleeraar aan de Academie van Beeldende Kunsten en Technische Wetenschappen te Rotterdam beroepen werd. Evenals de beeldhouwer Odé een deel van zijn tijd geeft aan het onderwijs in het boetseeren aan de Polytechnische school te Delft. Odé heeft door tal van bustes naar menschen van beteekenis, onder welke een welgeslaagd beeldje van Jacob Maris, zich van eene zeer gunstige zijde doen kennen. Vooral zijn borstbeeld van Constantijn Huygens op het verhoogde wandelpad van den Scheveningschen weg heeft hem doen prijzen en eeren.

A. W.
M. Odé.

A. de
Jong.

Van den jeugdigen schilder Anth. de Jong trof mij onlangs een landschap bij opkomende maan, eene wijde vlakte door eene vaart doorsneden, waarin hij

zulk eene innige stemming had weten te leggen, dat men er geheel in opging. Het was zoo juist dat oogenblik gegrepen, waarin het daglicht zich nog even doet gelden om de plaats af te staan aan de heerscheresse des nachts.

Vurige ijveraars voor de ultra-moderne opvatting ziet men menigmaal in een ander uiterste vervallen: in plaats van het in ruwe breedheid en grove gedurfdheid te zoeken, veronachtzamen zij nu geen enkel detail, omschrijven met de uiterste nauwgezetheid alles wat hun scherp oog waarneemt, en vereeren vermoedelijk Gerard Dou als hun beschermheilig.

Onwillekeurig herinnert men zich daarbij de verbazend uitvoerige pen- en krijtteekeningen, de tot in het al te minutieuse vervallende aquarellen van Ed. Koning. Streng en correct, met eene vereering voor detailleering, die men bij dezen voormaligen vrijbouter niet zou gezocht hebben, zijn deze nauwkeurige studiën ten uitvoer gebracht. Zelfs schaadt de warme liefde, welke zich hierin voor elke bijzonderheid openbaart, aan het groot geheel. In een „Geldersch lusthof”, waar men de kastanje-blaren tellen kan, zou althans eene bredere opvatting het geheel ten goede zijn gekomen.

Ed.
Koning.

S.
Moulijn.

Met den heer Moulijn is dit eveneens het geval. Vroeger maakte hij de zonderlingste kapriolen met palet en penseelen, soms alsof deze een St.-Vitusdans uitvoerden, nù schildert hij ons het zoetste en teederste landschap zoo liefelijk geelgroen, alsof het eerst in de fijnste olijfolie gedoopt ware.

Floris
Verster.

Floris Verster, die stadsgezichten schilderde, waarin al de kleine straatsteentjes geteld schenen, wordt plotseling getroffen door eene hangende geplukte kip, een nietszeggend ding in de werkelijkheid, maar dat in zijne visie door dezen artist tot een kunstwerk wordt verheven, waarvoor men in alle bewondering den hoed afneemt.

Onlangs gaf Verster in den Kunstkring te Rotterdam eene gala-partij van zijne kunst aan het Nederlandsch publiek. Zijne werken werden daar ten getale van 99 bijeengebracht en het was merkwaardig om er te aanschouwen, hoe deze veelgeoefende artist, zooals daar even werd aangevoerd, van het eene uiterste tot het andere overgaat. Hij doet u denken aan een virtuos die, voor zijn vleugel gezeten, aan 't phantaseeren geraakt, nu eens de heerlijkste harmonieën tooverende, dan weder de schelste en schrilsten klanken uit zijn instrument voortbrengende. Zijne groote bloemstukken zijn door de fijn gevoelde tegen-

stellingen even mooi als een stuk Smirna's tapijt. Soms gillen zij hunne schelle kleuren zoo brutaal uit, dat uw oog er tureluursch van wordt. Met bokkingen en geplukte kippen heeft Verster echter willen toonen, dat zelfs het meest alledaagsche onder de hand van een artist een vorstelijk onthaal wordt. De goudglans van zijne bokkingen is wonderbaarlijk; het vel der geslachte hoenders schildert hij om een smulpaap te doen smachten naar eene keukenprinses, die zulk een phenomeen als malsch gebraden kip op tafel wil brengen.

Uit Noorden, waar Weissenbruch's kunstenaarsrijk lag, heeft de heer Verster enkele pittige landschapstudies meegebracht, die zoo sterk Weissenbruch's invloed vertoonen, dat u bij het aanschouwen daarvan als van zelf de naam van den schitterenden kolorist op de lippen komt. Het zijn in één woord: prachtige studies.

Wat er nog grooter verbazing wekt, zijn de straks genoemde uitvoerige stads- en dorpsgezichten, waarin Verster elk steentje heeft omgetrokken, zooals b. v. in het Huis in Noordwijk, en waar dezelfde artist, die in zijne bloemphantasiën zich eene breedheid veroorlooft, die ten koste van de duidelijkheid der voorstelling uitloopt, zich zoo nauwgezet en klein-

geestig-precies toont, alsof hij zijn vroegeren stadgenoot, Gerard Dou, wilde evenaren.

Jaren geleden was Verster een trouw leerling der Haagsche Academie, waar hij met Izaak Israëls, Bauer, Breitner, Henricus en anderen ijverig onder Ph. Koelman naar de antieken en het levend model studeerde. Zou hij misschien van Koelman's uiterst nauwgezette, alles omtrekkende schildersmanier dien zich nu en dan openbarenden drang naar die klein-geestig alles naspiedende en inventariseerende schilderen teekenmanier hebben? In elk geval is er van hem een knap, fijn gevoelig artist gegroeid, die, ook weer als zijn voormalig stadgenoot, stil en bescheiden in zijn atelier het geluk zoekt, dat anderen in de woelige wereld zoo zelden vinden.

J. van
Looij.

Zijn collega Van Looij is in vele opzichten ook zijn geestverwant, maar verstaat bovendien de kunst om even kleurrijk, pakkend en natuurlijk met zijne pen de werkelijkheid te vertolken als hij het met potlood of penseel vermag.

E.
Frankfort.

Zie daar ginds artisten van buiten, die de Tentoonstelling van het werk der leden komen beschouwen. Het zijn de heeren Frankfort, Voerman, Briët, Sieben Cate en Dankmeyer.

Op de jongste vierjaarlijksche Tentoonstelling in

de hoofdstad heeft Eduard Frankfort met zijn Twentsch Binnenhuis zich in al de kracht zijner gaven doen kennen. Dit stond zoover boven al hetgeen deze karakteristieke schilder van de Israëlitische kerkgebruiken tot heden had voortgebracht, dat men haast geneigd zou geweest zijn, aan de medewerking van vreemde hulp te denken. Er waren gedeelten in dat harmonieus binnenhuis, die aan het smijdig en gevoelig penseel van Albert Neuhuys herinnerden. Verheugen wij ons over den gezegenden invloed, dien de machtige en aanbiddewaardige kunst van onzen Neuhuys op jongere gildebroeders uitoefent.

J.
Voerman.

Voerman, die aanvankelijk als binnenhuisschilder zeer gelukkig optrad met typig weergegeven tooneelen uit dat zelfde Joodsche leven, heeft zich later als voerman eener geheel nieuwe opvatting opgeworpen. De sterkst sprekende kleuren brutaal naast elkaar; de felste tegenstellingen tot het uiterst mogelijke opgedreven, zoodat het beschouwend oog er bijna pijnlijk door geraakt wordt: ziedaar de geloofsbelijdenis, die uit Voerman's sterk opgevoerde, felbont uitlaaiende kleurbeelden spreekt.

A. Briët.

Briët's binnenhuizen in diepen toon dragen een eigen stempel en getuigen van den ernst der waar-

C. B.
Dank-
meijer.

neming en het kleurengevoel van den artist. Dankmeijer zou den kleurengloed en het licht der werkelijkheid in zijne vertolkingen willén overbrengen en wordt door die brutale pogingen dikwijls bont, fel en plekkerig.

H. A. C.
Dekker.
Jan van
Oort.

De burgerluidjes van H. A. C. Dekker hebben houding en karakter, evenals de fabelhelden die in Jan van Oort's voorstellingen optreden. Jan van Oort staat Van Hoytema in het bespieden en weergeven van allerlei dieren zeer na, doch met dit onderscheid, dat bij Van Oort, gelijk bij Esopus en La Fontaine, de dieren in menschenrollen optreden, terwijl zij bij Van Hoytema steeds eenvoudig dieren blijven, die de artist in zijne compositiën ten tooneele voert.

Siebe ten
Cate.

Siebe ten Cate, die sinds jaren in het buitenland vertoeft en in Pulchri al eens eene Tentoonstelling van zijn gezamenlijk werk gegeven heeft, toont bovenal een zwak te hebben voor het stadsgezicht in metropolen als Londen, Parijs of elders. Hij weet u de ruimte en het grootsteedsche dier onmetelijke pleinen onder een sneeuwkleed of in het geheimzinnig avondlicht, zoo pakkend weer te geven, dat hij den ontvangen indruk krachtig bij u overbrengt.

G. A. L.
Morgen-
stern
Munthe.

Morgenstern Munthe, een jong zeeschilder, vol lust en ijver, bezit talent en arbeidt terdege, maar denkt,

terwijl de natuur hem toelonkt, nog te veel aan anderen, om oorspronkelijk te kunnen zijn.

Mars
Heyl.

E.
Wencke-
bach.

Mars Heyl en E. Wenckebach, te Amsterdam woonachtig, zijn beiden artisten, die met ijver en talent de kunst eeren. Voor Heyl is elk motief welkom; Wenckebach is meer vlug en smaakvol illustrator dan schilder en heeft als zoodanig een goeden naam.

C.
Schermer.

Schermer, een paardenschilder van zeer hoogen leeftijd, die nog maar altijd trouw en ferm stand houdt, was destijds een groot vriend en bewonderaar van Jan Weissenbruch, den hoog-begaafden stadsgezichtsschilder, wiens degelijke, krachtig aansprekende kunst toenmaals zijn tijd zoo vooruit was. Van Weissenbruch bracht Schermer de zon en de intense kracht en kleur op zijne motieven over. Meer dan eene paardenmarkt in het Lange Voorhout of in de Maliebaan van onzen Schermer draagt van dien magischen invloed de vruchten. Later heeft Schermer, lange jaren nabij Dinant in België wonende, veel jachtpartijen en dergelijke tafereelen geschilderd, doch zijne „Haagsche paardenmarkt” is voor velen het beste en mooiste gebleven, wat zijne zonnige kunst ons geschonken heeft.

Sara
Hense.

De dames Sara Hense en Alice Ronner schilderen beiden bloemen, doch op zeer verschillende wijze. De

eerste, talentvolle kweekelinge van Margu rite Rooseboom, zet de traditiën harer leerares zeer getrouw voort. Het is dezelfde breede opvatting en dezelfde doezelig zachte ineensmelting van tinten en vormen, die Margu rite's kunst kenschetst.

Alice
Ronner.

Alice Ronner geeft behalve de bloemen, wier vorm en karakter zij nauwlettend omschrijft, meestal een deel van de omgeving of van het elegant salon, waar die bloemen geuren en schitteren. Zij doet dat met fijnen smaak en kunstrijke elegance en toont zich in de rijke afwisseling, welke zij in hare keurige stillevens brengt, eene waardige dochter harer hoogbegaafde moeder, die nu, op een leeftijd van 83 jaar, nog altijd even dapper en regelmatig als vroeger, dagelijks zit te schilderen of te teekenen, omringd door hare katjes.

Ph.
Windt.

De ervaren schilderes is met hare viervoetige modellen vertrouwd als Ph. Windt met het zijne: de facie van den schilder zelf in den spiegel. Ken u zelve, althans wat het uiterlijk betreft, brengt de schilder Windt ten volle in practijk. Rembrandt, die ook altijd tot de studie van zijn eigen persoon terugkwam, heeft Windt zich tot voorbeeld gesteld, en evenals die lichttovenaer heeft ook Windt meermalen een pakkend licht-effect bereikt.

J. Zon.

Een der jongsten, met den voor een schilder veelzeggenden naam van Zon, sluit de bontkleurige Pulchri-groep. De heer Jacques Zon neemt het ernstig met de kunst op; ter jongste ledentoonstelling heeft hij dit met zijne levensgrootte Scheveningsche figuren bewezen.

Zoo blijft Pulchri Studio in 's-Gravenhage's Lange Voorhout den zetel en het vereenigingspunt der Nederlandsche Schildersbent.

BIOGRAPHISCH REGISTER.

Blad- zijde.	NAAM.	VOORNAMEN.	DAGTEEKENING, JAARTAL EN PLAAT VAN GEBORTE.
87	Abrahams	Mej. Anne Adelaïde	16 Juni 1849 te Middelburg.
83 30	Akkeringa Arntzenius	Johannes Floris	17 Januari 1864 op het eiland Bank 9 Juni 1864 te Soerabaia (Ned.-Indië)
90	Bastert	Nicolaas	7 Januari 1854 te Maarsseveen.
44	Bauer	Mari Alexander Jacques	25 Januari 1867 te 's-Gravenhage.
83	Bisschop	Richard	21 Juni 1849 te Leeuwarden.
81	Bisschop—Robertson	Mevr. Suze	17 December 1856 te 's-Gravenhage
62	Bleckman	Wilhelm Christiaan Con- stant	14 Februari 1853 te Batavia.
75	Bock (de)	Théophile Emile Achille	14 Januari 1851 te 's-Gravenhage.
106	Bongers	Berend	2 Juli 1866 te 's-Gravenhage.
27	Boudewijnse	Adriaan Johannes Petrus	23 Juli 1862 te 's-Gravenhage.
42	Breitner	George Hendrik	12 September 1857 te Rotterdam.
116	Briët	Arthur	25 Januari 1867 te Madioen (Java).
31	Browne (Ives)	Robert	6 April 1866 te Rotterdam.

LEERLING VAN:

ONDERSCHEIDINGEN.

J. F. Schütz.

Haagsche Academie.
K. Academie te Amsterdam en
Antwerpen.

P. J. Lutgens, Mars. Heyl, Rijks
Acad. v. B. K. te Amsterdam
en die te Antwerpen.

Haagsche Teeken-Academie.

C. Bisschop.

Haagsche en Amsterdamsche
Academie en P. van der
Velden.

A. Allebé en B. Wijnveld.

J. H. Weissenbruch en W.
Maris.

Academie van B. K. te 's-Graven-
hage.

Academie van B. K. te 's-Graven-
hage en F. Cormon te
Parijs.

Haagsche Teeken-Academie.

Jozef Hoevenaar te Utrecht en
Charles Verlat te Antwerpen.

Frits Jansen (Haagsche Aca-
demie).

Eervolle vermelding te Parijs in 1899 en 1900 ter internatio-
nale Tentoonstelling.

1889. Bronz. Med. Exp. Univ. Parijs.
1892. Gr. Goud. Med. Sted. Tent. Amsterdam.
1893. Med. Intern. Exhib. Chicago, U. S. A.
1894. 1ste Med. Wereld-Tent. Antwerpen.
1897. Gr. Goud. Med. Int. Kunstausst. München.
1897. Med. 2me Classe Exp. Intern. Bruxelles.
1900. Bronz. Med. Exp. Univ. Paris.
1901. Zilv. verg. Med. Sted. Tent. Arnhem.
1902. Kon. Goud. Med. Tent. Arti et Amicitiae, Amsterdam.
1901. Orde St.-Michaël v. Beieren. Int. Kunstausst. München.

Ridder in de orde van Oranje-Nassau, Grand-prix ter Wereld-
tentoonstelling te Parijs, 1900.

Gouden Medaille ter internationale Tentoonstelling van
vrouwelijken arbeid te Londen, 1900.
Bronzen Medaille ter Tentoonstelling te Parijs, 1900.

Officier in de orde van Oranje-Nassau, ridder in de St.-
Michelsorde van Beieren.

Bronzen Med. te Parijs, 1900. Ridder in de orde van Oranje-
Nassau.

Gouden Med. Amsterdam 1889.
" " in Arti et Amicitiae, 1894.
" " te Berlijn, 1896.
" " 1ste kl. te München, 1897.
" " te Parijs, 1900.
1895. Ridder in de orde van Leopold van België.
1895. " " " " " Oranje-Nassau.
1902. " " " " " St.-Michaël van Beieren.
1902. Lid van verdienste der Rotterdamsche Academie van
B. K. en T. W.

Wereldtentoonstelling te Antwerpen 1894, 2de medaille.
Zilveren Medaille ter Tentoonstelling te Parijs 1900.
Gouden Medaille 1ste klasse ter internationale Tentoonstelling
te München.

Blad- zijde.	NAAM.	VOORNAMEN.	DAGTEKENING, JAARTAL EN PLAATS VAN GEBORTE.
109	Buisman	Hendrik	1 Januari 1873 te Wieringerwaard.
117	Cate (Ten)	Siebe	27 Februari 1858 te Sneek.
79	Comte (Le)	Adolf	30 Augustus 1850, Geestbrug, ond. Rijswijk.
117	Dankmeijer	Charles Bernardus	8 April 1863 te Amsterdam.
117	Dekker	Hendrik Adrianns Chris- tiaan	28 September 1836 te Amsterdam.
30	Dupuis	Toon	18 Februari 1877 te Antwerpen.
28	Essen (van)	Johannes Cornelis	25 Januari 1854 te Amsterdam.
107	Franken	Petrus Johannes Cornelis	7 Januari 1866 te Tilburg.
69	Gabriël	Paul Joseph Constantin	2 Juli 1823 te Amsterdam (overlede 23 Augustus 1903 te 's-Gravenhage)
90	Gorter	Arnold Marc	3 December 1866 te Ambt-Almelo.
27	Grandmont--Hubrecht	Mevrouw Abrahamine Arnolda Louize	21 Juli 1855 te Rotterdam.
85	Gratama	Gerrit David	22 Maart 1874 te Groningen.
78	Gruppé	Charles P.	6 September 1860 te Picton (Canada Amerika.
100	Haas (van der)	Mej. Charlotte Petronella Hermine	13 Juni 1843 te Amsterdam.
81	Haaxman	Pieter	24 Mei 1854 te 's-Gravenhage.

LEERLING VAN:

ONDERSCHIEDINGEN.

A. le Comte, Haagsche Academie en Hooger gesticht v. B. K. te Antwerpen.

J. Schmidt Crans en Rijks academie te Amsterdam.

A. Mauve.

K. Academie van B. K. te Amsterdam.

Zijn vader en van het Hooger gesticht der K. Acad. van Antwerpen.

P. T. Greive.

Rijks Normalschool voor teekenonderwijzers en Rijks-academie van B. K. te Amsterdam.

Allebé.

Haagsche en Antwerpsche Academie.

I. Ph. Koelman en I. Stroebel.

Haagsche Academie en Herman Ten Kato.

Gouden Med. ter Wereldtentoonstelling te Parijs 1889.

{ Officier de l'instruction publique, ridder in de orde van Oranje-Nassau.

{ Eervolle vermelding ter Wereldtentoonstelling te Parijs 1900. Medaille 2de klasse te Nizza.

{ Eervolle vermelding te Barcelona.

{ " " " Londen.

{ Eereid der Société des aquarellistes te Brussel.

{ Bronzen Med. ter Tentoonst. 1894 te Antwerpen.

{ Gouden Med. ter Tentoonst. te Amsterdam, 1903.

{ Med. te Melbourne 1881.

{ " " Amsterdam 1883.

{ " " Brussel 1889.

{ " " Keulen 1889.

{ Ridder in de orde van den Nederl. Leeuw.

{ " " " Leopoldsorde van België.

{ Officier in de orde van St.-Michael van Beieren.

{ Gouden Medaille te Amsterdam.

{ " " " Barcelona.

{ " " " Philadelphia.

{ " " " Chicago.

{ Zilveren " " Parijs 1889, 1900.

{ " " " Munchen.

{ Eervolle vermelding ter Wereldtentoonstelling Parijs 1900.

{ Eervolle vermelding Salon 1904 (Société des artistes français).

{ Gouden Med. ter Tentoonst. te Munchen 1888 en te Chicago.

{ Eervolle vermelding te Antwerpen.

Pensionnaire van H. M. de Koningin van 1899—1902.

{ Gouden Medaille te Roua  n.

{ " " " Parijs.

{ " " " Philadelphia.

Bronzen Med. ter Tentoonstelling te Amsterdam 1877.

Blad- zijde.	NAAM.	VOORNAMEN.	DAGTEKENING, JAARTAL EN PLAATS VAN GEBORTE.
88	Haas Hemken (de)	Willem	16 Februari 1831.
80	Hamel	Willem	16 November 1860 te Rotterdam.
14	Haverman	Hendrik Johannes	23 October 1858 te Amsterdam.
118	Heijl	Marinus	22 Maart 1836 te Utrecht.
118	Hense	Mej. Sara	13 Maart 1862 te Zeist.
84	Hijner	Arend	18 September 1866 te Arnhem.
100	Hoeven (Pruys van der)	Mej. Gertrude Emilie Clémence	22 Februari 1839 te Leiden.
85	Hoytema (van)	Theodoor	18 December 1863.
41	t Hooft	Cornelis Gerardus	30 Juni 1866 te Dordrecht.
51	Höppe	F. Bernhardt	20 Februari 1841 te Cleve.
107	Horrix	Henricus Mattheus	30 Mei 1845 te 's-Gravenhage.
108	Horssen	Wijnand Bastiaan	8 Mei 1863 te Rijswijk.
66	Hoyneck van Papen- drecht	Jan	18 September 1858 te Amsterdam.
109	Huijgens	Johannes	25 Januari 1833 te 's-Gravenhage.
90	Hulk	Johannes Frederik (John F.)	17 November 1855 te Amsterdam.
99	Jansen	Frederik Johannes	20 Januari 1856 te 's-Gravenhage.
98	Jansen	Hendrik Willebrord	12 December 1855 te Nijmegen.

LEERLING VAN:

ONDERSCHIEDINGEN.

P A. Schipperus.

de natuur.

{ Bronzen Med. te Londen 1884.
 " " " Barcelona.
 Eervolle vermelding te Parijs.
 Zilveren Medaille " "
 Eere-diploma " "
 Grand-Prix " "
 Tweede prijs bij mededinging tusschen bekroonden.
 1882 bronzen Med. Amsterdam.

A. Allebé en Charles Verlat.

{ 1883 zilveren " "
 1884 " " Londen.
 1894 " " Antwerpen.
 1895 gouden " Amsterdam.
 1901 " " Dresden.
 Ridder in de Leopoldsorde.
 Eere-lid van de Koninkl. Belgische M^u. der aquarellisten.
 Lid der Hollandsche Teeken-Maatschappij.

Marguërite Vogel—Roosen-
 boom, na vooraf onderricht
 in Duitschland, Genève en
 Oxford te hebben ont-
 vangen.

Eere-diploma te Londen en eere-prijs te Doornik.

Prof. Allebé.

Eervolle verm. Wereldtentoonst. Parijs 1900.
 Bronzen Med. Arnhem 1900.
 Eervolle vermelding te Barcelona.

Haagsche Academie.
 Jan Veth en G. H. Breitner.
 Academie te Dusseldorp.
 Academie van 's-Gravenhage
 en Leuven; later van Ph.
 Sadée.

Bronzen Med. Parijs 1900.

Tony Offermans.
 Academie te Antwerpen en
 Munchen.

Zilveren Med. Sporttentoonstelling te Scheveningen 1892.

F. L. Huygens, R. Burnier en
 Jan Weissenbruch.

Zilveren en bronzen Med. Tentoonstelling te Breda.

Rijksacademie te Amsterdam,
 F. Philippeau, école libre
 Julien, Paris.

{ Bronzen Med. te Scheveningen 1892.
 { Zilveren Medaille te Barcelona.
 Eere-lid der Acad. van B. K. te Caracas.
 Ridder in de orde van Oranje-Nassau.

Haagsche Academie en Léon
 Bonnat te Parijs.

{ Ridder in de orde van St. Michel van Beieren.
 { Zilveren Med. te Barcelona, 1898. - Eerv. verm. te Parijs 1899.
 { Gouden Med. II^{de} kl. te Munchen 1891.
 " " I^{ste} " " " 1893.
 " " te Amsterdam 1899.

Rijksacademie te Amsterdam.

Blad- zijde.	NAAM.	VOORNAMEN.	DAGTEEKENING, JAARTAL EN PLAATS VAN GEBOORTE.
27	Josselin de Jong (de)	Pieter	Sl. Oedenrode, 2 Augustus 1861.
70 100	Jonge (de) Kerling	Jhr. Mr. Johan Antonie Mej. Anna E.	7 November 1864 te Rotterdam. 19 Maart 1862 te 's-Gravenhage.
67 74	Konijnenburg (van) Koning	Willem Adriaan Arnold Hendrik	11 Februari 1868 te 's-Gravenhage. 2 April 1860 te Winschoten.
112	Koning	Edzard Willem	3 Mei 1869 te Winschoten.
108	Koppenol	Cornelis	26 December 1865 te Zoetermeer.
86	Koster	Antonie Louis	8 Augustus 1859 te Terneuzen.
108 80 110	Kramer Laan (van der) Lam (de Vries)	Martinus Gerard Dirk	3 Augustus 1860 te 's-Gravenhage. 9 Juni 1844 te Heerenveen. 20 Januari 1869 te Leeuwarden.
68	Lapidoth	M. C.	1 Mei 1868 te Amsterdam.
27	Maarel (van der)	Marinus	1 September 1857 te 's-Gravenhage.
109 100	Maris Jbz. Marius	Willem Matthijs Mej. Gerarda Hermina	11 Juni 1872 te 's-Gravenhage. 7 Juni 1854 te Hengeloo (Overijssel).
58	Martens	Willy	1 December 1856 te Samarang op Java
40	Mastenbroek (van)	Johan Hendrik	4 December 1875 te Rotterdam.
35	Mesdag—van Calcar	Mevr. Geesje	2 Juli 1851 te Hoogezand.

LEERLING VAN:

ONDERSCHIEDINGEN.

Schilderacademie te Antwerpen (Ch. Verlat) Ecole des Beaux-Arts (Cabanel).

Fridolin Becker, Frits Jansen. O. Eerelman, Haagsche Academie, Mevr. S. Bisschop—Robertson.

Haagsche Teekenacademie. Rijksacad. v. B. K. te Amsterdam (Prof. Allebé).

J. Ph. Koelman en Frits Jansen.

Haagsche Teeken-academie.

Haagsche Teeken-academie.

Rijksacademie te Amsterdam.

Willem Maris.

Jacob Maris en Frits Jansen. Jan Striening en de Rijks-Academie te Amsterdam onder Prof. Allebé.

Prof. A. Allebé, B. Wijnveld, Léon Bonnat en Cormon.

Academie Minerva te Groningen en Gabriël.

Gouden Medaille van H.H. M.M. den Koning en de Koningin in Arti et Amicitiae 1883.

Gouden Medaille Driejaarlijksche Tent. te Amsterdam 1886. Bronzen Medaille Wereldtentoonstelling Parijs 1889.

Bronzen Medaille Chicago 1893.

Gouden Medaille 1ste klasse Int. Tent. te Munchen 1897.

Zilveren Medaille Wereldtentoonst. Parijs 1900.

Ridder in de orde van Oranje Nassau.

Ridder in de orde van St.-Michaël van Beieren 1901.

Eerv. verm. Tentoonst. Parijs, 1900.

2te Med. te Antwerpen, 1894.

Eervolle verm. Wereldtentoonst. Parijs 1900.

Diploma van verdienste ter Tentoonst. van decoratieve kunst te Turijn 1903.

Bronzen Med. Internationale Tentoonstelling Londen 1884.

Bronzen Med. Arnhem 1901.

Bronzen Med. Parijs 1900.

1889. Parijs Bronzen Med.

1893. Chicago. 1ste Med. (Schilderijen). 1ste Med. (Waterverfteekening.

1894. Antwerpen Gouden Med.

1897. Brussel Zilveren Med.

Amst.: Gouden Med. der Kon.-Regentes in „Arti et Amicitiae”

1898. Barcelona Gouden Med.

Sociétaire de la société Nationale des Beaux Arts.

Gouden Med. te Berlijn.

Ridder in de orde v. d. Nederl. Leeuw.

Officier „ „ „ van het Legioen van Eer.

Ridder 4te kl. in de orde van St. Michel.

Eerv. verm. Wereldtentoonst. Parijs 1900.

Gouden Medaille te Munchen 1901.

Eervolle vermelding Parijs 1889.

Zilveren Med. Londen 1900.

Blad- zijde.	NAAM.	VOORNAMEN.	DAGTEEKING, JAARTAL EN PLAATS VAN GEBORTE.
33	Mesdag	Taco	21 September 1829 te Groningen (over- leden Augustus 1902).
35	Mesdag—van Houten	Mevr. Sientje	23 December 1834 te Groningen.
77	Mondriaan	Frits	16 April 1853 te 's-Gravenhage.
105	Mondt	Johannes Abraham	5 Maart 1859 te 's-Gravenhage.
113	Moulijn	Simon	20 Juli 1866 te Rotterdam.
106	Müller	Wilhelmus Gerardus	9 Juli 1859 te 's-Gravenhage.
117	Morgensterne Munthe	Gerhard Arij Ludvig	7 Augustus 1875 te Dusseldorp.
89	Mulder	Lodewijk	9 April 1822 te 's-Gravenhage.
110	Oldewelt	Ferdinand Gustaaf Wil- lem	19 Augustus 1857 te Amsterdam.
117	Oort (van)	Johan Michiel	29 Mei 1867 te Sluis (Zeeland).
87	Oppenoorth	Willem Johannes	2 October 1847 te Amsterdam.
73	Oosterzee (van)	Hermanus Adrianus	5 December 1863 te Rotterdam.
108	Pabst	Johannes Cornelis	12 Augustus 1853 te 's-Gravenhage.
80	Pieters	Evert	11 December 1856 te Amsterdam.
88	Rhijnnen (van)	Jan	1 December 1859 te 's-Gravenhage.
73	Rip	Willem Cornelis	21 Februari 1856 te Rotterdam.
110	Ritsema	Jacob Coenraad	10 Juni 1869 te Haarlem.
61	Roelofs	Otto Willem Albert	5 September 1877 te Schaerbeek bij Brussel.
60	Roelofs Jr.	Willem Elisa	24 April 1874 te Schaerbeek bij Brussel.
62	Roermeester	Gerardus Johannes	24 Februari 1844 te 's-Gravenhage.
119	Ronner	Alice	1857 Brussel.
118	Schermer	Cornelis Albertus Johan- nes	12 Juni 1824 te 's-Gravenhage.
75	Schiedges	Petrus Paulus	21 Maart 1860 te 's-Gravenhage.
40	Schilt	Martinus	29 Augustus 1867 te Rotterdam.
67	Schregel	Bernardus Petrus	17 Mei 1870 te 's-Gravenhage.

LEERLING VAN:

ONDERSCHEIDINGEN.

Academie Minerva te Groningen en Gabriël.

{ Gouden Med. te Amsterdam.
3de Med. te Parijs en Melbourne ter internationale Tentoonst.

W. Maris.

Haagsche Academie en G. J. Roermeester.

Rijksacademie te Amsterdam en Academie te Rotterdam. Haagsche Academie en Polytechnische School.

Koninkl. Academie te Dusseldorp.

Rijksacademie te Amsterdam en Kon. Acad. v. Schoone Kunsten te Antwerpen. Rijksacademie te Amsterdam.

{ Zilveren Med. te Amsterdam 1883. Gouden Med. te Nizza 1884.
Eervolle verm. te Parijs 1889. Kl. gouden Med. te Munchen 1893.
Gouden Med. te Amsterdam 1895.

Jan Striening en Gabriël. Teeken-Academie te 's-Gravenhage.

{ 1889 Parijs Eervolle vermelding.
1892 Scheveningen Sport-Tentoonstelling Zilveren Medaille.
1900 Parijs Eervolle vermelding.
Bronzen Med. Parijs 1900.

Academie te Antwerpen.

{ Medaille 2de klasse Wereldtentoonstelling Antwerpen 1894.
Gouden Medaille Salon champs Elysées Parijs 1896.
Gouden Medaille 1ste kl. tenstoonstelling Barcelona 1898.
Zilveren Medaille Wereldtentoonstelling Parijs 1900.

Teekenaacademie te 's-Gravenhage en Jan Vrolijk.

{ Zilveren Med. Rotterdam 1873.
Eervolle verm. Wereldtentoonst. Parijs 1889.
Bronzen Med. Sporttentoonst. Scheveningen 1892.
Bronzen Med. Wereldtentoonst. Parijs 1900.

R. van Eysden te Rotterdam en Carl Piloty te Munchen.

P. J. C. Gabriël.

Willem Roelofs Sr. en Frits Jansen.

Haagsche Academie.

Bronzen Med. Wereldtentoonstelling Parijs 1900.

de natuur.

C. Kruseman, J. E. J. van den Berg, W. Moerenhout. Haagsche Teeken-academie.

Gouden Med. te Kensington.

Frits Jansen en Jan Vrolijk.

{ Gouden Med. te Amsterdam 1899.
Zilveren Med. Wereldtentoonst. Parijs 1900.
Gouden Med. 2de kl. Munchen 1901.

Blad- zijde.	NAAM.	VOORNAMEN.	DAGTEEKENING, JAARTAL EN PLAATS VAN GEBORTE.
107	Schreuder van de Coolwijk	Jan Willem Hendrik Maurits	28 Februari 1868 te 's-Gravenhage.
74	Schütz	Willem Johannes	18 Augustus 1854 te Middelburg.
101	Sierig	Ferdinand Carl	12 Maart 1839.
64	Sluiter	Jan Willem (zich noe- mende: Willy)	24 Mei 1873 te Amersfoort.
38	Smith	Hobbe	7 December 1862 te Witmarsum (in Friesland).
48	Soest (van)	Louis W.	5 April 1867 te Poerworedjo op Java.
80	Smissaert	Jhr. Frans Alexander Ewoud Lodewijk	28 Augustus 1862 te 's-Gravenhage.
58	Steelink	Willem	16 Juli 1856 te Amsterdam.
46	Storm van 's-Grave- sande	Jhr. Mr. Carel Nicolaas	21 Januari 1841 te Breda.
34	Thol (van)	Hendrik Otto	28 December 1859 te 's-Gravenhage. Overleden 4 Juli 1902.
35	Thol—Ruysch	Mevr. Aletta Jacoba Josephina van	6 Augustus 1860 te Helder.
53	Tholen	Willem Bastiaan	13 Februari 1860 te Amsterdam.
69	Zoetelief Tromp	Johannes	13 December 1872 te Batavia.
113	Verster	Floris Hendrik	9 Juni 1861.
24	Veth	Jan Pieter	18 Mei 1864 te Dordrecht.
116	Voerman	Jan	25 Januari 1857 te Kampen.
27	Waaij (van der)	Nicolaas	15 October 1855 te Amsterdam.

LEERLING VAN:

ONDERSCHIEDINGEN.

Jan Rosier te Antwerpen,
Loeffs te Munchen (Academie), Verlat te Antwerpen (Academie), Frits Jansen te 's-Gravenhage (Academie).
J. F. Schütz.

Acad. v. B. K. en T. W. te Rotterdam.
Rijksacad. te Amsterdam en K. Acad. te Antwerpen onder Charles Verlat.

Haagsche Teeken-Academie en W. Roelofs.
Zijn vader en de Acad. v. B. K. te Amsterdam en Antwerpen.

W. Roelofs en Félicien Rops.
Haagsche Teeken-Academie.

E. Joors te Antwerpen.

Belmé, Rijksacademie Amsterdam, Gabriël.
Academie van B. K. te 's-Gravenhage en Rijksacademie te Amsterdam.
Haagsche Teeken-Academie.
R. Acad. te Amsterdam (van 1881—1884 leerling voor den gewonen cursus; van 1884—1885 speciaal leerling van Prof. Allebé).
Prof. Allebé.

Prof. Allebé en Wijnveld.

Barcelona 1898.
Bronzen Med. Sporttentoonst. Parijs 1900.
Bronzen Med. Wereldtentoonst. Parijs 1900.

{ 2^{le} Med. Wereldtentoonst. Brussel 1897.
{ Zilveren Med. Wereldtentoonstelling Parijs 1900,
{ Gouden Med. Tentoonst. Amsterdam 1903.

{ Gouden Med. Wereldtentoonst. Parijs 1900.
{ Sociétaire van de société nationale des B. A. (champ de Mars) 1897.
{ Pensionnaire van H. M. de Koningin.

{ Pensionnaire van H. M. de Koningin.
{ Gouden Med. Tentoonstelling te Antwerpen 1892.
{ Zilveren Med. Sporttentoonstelling te Scheveningen 1892.
{ Eervolle vermelding Wereldtentoonstelling Parijs 1900.

{ Zilveren Med. Amsterdam 1883.
{ Gouden Med. Munchen 1895.
{ Gouden Med. Dresden 1897.
{ Gouden Med. Weenen 1899.
{ Zilveren Med. Parijs 1900.
{ Ridder in de orde van Albrecht van Saksen.
{ Ridder in de orde van St.-Michael van Beieren.

Blad- zijde.	NAAM.	VOORNAMEN.	DAGTEEKING, JAARTAL EN PLAATS VAN GEBOORTE.
75	Waning (van)	Cornelis Anthony	26 Juli 1861 te 's-Gravenhage.
57	Weele (van der)	Herman Johannes	13 Januari 1852 te Middelburg.
118	Wenckebach	Ludwig Willem Reymert	12 Januari 1860 te 's-Gravenhage.
73	Windt	Gerard Carel Lodewijk	1 September 1868 te 's-Gravenhage.
119	Windt	Philip	4 September 1847 te 's-Gravenhage.
78	Wijk (van)	Charles	31 Januari 1875 te 's-Gravenhage.
73	Wijsmuller	Jan Willebrand	13 Februari 1855 te Amsterdam.
87	Wolbers	Hermanus Gerhardus	27 Mei 1856 te Heemstede bij Haarlem.
46	Zileken	C. L. Philippe	21 April 1857 te 's-Gravenhage.
120	Zon	Jacques	21 April 1872 te 's-Gravenhage.
43	Zwart (de)	Wilhelmus Henricus Petrus Johannes	16 Mei 1862 te 's-Gravenhage.

Bij het raadplegen van dit biographisch register zal de nauwlettende lezer ontwaren, dat enkele artisten, die in het eerste gedeelte beschreven worden, in het Register onvermeld zijn gebleven. De reden daarvan is te wijten aan die artisten zelve, die, ondanks het herhaalde verzoek om biographische inlichtingen, mij de onontbeerlijke gegevens onthielden.

LEERLING VAN:

ONDERSCHEIDINGEN.

J. Bosboom.

Eerv. verm. Tentoonst. Scheveningen 1892.
 Zilveren Med. Tentoonst. Barcelona 1898.
 Gouden Med. Tentoonst. Parijs 1904.
 Eere-diploma Internationale Tentoonst. te Enghien 1904.

Haagsche Teeken-Academie
en J. W. F. Kachel.

Bronzen Med. Londen 1882.
 Zilveren Med. Amsterdam 1883.
 Bronzen Med. Parijs 1889.
 Zilveren Med. Chicago 1893.

D. van Lokhorst.

2^{le} gouden Med. Munchen 1897.
 Zilveren Med. Londen 1884.

de natuur.

E. Lacomblé.

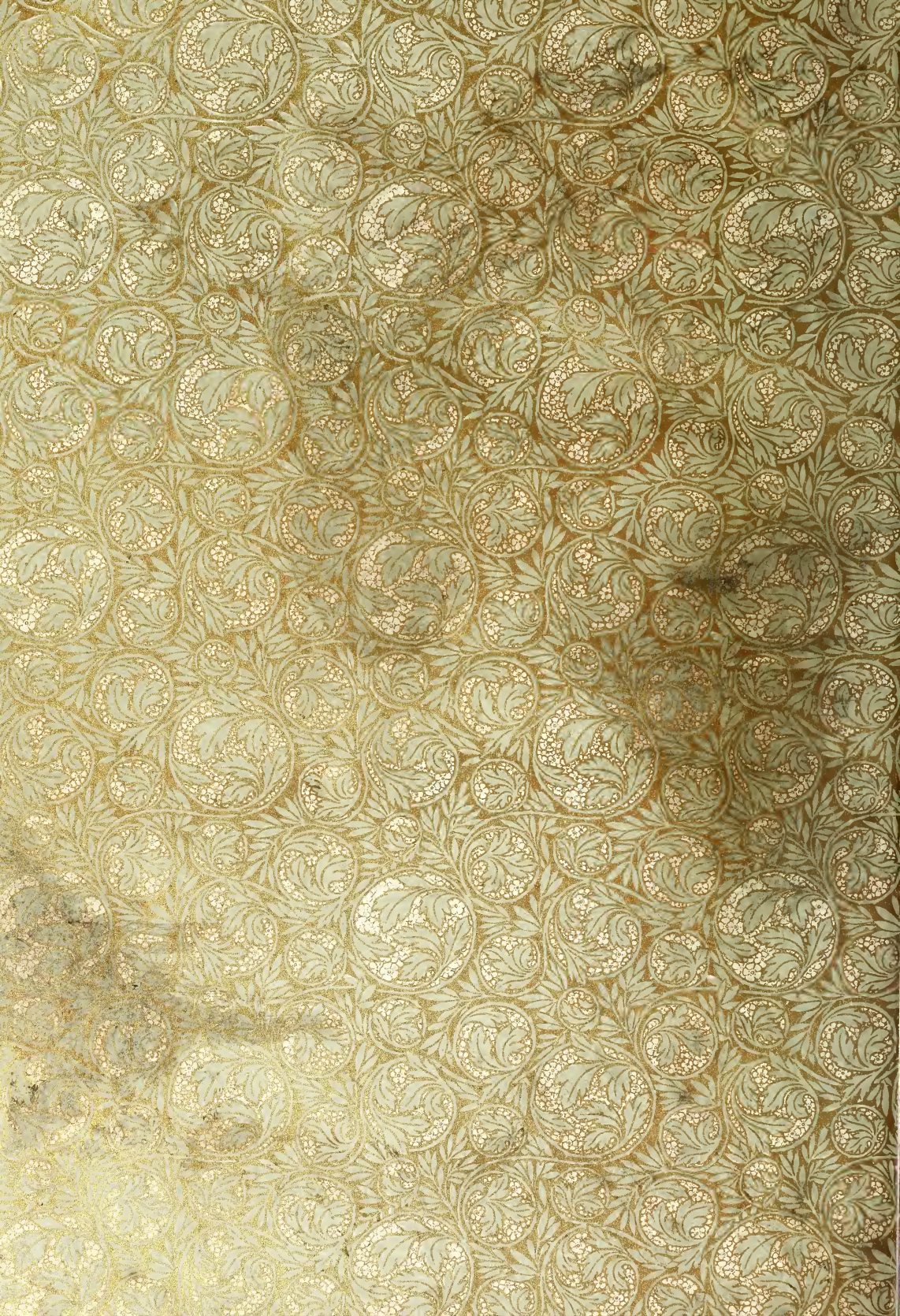
Eervolle vermelding Nizza 1882.
 Med. 2de kl. Intern. Tentoonst. Amsterdam 1883.
 Bronzen Med. Georgia U. S. A. 1895.
 Med. 2^{le} kl. Antwerpen 1896.
 Eervolle verm. Parijs 1898, Salon des artistes Français Paris.
 Gouden Med. van H. M. de Koningin, Tentoonstelling Amsterdam 1903.

A. J. van Wijngaardt.

1897. Ridder in de Kroonorde van Italië.
 1900. Ridder van het Legioen van Eer.
 1900. Ridder in de Leopoldsorde van België.
 1900. Ridder in de orde van Mauritius en Lazaro.
 1902. Officier in de kroonorde van Italië.
 Pensionnaire van H. M. de Koningin.

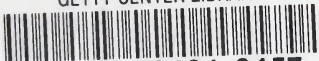
Haagsche Academie en Anton
Mauve.F. Jansen, W. Maris, A. de
Vriendt en Cormon.

Eervolle vermelding Parijs.
 Gouden Med. 2de klasse Munchen 1892.
 Bronzen Med. Chicago 1893.
 Med. 2^e kl. Antwerpen 1893.
 Gouden Med. Arnhem 1901.

GETTY CENTER LIBRARY

3 3125 00131 9157

